

Učinak izmjena poreza na dohodak na porezni klin

Grilec, Luka

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Organization and Informatics / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet organizacije i informatike**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:211:875413>

Rights / Prava: [Attribution 3.0 Unported](#)/[Imenovanje 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-06**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Organization and Informatics - Digital Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
VARAŽDIN**

Luka Grilec

**UČINAK IZMJENA POREZA NA DOHODAK
NA POREZNI KLIN
DIPLOMSKI RAD**

Varaždin, 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
V A R A Ž D I N

Luka Grilec

Matični broj: 601983 21

Studij: Ekonomika poduzetništva

UČINAK IZMJENA POREZA NA DOHODAK NA POREZNI KLIN
DIPLOMSKI RAD

Mentorica:

dr. sc. Marijana Bubanić

Varaždin, rujan 2024.

Luka Grilec

Izjava o izvornosti

Izjavljujem da je moj završni/diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristio drugim izvorima osim onima koji su u njemu navedeni. Za izradu rada su korištene etički prikladne i prihvatljive metode i tehnike rada.

Autor/Autorica potvrdio/potvrdila prihvaćanjem odredbi u sustavu FOI-radovi

Sažetak

Radom se ispituju učinci promjene visine poreznog opterećenja rada, mjereno poreznim klinom. Porezni klin predstavlja razliku između ukupnih troškova rada koje snosi poslodavac i neto plaće koju prima zaposlenik, uključujući sve poreze i doprinose. Analiza uključuje usporedbu poreznog klina uvažavajući poreznu jurisdikciju koja je vrijedila u referentnom razdoblju. Navedeno podrazumijeva uvažavanje promjena poreznih stopa, poreznih razreda, ali i drugih elemenata poreza na dohodak koji utječu na porezni klin u promatranom razdoblju. Analiza poreznog klina obuhvaća razdoblje od 2013. do 2024. godine. Ista obuhvaća porezni klin za samca, ali i za osobu s dvoje uzdržavane djece. Rezultati istraživanja pokazuju kako u promatranom razdoblju dolazi do ukupnog smanjenja poreznog klina.

Ključne riječi: porezni klin, oporezivanje rada, porezne reforme, gospodarska aktivnost, porezno opterećenje, fiskalna politika

Tablica sadržaja

1. Uvod.....	1
2. Porez na dohodak u Republici Hrvatskoj	3
2.1. Povijest poreza na dohodak u RH	3
2.1.1. Porez na dohodak u razdoblju od 1990. do 2005.....	3
2.1.2. Porez na dohodak u razdoblju od 2005. do 2016.....	7
2.1.3. Porez na dohodak u razdoblju od 2016. do 2020.....	8
2.1.4. Porez na dohodak u razdoblju od 2021. do 2024.....	11
2.2. Temeljni elementi oporezivanja porezom na dohodak u RH	13
2.2.1. Pojmovno određenje, obilježja i karakteristike poreza na dohodak	13
2.2.2. Obveznik poreza na dohodak.....	20
2.2.3. Stope poreza na dohodak	21
2.2.4. Osnovica poreza na dohodak.....	23
2.2.5. Osobni odbitak i olakšice kod oporezivanja dohotka.....	24
2.3. Sažeti pregled najznačajnijih izmjena za obračun poreza na dohodak u Hrvatskoj.....	26
3. Teorijski okvir poreznog klina.....	38
3.1. Pojmovno određenje poreznog klina	38
3.1.1. Metodologija OECD poreznog klina.....	40
3.1.2. Rezultati poreznog klina temeljem OECD metodologije.....	41
3.2. Pregled odabranih istraživanja poreznog klina	42
4. Porezni klin od nesamostalnog rada u Republici Hrvatskoj.....	48
4.1. Opterećenje rada u Hrvatskoj.....	48
4.2. Istraživačka metodologija	49
4.3. Rezultati istraživanja	50
4.4. Komparacija rezultata.....	62
5. Zaključak.....	66
Popis literature	67

Popis tablica i grafikona.....73

1. Uvod

Porez na dohodak jedan je od glavnih je elemenata fiskalne politike svake države, pa tako i Republike Hrvatske. Zbog svoje uloge u preraspodjeli dohotka i financiranju javnih usluga, promjene poreza na dohodak nisu neuobičajene. Te promjene vežu se uz prilagodbu poreznih stopa, pragova, olakšica i odbitaka, a sve u svrhu postizanja različitih gospodarskih i društvenih ciljeva. U Republici Hrvatskoj ove promjene često su predmet razmatranja među gospodarstvenicima, političarima i javnosti.

Predmet diplomskog rada jest uvidjeti kretanje poreznog klina u razdoblju od 2013. do 2024. godine u Republici Hrvatskoj. Porezni klin je razlika između bruto troškova rada koje snosi poslodavac i neto plaće koju prima zaposlenik. Obuhvaća sve poreze i doprinose koje plaćaju i poslodavci i zaposlenici. Visina poreznog klina igra ključnu ulogu jer utječe na radnu konkurentnost, stimulira zapošljavanje i ukupnu ekonomsku aktivnost. Smanjenje poreznog klina može dovesti do rasta zaposlenosti i potrošnje, dok povećanje može imati suprotan efekt.

Važnost ove teme proizlazi iz potrebe da se razumije kako porezne reforme dovode do promjenama u visini poreznog klina. U eri globalizacije i povećane mobilnosti radne snage, zemlje se suočavaju s pritiskom da optimiziraju svoje porezne sustave kako bi zadržale i privukle kvalificirane radnike. Visok porezni klin može obeshrabriti radnu snagu, smanjiti motivaciju za rad i dovesti do odlaska radnika u zemlje s povoljnijim poreznim uvjetima. Stoga je proučavanje učinaka poreznih promjena na porezni klin ključno za kreiranje učinkovitih fiskalnih politika koje podržavaju održivi gospodarski rast.

U radu je korištena metoda analize koja omogućuje razlaganje misaonih tvorevina na njihove osnovne dijelove. Nadalje, metoda sinteza je metoda koja kombinira pojedinačne misaone elemente u složenije cjeline. Uz njih, i metoda deskripcije koja služi za detaljno opisivanje svojstava određenog pojma, dok komparacija pomaže u prepoznavanju sličnosti i zajedničkih karakteristika između dvaju ili više pojmova. Za potrebe izrade diplomskog rada korištena je različita znanstvena i stručna literatura, kao i knjige, te nadasve zakoni.

Rad je strukturiran u nekoliko poglavlja. U uvodnom dijelu definirana je tema rada i cilj rada. U drugom dijelu dan je sažeti pregled promjena poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj od osnutka države pa sve do danas. Navedeno poglavlje uključuje pregled temeljnih elementa oporezivanja porezom na dohodak u RH kao što su obveznik poreza na dohodak, porezne stope, osnovica i olakšice te je ekstrahiran pregled najznačajnijih izmjena za obračun poreza na dohodak. Treće poglavlje pojmovno određuje porezni klin i napravljen je pregled postojećih istraživanja poreznog klina. Četvrti poglavlje iznosi rezultate empirijskog istraživanja, odnosno

izračunati su porezni klinovi za primjere bruto dohodaka od 2013. do 2024. s kritičkim osvrtom. Konačno, u posljednjem poglavlju iznesen je zaključak rada.

2. Porez na dohodak u Republici Hrvatskoj

Republika Hrvatska je posljednjih desetljeća prošla kroz mnoge društvene, gospodarske i političke promjene što je i razlog bogatoj povijesti oporezivanja dohotka. Uspostava vlastitog sustava oporezivanja dohotka, što se postiglo kada je Hrvatska postala neovisna, bio je važan korak prema razvoju države i stabilnom financiranju javnih potreba. No, put do toga nije bio jednostavan. Porez na dohodak prošao je kroz mnoge propise i promjene u razdoblju ekonomskih poteškoća i političkih previranja. Ključne za prilagodbu Hrvatske europskim zahtjevima i standardima bile su reforme poreznog zakona. Danas, porez na dohodak pomaže osigurati prikupljanje javnih prihoda i pravedno oporezivanje svih građana. Vlada RH radi na održavanju pravednog i stabilnog poreznog sustava koji potiče gospodarski razvoj i socijalnu pravdu, a to se postiže prilagođavanjem poreznih stopa, porezne osnovice i poreznih olakšica. U nastavku je detaljnije prikazano kako se mijenjao porez na dohodak od osnutka države pa sve do danas.

2.1. Povijest poreza na dohodak u RH

2.1.1. Porez na dohodak u razdoblju od 1990. do 2005.

Početak 1990-ih godina u Hrvatskoj se pojavila potreba za reformom oporezivanja dohotka. Cilj reforme bio je povećati neutralnost i učinkovitost poreznog sustava, slično kao i u mnogim drugim zemljama koje su provodile slične reforme. Naglasak je bio na stvaranju konkurentnog fiskalnog okvira koji bi poticao investicije, razvoj poduzetništva i radnu inicijativu. Istovremeno, porez na dohodak trebao je biti jednostavan za primjenu i pravedan. Međutim, postizanje tih ciljeva pokazalo se kao složen zadatak te još uvijek nije pronađeno idealno rješenje kako bi trebao izgledati porez na dohodak. (S. Petrović, 2007, str. 416) Krajem 1990ih godina u Hrvatskoj je uveden porez na plaće i druge osobne dohotke pod nazivom „ratni porez“. Kada se taj porez kombinirao s posebnim općinskim porezom, granična porezna stopa za osobe s visokim dohotkom prelazila je 90%. Posljedica ovog sustava bila je izbjegavanje plaćanja poreza kroz različita porezna izuzeća i olakšice (T. Nađ, 2016).

Na zasjedanju Sabora, 26. travnja 1990., neposredno prije prvih višestranačkih demokratskih izbora, usvojen je Zakon o neposrednim porezima (NN 19/90). Tim zakonom uspostavljen je sustav oporezivanja koji je definirao vrste poreza koje su pravne i fizičke osobe morale plaćati na dobit, osobni dohodak, prihode i stjecanje imovine, a prikupljeni porezi koristili su se za financiranje društvenih potreba u Socijalističkoj Republici Hrvatskoj. Zakon je obuhvatio osam različitih poreza: na dobit, na plaće djelatnika, na prihod od poljoprivredne

djelatnosti, autorskih prava, patenata i tehničkih unapređenja, na prihod od imovine, na nasljedstva i darove, na dobitke od igara na sreću te na ukupni prihod od građana. Međutim, zakon nije precizirao konkretne porezne stope, već je definirao vrste stopa i razinu vlasti koja će ih određivati. Porezi na plaće djelatnika bili su proporcionalni i razlikovali su se ovisno o vrsti plaće. Zakonom su se utvrđivali porezni obveznici, koji su bile fizičke osobe koje ostvaruju plaću na temelju radnog odnosa, uključujući one upućene na rad u inozemstvo i one koje su samostalno obavljale djelatnost. Strani djelatnici koji su ostvarivali plaću u Hrvatskoj također su bili obveznici. Osnovica za obračun poreza bila su pojedinačno ostvarena primanja. Porez na osobni dohodak nije se plaćao na minimalne plaće, mirovine, invalidska primanja i u drugim specifičnim slučajevima. Zakonom iz 1991. godine o stopama neposrednih poreza i pripadnosti poreza, taksi i drugih prihoda (NN 58/90), utvrđeno je da se republički porez na osobni dohodak te godine plaćao po stopi od 11,5%. Ako je dohodak dolazio od dopunskog rada, prekovremenog rada ili rada umirovljenika, porez se plaćao po stopi od 38%. Krajem 1991. godine donesen je novi Zakon o pripadnosti javnih prihoda Republike Hrvatske i jedinicama lokalne samouprave te stopama republičkih poreza (NN 73/91), koji je stupio na snagu 1. siječnja 1992. godine. Ovaj zakon, zajedno s općinskim odlukama, značajno je promijenio visine poreznih stopa i raspodjelu javnih prihoda u odnosu na prethodni zakon iz 1991. godine, smanjujući republički porez na plaće djelatnika na 7%. (B. Jelčić i P. Bejaković, 2012, str. 131 – 138)

Od 1994. do 2005. godine, provedene su brojne izmjene u poreznom sustavu. Tijekom tog razdoblja, osobni odbitak je povećan, a isto tako s povećani koeficijenti koji se odnose na osobni odbitak. Ove promjene obuhvatile su i koeficijent osobnog odbitka za članove obitelji koji se uzdržavaju, kao i za djecu te su se odnosile na područja s posebnim državnim statusom i socijalno ugrožene građane. Osim toga, porezne stope i porezni razredi su se mijenjali, a došlo je i do promjena u iznosu i strukturi obveznih doprinosa koje plaćaju poslodavci i djelatnici. (A. Šeparović, 2009, str. 475) U nastojanju da porezni sustav postane što kompatibilniji s poreznim sustavima drugih razvijenih tržišnih gospodarstava, kao i da se uskladi s aktualnim trendovima poreznih reformi koji teže alokacijskoj neutralnosti, jednostavnosti i razumljivosti, provedene su opsežne reforme počekom 1994. godine i tijekom te godine (P. Jurković, 2002, str. 163).

Počekom 1994. Hrvatska je uvela sintetički porez na dohodak¹. Prije ovog, porez na dohodak u zemlji je bio temeljen na cedularnom ili analitičkom poreznom² sustavu gdje su

¹ Sintetički porez podrazumijeva da se različite vrste dohotka objedine u jedan ukupni dohodak, koji se zatim oporezuje jedinstvenom progresivnom poreznom stopom. To znači da se svi izvori dohotka, bez obzira na to dolaze li od rada ili kapitala, tretiraju na isti način. (H. Šimović i M. Deskar – Škrbić, 2020, str. 247)

² Kod cedularnog poreza svaki izvor dohotka oporezuje se zasebno, obično s različitim poreznom stopom ili oblikom poreza. (H. Šimović i M. Deskar – Škrbić, 2020, str. 247)

različiti analitički porez imali svoje posebne stope, olakšice i oslobođenja. Novim Zakonom o porezu na dohodak (NN 109/93) Hrvatska je usvojila međunarodni trend poreznih reformi koji je tada bio aktualan. Uz implementaciju cjelovitog modela poreza na dohodak, ovaj Zakon je također smanjio broj nestandardnih naknada i izuzeća. (T. Nađ, 2016) Važno je napomenuti da je Hrvatska bila jedina zemlja koja je primijenila drugačiji pristup oporezivanju, temeljen na konceptu potrošnje. To je značilo da se dohodak od kapitala, uključujući dividende, kamate i kapitalne dobitke, kao i prinos od vlastitog kapitala obrtnika nije oporezivao. Umjesto toga, naglasak je stavljen na oporezivanje dohotka od rada, uključujući plaće, mirovine i dohodak od samostalne djelatnosti. (H. Šimović, 2012, str. 7) Ovim zakonom postavljen je temelj oporezivanja dohotka u Hrvatskoj koji se i danas koristi. No, od tada su se dogodile mnoge promjene u opsegu oporezivog dohotka, visini osobnog odbitka, rasporedu poreznih stopa, broju olakšica i načinu oporezivanja pojedinih vrsta dohotka. (S. Petrović, 2007, str. 416) Prve veće promjene dogodile su se već sljedeće godine kada je donesena izmjena Zakona o porezu na dohodak. (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak, NN 95/94). U ovoj izmjeni, porez na dohodak plaćao se po stopi od 25% na poreznu osnovicu do tri puta većeg iznosa osnovnog osobnog odbitka, dok je stopa od 35% primjenjivana na preostali iznos porezne osnovice koji je premašivao trostruki iznos osnovnog osobnog odbitka. Također, uveden je prizrez porezu na dohodak, a osnovni osobni odbitak postavljen je na 700 kn (što bi danas iznosilo 91,92 eura).³ Ovo je bila prva od ukupno četiri izmjene (1996., 1998. i 2000. godine) Zakona o porezu na dohodak (NN 109/93) (S. Petrović, 2007, str. 416). Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak (NN 106/96), minimalna porezna stopa od 25% smanjena je na 20% dok je maksimalna stopa od 35% ostala nepromijenjena. Osim toga, osobni odbitak od 700 kuna (91,92 eura) mjesečno povećan je na 800 kuna (106,18 eura) mjesečno, dok je osobni odbitak umirovljenika uvećan sa 1.750 (232,27) na 2.000 kuna (265,46 eura). Također, ukinuta je obveza plaćanja poreza na mirovine ostvarene u inozemstvu.

Od 1. siječnja 1999. godine temeljem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak, NN 164/98), neoporezivi iznos je povećan sa 800 (106,17 eura) na 1.000 kuna (132,71). Za umirovljenike, ovaj dio je porastao s 2.000 (265,42) na 2.500 kuna (331,77 eura). Također su povećani odbici za uzdržavane članove obitelji i djecu. Prema novim pravilima, porez po stopi od 20% primjenjivao se na dohodak do iznosa trostrukog osobnog odbitka, dok je viša stopa od 35% primjenjivana na iznos koji je premašivao trostruki osobni odbitak. Najnovijom izmjenom Zakona o porezu na dohodak (Zakon o izmjenama i dopunama

³ U daljnjem tekstu, radi lakšeg praćenja, svaki iznos u kunama preračunat je u eure temeljem službenog tečaja koji iznosi 7,53450 HRK za 1,00 EUR i obratno.

Zakona o porezu na dohodak, NN 33/00), koja je stupila na snagu 1. travnja 2000. godine, neoporezivi iznos je dodatno uvećan s 1.000 (132,71) na 1.250 kuna (165,88 eura). Tako se porez na dohodak od tada plaćao po stopi od 20% do iznosa od 3.750 kuna (497,13 eura), dok je stopa od 35% primjenjivana na dohodak koji je prelazio iznos od 3.750 kuna (497,13). (S. Petrović, 2007, str. 416)

Prema Zakonu o porezu na dohodak (NN 127/00), koji je stupio na snagu 1. siječnja 2001. godine uvedeno je progresivno oporezivanje s tri različite porezne stope. Prva stopa od 15 % primjenjivala se na poreznu osnovicu do dvostrukog iznosa osnovnog osobnog odbitka (2 x 1.250 kuna što je 165,88 eura). Druga stopa od 25 % odnosila se na razliku porezne osnovice između dvostrukog i peterostrukog iznosa osnovnog osobnog odbitka (od 2.501 kune, što je 331,77 eura, do 6.250 kuna što je 830,88 eura). Najviša stopa od 35 % primjenjivala se na iznos porezne osnovice iznad peterostrukog iznosa osnovnog osobnog odbitka (iznad 6.250 kuna tj. 830,88 eura). Urban I. (2006, str. 218) naglašava da je struktura poreznih stopa postala "strmija", što znači da su se granične porezne stope promijenile na način da je najviša granična porezna stopa povećana s 35 na 45 %, dok je najniža stopa smanjena sa 20 na 15 %. Također, po prvi put je uvedeno oporezivanje dividendi i udjela u dobiti po stopi od 15 %, čime je nakon porezne reforme 1994. godine uvedeno oporezivanje dijela dohotka od kapitala te je napušten sustav oporezivanja dohotka koji je bio temeljen isključivo na potrošnji. Neoporezivi i dalje ostaju svi socijalni primici (osim mirovina), kapitalni dobiti i kamate. Zakonom su također uvedena porezna oslobođenja za hrvatske ratne vojne invalide i članove njihovih obitelji koji nisu morali plaćati porez na dohodak od nesamostalnog rada i mirovina u skladu sa stupnjem utvrđene invalidnosti. Također su uvedene olakšice za područja posebne državne skrbi, pri čemu je osobni odbitak povećan na 3.750 kuna (497,13 eura) za određena područja, dok su za druga područja bili postavljeni iznosi od 3.125 kuna (415,94 eura) i 2.500 kuna (331,77 eura). Osim toga, obveznicima koji obavljaju samostalnu djelatnost smanjivan je ostvareni dohodak za 75 %, 50 % i 25 % u ovisnosti o području državne skrbi. Ovaj Zakon iz 2000. godine (NN 127/00) mijenjan je i dopunjavan tri puta. (S. Petrović, 2007, str. 417)

Prvi put su značajne promjene u poreznom sustavu uvedene Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak (NN 150/02) koji je stupio na snagu 1. siječnja 2003. godine. Ovim Zakonom osnovni osobni odbitak povećan je sa 1.250 kuna (165,88 eura) na 1.500 kuna (198,26 eura), dok je za umirovljenike osnovni osobni odbitak porastao sa 2.500 kuna (331,77 eura) na 2.550 kuna (338,53 eura). Uz to, izmijenjeni su faktori osobnog odbitka za uzdržavane članove obitelji i djecu kao i za područja posebne državne skrbi. Uvedena je četvrta porezna stopa od 45 % i promijenjeni su rasponi porezne osnovice za primjenu poreznih stopa. Osim toga, došlo je do izmjena u oporezivanju dohotka od imovine i kapitala.

Urban I. (2006, str. 218) naglašava da se osobni odbitak udvostručio, dok je prosječni bruto dohodak u istom razdoblju porastao za 65%. Druga izmjena dogodila se donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak (NN 163/03) od 16. listopada 2003. godine. Ovaj Zakon izmijenio je porezne olakšice za poticanje istraživanja i razvoja te za školovanje i usavršavanje poduzetnika i njihovih zaposlenika. Prema posljednjoj, trećoj, izmjeni tog Zakona (NN 40/04) uvedena je promjena prema kojoj se domaćim poreznim obveznicima kod ostvarene mirovine priznaje osobni odbitak u visini mirovine ostvarene u poreznom razdoblju, s maksimalnim iznosom od 3.000 kuna (397,04) mjesečno što je povećanje za 6,15 % u odnosu na prethodnih 2.550 kuna (338,53 eura) definirano Zakonom iz 2003. godine (S Petrović, 2007, str. 417). Urban I. (2006, str. 218) ističe kako su uvedene brojne olakšice koje su bile dohodovno – elastične, što znači da su bile fokusirane na bruto dohodak. On zaključuje da su promjene između 1997. i 2004. godine imale različite utjecaje na koncentraciju i relativnu veličinu osobnog odbitka, ostalih odbitaka i neto poreza, te stoga i na progresivnost poreza na dohodak.

2.1.2. Porez na dohodak u razdoblju od 2005. do 2016.

Od 1. siječnja 2005. godine na snagu je stupio novi Zakon o porezu na dohodak (NN 177/04). Iako se odredbe ovog Zakona bitno ne razlikuju od onih iz 2001. godine, cilj je i dalje bio donijeti jednostavniji, pregledniji i razumljiviji zakon. Zakon o posebnom porezu na primitke od samostalne djelatnosti i ostale primitke (NN 119/09) koji je počeo važiti od 1. listopada 2009. godine, uveo je obvezu plaćanja posebnog poreza na dohodak od kapitala i na dohodak od osiguranja. Najvažnije izmjene Pravilnika o porezu na dohodak (NN 146/09) odnosile su se na uvođenje OIB-a, koji je od 1. siječnja 2010. zamijenio matični broj građana, matični broj i sistemski broj za strance na svim propisanim obrascima. Također, od 1. lipnja 2010. poslodavcima je omogućeno da, uz pristanak djelatnika, neoporezivo uplaćuju doprinose (premije) za dobrovoljno mirovinsko osiguranje. Poslodavci su mogli neoporezivo uplatiti do 500 kuna (66,37 eura) mjesečno po djelatniku, što iznosi do 6.000 kuna (796,48 eura) godišnje. Za 2010. godinu, limit je bio 3.000 kuna (398,24 eura) po djelatniku. Uz to, bila je dozvoljena neoporeziva uplata za više mjeseci unutar istog poreznog razdoblja. U stručnim raspravama povremeno se ističe da porez na dohodak u Hrvatskoj nije dovoljno progresivan tj. nedovoljno opterećuje bogate, što je dovelo do gotovo potpuno izostanka ozbiljnih razmatranja o mogućem uvođenju proporcionalnog poreza. (T. Nađ, 2016) Nadalje, došlo je i do promjena poreznih stopa. Porez na dohodak se plaćao po različitim stopama ovisno o visini porezne osnovice. Na iznos do dvostruke vrijednosti osnovnog osobnog odbitka porez je iznosio 12 %. Na dio porezne osnovice koji je iznad dvostrukog, ali ispod šesterostrukog iznosa osnovnog odbitka, stopa je bila 25 %. Na sve iznose iznad šesterostrukog osnovnog osobnog odbitka

porez je iznosio 40 %. (Zakon o izmjenama i dopunama zakona o porezu na dohodak, NN 80/10) Stopa poreza na dohodak primjenjivala se kao takva sljedećih šest godina uz stalne promjene porezne osnovice, kako mjesečne tako i godišnje, te promjene osobnog odbitka fizičke osobe.

Od 2015. godine država je sustavno smanjivala porezno opterećenje na dohodak od nesamostalnog rada. To je postignuto promjenama u sustavu obveznih doprinosa i poreza na dohodak, uključujući prilagodbe osnovica, stopa, olakšica i iznosa neoporezivih primitaka. Iako su se neke promjene, poput smanjenja doprinosa i poreznih stopa, odnosile na sve zaposlenike, određene mjere bile su usmjerene na specifične skupine, poput olakšica za mlade zaposlenike koje su smanjile doprinose na njihove plaće. (I. Urban, 2022, str. 6)

Od 1. siječnja 2015. osnovni osobni odbitak povećan je s 2.200 kuna (292,79 eura) na 2.600 kuna (345,29 eura) mjesečno. Također, osobni odbitak za umirovljenike povećan je s 3.400 kuna (451,38 eura) na 3.800 kuna (504,76 eura), a ove promjene su se primjenjivale i na plaće i mirovine isplaćene od tog datuma. Promijenjeni su i porezni razredi, ukinuta je povezanost poreznih razreda s osnovnim osobnim odbitkom. Novi porezni razredi uključivali su sljedeće stope: porez na dohodak od 12 % primjenjivao se na osnovicu do 2.200 kuna (292,79 eura), stopa od 25 % na osnovicu između 2.200 i 13.200 kuna (292,79 - 1.749,74 eura), dok se stopa od 40 % primjenjivala na osnovicu iznad 13.200 kuna (1.749,74 eura). Na kraju, prirez se dodavao na iznos poreza prema stopama koje su određivale lokalne jedinice samouprave. (Vlada.hr., 2014)

2.1.3. Porez na dohodak u razdoblju od 2016. do 2020.

Razdoblje između 2016. i 2020. godine obilježile su četiri faze porezne reforme. Poreznom reformom koja je započela tijekom 2016. godine, usvojene su promjene koje stupaju na snagu 1. siječnja 2017. Promjene su uključivale utvrđivanje godišnjeg i konačnog dohotka te povećanje osnovnog osobnog odbitka sa 2.600 kuna (345,29 eura) na 3.800 kuna (504,76 eura). Također su povećani koeficijenti za uzdržavane članove i djecu sa 0,5 na 0,7, kao i za invalidnost sa 0,3 ili 1 na 0,4 ili 1,5. Nadalje, uvedene su nove porezne stope i razredi, dok je ukinuta najniža stopa od 12 % za godišnji dohodak. Na novu mjesečnu ili godišnju poreznu osnovicu do 17.500 (2.322,38) odnosno 210.000 kuna (27.868,12 eura) godišnje primjenjivala se stopa od 24 %, a iznad tih iznosa stopa od 36 %. Međutim, stopa od 12 % zadržana je za određene vrste dohotka, kao što je dohodak od najma imovine, kapitalni dobitak te dohodak od osiguranja. Zatim, smanjena je obveza plaćanja poreza na dohodak od nesamostalnog rada za 50 % za umirovljenike i porezne obveznike sa potpomognutih područja i područja Grada Vukovara. Iznos za status uzdržavanog člana povećan je sa 13.000 kuna (1.725,36 eura) na

15.000 kuna (1.991,58 eura), a ukinuta su ograničenja za mogućnost paušalnog oporezivanja obrtnika. (Ministarstvo financija, 2020, Izvoznookno.si, 2016)

Od 1. siječnja 2018. trošak smještaja i prehrane djelatnika s ugovorima na određeno vrijeme za sezonske poslove nisu se smatrale dohotkom od nesamostalnog rada. Kod određivanju plaće u naravi, prag godišnjeg iznosa iznad kojeg se određuje plaća u naravi povećan je sa 400 kuna (53,10 eura) na 600 kuna (79,65 eura). Nadalje, uveden je neoporeziv primitak u obliku novčanih nagrada za radne rezultate do 5.000 kuna (663,61 eura) godišnje. (Ministarstvo financija, 2020)

U 2019. godini, porezne promjene su dovele do povećanja poreznog razreda s 17.500 kuna (2.322,65 eura) na 30.000 kuna (3.982,92 eura), što znači da se stopa od 24 % primjenjivala na osnovicu do 30.000 kuna (3.982,92 eura), dok se stopa od 36 % primjenjivala na iznos iznad 30.000 kuna (3.982,92 eura). Godišnji porez na dohodak obračunavao se po stopi od 24 % na osnovicu do 360.000 kuna (47.795,71 eura), a na iznose iznad toga primjenjivala se stopa od 36 %. Ukidanje doprinosa za obvezno osiguranje u slučaju nezaposlenosti (1,7 %) i za zaštitu na radu (0,5 %) te povećanje doprinosa za zdravstveno osiguranje sa 15 % na 16,5 % rezultiralo je smanjenjem ukupnog troška doprinosa na plaću za poslodavce za 0,7 %. Jedinice lokalne samouprave (JLS) dobile su ovlasti za utvrđivanje paušalnog poreza po krevetu ili smještajnoj jedinici u kampu, s mogućnošću određivanja visine poreza u rasponu od 150 (19,91) do 1.500 kuna (199,13 eura). Ako gradovi i općine nisu donijeli odluku o visini paušala, on je iznosio 750 kuna (99,57 eura). Primitak u naravi iz dodjele ili opcijske kupnje vlastitih dionica po povoljnim uvjetima nisu se smatrali dohotkom od nesamostalnog rada, već dohotkom od kapitala, koji se oporezivao po stopi od 24 %. Prag za ovu vrstu dohotka postavljen je na 30.000 kuna (3.982,92 eura) mjesečno, dok se na iznose iznad tog praga primjenjivala stopa od 36 %. Primitci ostvareni privremenim ili povremenim poslovima u poljoprivredi oporezuju se po stopi od 12 %, kao konačan drugi dohodak. Proširena su prava na osobni odbitak za uzdržavane članove obitelji, uključujući stipendije učenika i studenata do 15.000 kuna (1.991,46 eura), što tada nije utjecalo na olakšicu za roditelje. Pri utvrđivanju osobnih odbitaka za uzdržavane članove obitelji, odštete od osiguranja isplaćene zbog teške ozljede i priznate invalidnosti nisu se uzimale u obzir. Član uprave, izvršni direktor trgovačkog društva i upravitelj zadruga, koji nisu bili osigurani po toj osnovi, bili su obveznici doprinosa u visini razlike između propisane osnovice osiguranja (umnožak prosječne plaće u RH i koeficijenta 0,65, što je za 2019. godinu iznosilo 5.491,20 kuna ili 728,85 eura) i doprinosa temeljem koje su bili prijavljeni kao osigurane osobe. Ovo se postiglo godišnjim obračunom, pri čemu se utvrđuje eventualna razlika doprinosa za uplatu po rješenju Porezne uprave. Za člana uprave zaposlenog u društvu u kojem tu dužnost obavlja, obveznik plaćanja doprinosa po osnovi radnog odnosa je trgovačko društvo kao poslodavac, dok je za obveze

doprinosu utvrđene prema godišnjoj osnovici obveznik plaćanja sam član uprave. Neoporezivi primici povećani su sa 2.500 (331,81) na 7.500 kuna (995,42 eura) godišnje, počevši od 1. prosinca 2018. godine, nakon izmjene Pravilnika o porezu na dohodak (106/18). Ukinuta je odredba prema kojoj su primici u visini uplaćenih premija dobrovoljnog mirovinskog osiguranja smatrani dohotkom od osiguranja, a koji su bili oslobođeni od plaćanja poreza na dohodak te su poslodavcu ili osobnom poreznom obvezniku bili porezno priznati rashod ili izdatak. Primitak po osnovi povoljnijih kamata tada se smatrao razlikom između ugovorne niže kamatne stope i stope od 2 % godišnje, dok je ranije ta stopa iznosila 3 %. (Ministarstvo financija, 2020, Profitiraj.hr, 2018)

U 2020. godini dogodilo se najviše promjena vezano uz porez na dohodak u usporedbi s prethodne tri godine. Osnovni osobni odbitak povećan je sa 3.800 kuna (504,35 eura) na 4.000 kuna (531,11 eura). Mlade osobe do 25 godina starosti plaćaju porez, ali ostvaruju povrat poreza u stopostotnom iznosu, dok mladi između 26 i 30 godina ostvaruju povrat poreza od 50% u sljedećoj godini do godišnje osnovice od 360.000 kuna (47.795,71 eura). Iz cenzusa uzdržavanog člana u iznosu od 15.000 kuna (1.991,46 eura) isključene su naknade učenicima dualnog obrazovanja i nagrade učenicima za vrijeme praktičnog rada i naukovanja. Zatim, povećan je broj primitaka na koje se ne plaća porez na dohodak, uključujući: 1. donacije prikupljenih u humanitarnim akcijama i javno oglašenim akcijama koje imaju općekorisnu svrhu, 2. naknade učenicima za vrijeme dualnog obrazovanja do propisanog iznosa i 3. premije dodatnog i dopunskog zdravstvenog osiguranja koje poslodavac uplaćuje u korist svog radnika do određenog iznosa. Naknade učenicima za vrijeme dualnog obrazovanja koje prelaze neoporezivi iznos smatraju se drugim dohotkom. Nadalje, predujam poreza na dohodak od drugog prihoda koji ostvaruju učenici i studenti na redovnom školovanju za rad preko učeničkih i studentskih udruženja obračunavao se na iznos prihoda nakon odbitka propisanog neoporezivog iznosa od 15.000 kuna (1.991,46 eura) i osnovnog osobnog odbitka. Poslodavcima je dopušten pristup poreznim karticama svojih bivših djelatnika prilikom isplate plaće za posljednji mjesec rada, najkasnije do dana dospijeca te plaće. Također, omogućeno je poslodavcu da vidi neiskorišteni iznos osobnog odbitka bivših djelatnika radi administrativnog rasterećenja. Uz to, poslodavci mogu vidjeti isplaćene neoporezive primitke koje djelatnici mogu dobiti od više poslodavaca, čime djelatnici više nemaju obvezu podnošenja izjava o primljenim neoporezivim primicima. Zatim, izjednačen je porezni tretman otpisa pojedinih potraživanja kod obveznika poreza na dohodak od samostalne djelatnosti i obveznika poreza na dobit. Porez i prirez porezu na dohodak od oporezivanja iznajmljivača "paušalista" plaćaju se prema mjestu gdje se nekretnina ili smještajna jedinica nalazi. Pojednostavljen je način izvještavanja o primljenim inozemnim primicima, a obilježja nesamostalnog rada utvrđuju kroz tri kriterija: kontrola ponašanja, financijska kontrola i odnos

među strankama. Na kraju, samozaposleni porezni obveznici koji dohodak od samostalne djelatnosti utvrđuju u paušalnom iznosu sada imaju obvezu samozaduživanja, pri čemu Porezna uprava više ne utvrđuje predujam poreza na dohodak rješenjem, već se to radi na osnovu podnesenog Obrasca PO-SD. Porezni obveznik dužan je predati obrazac najkasnije do 15. siječnja tekuće godine za proteklu godinu. (Ministarstvo financija, 2020, Seminar.hr, 2020)

2.1.4. Porez na dohodak u razdoblju od 2021. do 2024.

Promjene koje stupaju na snagu već od 1. siječnja 2021. godine uglavnom se odnose na smanjenje poreznih stopa za različite vrste prihoda. Tako je prilikom isplate plaće za prosinac, koja je bila isplaćena u siječnju, primjenjivana stopa od 20 % umjesto prijašnjih 24 % za dohodak do 30.000 kuna (3.982,62 eura) dok je stopa od 30 % umjesto prijašnjih 36 % primjenjivana na dohodak iznad 30.000 kuna (3.982,62 eura). Na godišnjoj razini, stopa od 20 % primjenjivana je na dohodak do 360.000 kuna (47.791,47 eura), dok je na iznose iznad tog praga primjenjivana stopa od 30 %. Primici po osnovi drugog dohotka bili su oporezivani po novoj stopi od 20 % umjesto prijašnjih 24 %, a ukupno ostvareni dohodak na godišnjoj razini po osnovi drugog dohotka ulazio je u obračun poreza na dohodak. Porez na dohodak od imovine ostvaren od najamnine i zakupnine smanjen je na 10 % umjesto prijašnjih 12 %, dok se porez na dohodak od imovinskih prava i otuđenja nekretnine i imovinskih prava obračunavao po stopi od 20 % umjesto 24 %. Dohodak od kapitala obuhvaća primitke po osnovi kamata, izuzimanja imovine i korištenja usluga, kapitalne dobitke, udjele u dobiti ostvarene dodjelom ili opcijском kupnjom vlastitih dionica, dividende i udjele u dobiti na temelju udjela u kapitalu. Porez na dohodak od kapitala po osnovi kamata obračunavali su, obustavljali i uplaćivali isplatitelji istodobno s isplatom po stopi od 10 % umjesto ranijih 12 %. Porez na dohodak od kapitala po osnovi izuzimanja imovine i korištenja usluga obračunavali su, obustavljali i uplaćivali isplatitelji istodobno s isplatom po stopi od 30 % umjesto dotadašnjih 36 %. Porez na dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka plaćao se prema rješenju Porezne uprave, u roku od 15 dana od dana dostave rješenja, po stopi od 10 %. Porez na dohodak od kapitala po osnovi dodjele ili opcijske kupnje vlastitih dionica plaćao se po stopi od 20 %. Porez na dohodak od kapitala po osnovi primitaka od dividendi ili udjela u dobiti na temelju udjela u kapitalu plaćao se po stopi od 10 %. Porez na dohodak od drugog dohotka po osnovi razlike vrijednosti imovine i visine sredstava kojima je stečena obračunava Porezna uprava po stopi od 60 % u odnosu na dosadašnjih 54 %, pri čemu se obračunani porez uvećava s 50 % na 100 %. (Hrvatska obrtnička komora, 2021)

U 2022. godini dogodilo se nekoliko promjena vezane uz povećanje neoporezivih primitaka koje poslodavci mogu isplatiti svojim radnicima. Sukladno navedenom, od 1.

listopada 2022. došlo je do povećanja iznosa prigodnih nagrada. Božićnice i naknade za godišnji odmor povećane su sa 3.000 kuna (397,18 eura) na 5.000 kuna (663,63 eura) godišnje. Novčane nagrade za radne rezultate i druge oblike dodatnog nagrađivanja radnika, s 5.000 (663,63 eura) kuna na 7.500 kuna (995,45 eura) godišnje. Zatim, dar za dijete do 15 godina starosti povećan je na 1.000 kuna (132,72 eura) s prijašnjih 600 kuna (79,63 eura) godišnje, a istim iznosim rastao je i dar u naravi. Nadalje, novčane paušalne naknade za podmirivanje troškova prehrane radnika rasle su s 5.000 (663,63) na 6.000 kuna (796,36 eura) godišnje. Također, rasle su i naknade za korištenje privatnog automobila u službene svrhe s 2 na 3 kune (0,27 eura) po kilometru te otpremnine prilikom odlaska u mirovinu s 8.000 (1.061,82) na 10.000 kuna (1.327,27 eura) jednokratno. (KPMG, 2022)

U 2023. godini nije bilo promjena, ali je zato u 2024. godini provedena sveobuhvatna porezna reforma koja je na snazi i dan danas. Promjene u vezi s porezom na dohodak donose nekoliko ključnih izmjena. Jedinice lokalne samouprave (JLS) sada imaju ovlasti da kroz svoje odluke odrede visinu porezne stope poreza na dohodak za godišnje poreze, unutar granica propisanih Zakonom o porezu na dohodak (NN 114/23), koji se odnose na nesamostalni rad, samostalnu djelatnost i drugi dohodak. U slučaju da JLS ne donese odluku o visini porezne stope, primjenjuju se stope od 20 % i 30 %. Općina može odrediti nižu stopu u granicama od 15 % do 22 % te višu stopu u granicama od 25 % do 33 %, zatim grad s manje od 30.000 stanovnika može odrediti nižu stopu u granicama od 15 % do 22,40 %, a grad s više od 30.000 stanovnika između 15 % i 23 %, te višu stopu u granicama od 25 % do 33,60 %, dok grad s više od 30.000 stanovnika između 25 % i 34,50 %. Grad Zagreb može odrediti nižu stopu u granicama od 15 % do 23,60 % te višu stopu u granicama od 25 % do 34,50 %. Zatim, povećan je prag za primjenu više porezne stope na godišnji iznos od 50.400 eura (379.738,8 kuna) oko 4.200,00 eura (31.644,9 kuna) mjesečno. Također, iznos osnovnog osobnog odbitka povećan je na 560 eura (4.219,32). Povrh toga, povećani su iznosi osobnog odbitka za uzdržavane članove i invalidnost primjenom koeficijenta na osnovni osobni odbitak. Ukinute su odredbe vezane za osnovicu osobnog odbitka i prirez porezu na dohodak. Potom, novi porezni tretman napojnica uključuje pravilo prema kojem porez na dohodak ne treba plaćati na napojnice do određenog iznosa, koji je reguliran Pravilnikom o porezu na dohodak (NN 143/23). Za drugi dohodak, porez se obračunava po stopi od 20 %, bez uključivanja doprinosa. Rok za plaćanje poreza na osnovi godišnjeg obračuna poreza na dohodak je pomaknut na određeni datum (28.02.). Nadalje, precizirani su uvjeti za donacije u opće korisne svrhe. Postoji mogućnost doniranja više od 2 % ako se radi o financiranju strateških projekata prema posebnim pravilima ili strategijama nadležnih ministarstava, uz odluku nadležnog ministarstva uz suglasnost Vlade Republike Hrvatske. Izmjene uključuju i izjednačavanje iznosa u eurima korist poreznih obveznika. Opcijska dodjela udjela sada je tretirana na isti način kao opcijska dodjela dionica.

Također, rok za obračun kapitalnih dobitaka od dvije godine sada je ujednačen, kao i kod slučajeva otuđenja financijske imovine koja je stečena darovanjem ili otuđenja financijske imovine između bračnih drugova i članova uže obitelji, razvedenih bračnih drugova i otuđenja u vezi s razvodom braka, kako bi se izbjegle nejasnoće u primjeni tih odredbi. Porezni tretman dohotka od kapitala po osnovi kamata na obveznice sada je izjednačen s kamatama ostvarenim ulaganjem u druge dužničke vrijednosne papire i instrumente tržišta novca koje izdaje Republika Hrvatska i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, jer ove kamate do sada nisu bile oporezive. Otuđenje dužničkih vrijednosnih papira i instrumenata tržišta novca koje izdaje Republika Hrvatska i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave se ne smatra otuđenjem financijske imovine. (Porezna uprava, 2024)

2.2. Temeljni elementi oporezivanja porezom na dohodak u RH

2.2.1. Pojmovno određenje, obilježja i karakteristike poreza na dohodak

Definicija dohotka je ključna za razumijevanje poreza na dohodak, a povezano s tim je i pitanje koliko dugo treba razmatrati razdoblje u kojem je dohodak ostvarivan da bi bio oporezivan. Određivanje odgovarajuće definicije dohotka i razdoblja oporezivanja dugo je predstavljalo problem koji ni ekonomska teorija ni teorija oporezivanja nisu uspjele u potpunosti riješiti. U praksi, često se navode određene karakteristike koje se smatraju važnima za opisivanje poreza na dohodak. Prvo, dohodak se smatra pokazateljem ekonomske moći ili snage osobe, što znači da visina dohotka odražava koliko je pojedinac ekonomski sposoban. Također, dohodak se opisuje kao neto veličina, što implicira da predstavlja iznos koji ostaje nakon što su svi troškovi i obveze oduzeti. Porez na dohodak se opisuje kao sintetičan, što znači da oporezuje ukupni iznos dohotka, a ne samo određene dijelove ili izvore prihoda. Porez na dohodak ne pravi razliku između izvora dohotka, kao što su plaća ili prihodi od kapitala, niti između uvjeta pod kojima je dohodak ostvaren ili kako će biti upotrijebljen. Drugim riječima, temelji se na stvarno ostvarenom dohotku. Iako su ove karakteristike teorijski važne za pravilno oblikovanje poreza na dohodak, u praksi se često ne primjenjuju dosljedno. (D. Brümmerhoff, 2000, 287 – 288) Kod određivanja poreza na dohodak, u najširem smislu, ovaj porez obuhvaća sve vrste poreza koji imaju dohodak kao neposredni objekt. Ovi porezi odnose se na ekonomske rezultate koje fizička osoba ostvaruje u određenom vremenskom razdoblju. U procesu oporezivanja uzima se u obzir i osobne okolnosti, čime se odražava ekonomska snaga poreznog obveznika. (Ba. Jelčić, 2001, str. 229) Ba. Jelčić (2001, str. 229 - 230) navodi

suvremenu definiciju pojma dohotka koja se oslanja na dva ključna koncepta. Prvi koncept temelji se na periodicitetu, odnosno na prihodima koji dolaze iz izvora koji se trajno obavljaju. Drugi koncept dohodak promatra kao sposobnost raspolaganja ekonomskim dobrima, bez obzira na to odakle dolazi, kada je stečen unutar razdoblja oporezivanja i za koje svrhe će se koristiti.

Prilikom određivanja visine dohotka, kao objekta i osnovice za obiranje, u financijskoj teoriji postoje tri koncepta koja se međusobno suprotstavljaju. Prema prvoj teoriji ili teoriji izvora, dohodak je ukupan prihod poreznog obveznika tokom određenog perioda, ostvaren iz stalnih izvora, nakon odbijanja troškova potrebnih za njegovo ostvarenje, a koji se koristi za financiranje osobnih potreba i potreba članova obitelji. Druga teorija, poznata kao i teorija čistog prinosa ili teorija porasta čiste imovine, ima širu definiciju dohotka. Prema ovoj teoriji, dohodak predstavlja iznos koji osoba može potrošiti bez umanjenja početne vrijednosti svoje imovine. U dohodak se ne ubrajaju samo plaće već i razne naknade, mirovine, dividende, kamate, nasljedstva, darovi, socijalni transferi, prihodi u naravi, kao i kapitalne dobiti i dobiti od igara na sreću. (N. Šimurina i sur. 2018, str. 68 – 69) Ovaj koncept još se naziva i S-H-S dohodak kojeg suvremena znanost o javnim financijama prihvaća kao idealan pokazatelj porezne sposobnosti, često se naziva i „sveobuhvatni dohodak“. Ovaj pristup omogućuje analizu dohotka s dva različita stajališta: prvo, s obzirom na način na koji ekonomska snaga koristi dohodak, i drugo, s obzirom na način na koji se ta ekonomska snaga oblikuje. (H. Blažić, 2006, str. 17) Treći koncept, poznat kao Fisherov koncept, definira dohodak kao korisnost ostvarenu tokom života, pri čemu su troškovi za potrošnju najbolja aproksimacija korisnosti (N. Šimurina i sur. 2018, str. 69). Fisherov koncept se odnosi na koncept potrošnje. To znači da se pri oporezivanju dohotka veći teret stavlja na one dijelove dohotka koji se koriste za potrošnju, dok bi dijelovi dohotka namijenjeni za investiranje i štednju trebali imati povoljniji porezni tretman ili biti potpuno oslobođeni od oporezivanja (I. Dražić Lutilsky i sur., 2015, str. 71) Ovaj problem se obično rješava na način da se u zakonu o porezu na dohodak navede što točno u nekoj zemlji predstavlja oporezivi dohodak, koristeći metodu nabiranja. U Hrvatskoj se trenutačno oporezuju dohoci iz pet različitih izvora. Za precizno utvrđivanje što se smatra dohotkom, potrebno je točno utvrditi poreznu sposobnost obveznika. To se postiže tako da se od veličine dohotka oduzmu osobna svojstva koja utječu na oporezivanje. (N. Šimurina i sur. 2018, str. 70)

Prema kriteriju izvora primitaka na temelju kojih su ostvareni, od 2019 godine, dohoci se grupiraju u pet kategorija: (D. Bakran i sur., 2018, str. 123 – 124, Zakon o porezu na dohodak, NN (106/18))

1. dohodak od nesamostalnog rada (plaće i mirovine, uključujući mirovine primljene iz inozemstva)

2. dohodak od samostalne djelatnosti (poslovanje obrta i s njima izjednačenih djelatnosti, slobodna zanimanja, poljoprivreda i šumarstvo)
3. dohodak od imovine i imovinskih prava (najam i zakup nekretnina i pokretne imovine, iznajmljivanje stanova, soba i kreveta putnicima i turistima, imovinska prava, prodaja nekretnina i imovinskih prava, prodaja posebne vrste imovine)
4. dohodak od kapitala (kamate, dividende i udjeli u dobiti, dodjela vlastitih dionica ili ostvarenje prava na opciju kupnje dionica, izuzimanje dobara i usluga za privatne potrebe, kapitalni dobitci)
5. drugi dohodak (primanja koja ne pripadaju niti jednom od prethodnih četiri izvora dohotka).

Prethodno navedeni dohoci mogu se podijeliti u dvije kategorije prema tome kako utječu na godišnju poreznu obvezu i mogućnost korištenja osobnog odbitka kao neoporezivog dijela dohotka: godišnji i konačni dohodak. Utvrđivanje konačnog i godišnjeg dohotka propisano je poreznom reformom koja je započela tijekom 2016. godine. Godišnji dohodak čine dohodak od nesamostalnog rada, dohodak od samostalne djelatnosti utvrđen na temelju stvarnih primitaka i izdataka i drugi dohodak. Tijekom godine, osobe koje ostvaruju godišnji dohodak plaćaju predujam poreza. Međutim, plaćeni predujam ne mora nužno odgovarati konačnoj godišnjoj poreznoj obvezi. Pravo na osobni odbitak, kao neoporezivi dio dohotka, imaju porezni obveznici koji ostvaruju godišnji dohodak. (D. Bakran i sur., 2018, str. 124) Moguće je koristiti određene olakšice i metode oporezivanja prilikom obračuna predujma poreza na dohodak od nesamostalnog rada (plaće i mirovine) temeljem porezne kartice (PK) poreznog obveznika, te za obračun predujma poreza na dohodak od drugih izvora poput prihoda učenika i studenata koji rade preko učeničkih i studentskih udruga. Također, nakon isteka poreznog razdoblja, poreznici mogu podnijeti godišnju poreznu prijavu ili prijavu u posebnom postupku (ZPP-DOH) za utvrđivanje godišnjeg poreza na dohodak. Godišnji dohoci ostvareni u poreznom razdoblju podliježu kumulativnom godišnjem oporezivanju prema progresivnim poreznim stopama, ovisno o visini godišnje porezne osnovice. (Rif.hr, 2024)

S druge strane, konačni dohodak predstavlja vrstu dohotka kod koje se plaćeni predujam poreza smatra konačnim iznosom porezne obveze na dohodak (D. Bakran i sur., 2018, str. 125). U ovu kategoriju spadaju sve vrste dohotka od imovine i imovinskih prava, svi oblici dohotka od kapitala, određeni drugi dohoci te dohodak od samostalne djelatnosti koji se oporezuje paušalno (Rif.hr, 2024). Dohoci koji se klasificiraju kao konačni dohodak oporezuju se zasebno, prema unaprijed utvrđenoj proporcionalnoj stopi, i ne utječu na ukupnu godišnju poreznu obvezu. Porezni obveznici koji zarađuju konačne dohotke ne mogu koristiti osobni

odbitak za te dohotke, ni prilikom obračuna predujmova poreza niti tijekom godišnjeg obračuna poreza. (D. Bakran i sur., 2018, str. 126)

Porez na dohodak direktan je porez odnosno dio je neposrednih poreza koji obuhvaća fizičke osobe kao porezne obveznike. Porez na dohodak označava oblik direktnog oporezivanja kojim država intervenira u unutrašnju ekonomiju. Porezni obveznik je osoba koja mora izračunati i platiti porez državi iz vlastitih sredstava. Ova osoba direktno snosi teret poreza, plaćajući ga iz svoje ekonomske moći, bez mogućnosti legalnog izbjegavanja. Porezni obveznik osjeća izravni učinak plaćanja kao direktni porezni dužnik prema državi. (M.Javorović, 2015, str. 83)

Porez na dohodak odnosi se isključivo na fizičke osobe, bilo pojedinačno ili kao obitelj (oporezivanje zajedničkog obiteljskog dohotka). Smatra se najosobnijim oblikom oporezivanja jer u obzir uzima individualne okolnosti poreznog obveznika. Porezne vlasti su zainteresirane za osobnu situaciju svakog poreznog obveznika, te će prilikom oporezivanja uzeti u obzir faktore kao što su dužina radnog staža, broj uzdržanih članova obitelji, stupanj invalidnosti i ostale karakteristike (npr. živi li na tzv. potpomognutim područjima u RH). Zbog ove specifičnosti, porez na dohodak svrstava se među najsloženije porezne oblike. Posebno je složen postupak razrezivanja poreza, što zahtijeva visoku razinu suradnje poreznih obveznika, stručnu i dobro osposobljenu poreznu upravu te efikasno organiziran sustav evidencije poreznih obveznika (kao što je primjena osobnog identifikacijskog broja - OIB u Hrvatskoj). Uz sve navedeno, porez na dohodak je jedan od ključnih poreznih oblika u suvremenim poreznim sustavima, često nazivan "car" ili "kralj" među porezima. Osim što generira značajne prihode, porez na dohodak omogućava ostvarivanje ekonomskih i socijalnih ciljeva fiskalne politike. (N. Šimurina i sur. 2012, str. 143) U većini razvijenih industrijskih zemalja članica OECD-a, porez na dohodak fizičkih osoba predstavlja ključan izvor javnih prihoda, čime ima važnu ulogu u ostvarivanju fiskalne politike. Kao instrument gospodarske politike, porez na dohodak djeluje i kao automatski stabilizator, pomažući u stabilizaciji ekonomije. Kroz propisivanje poreznih olakšica i oslobođenja, porez na dohodak može usmjeravati ulaganja u određena područja i djelatnosti, čime značajno utječe na gospodarski razvoj. Međutim, korištenje poreza na dohodak za gospodarsku politiku često zahtijeva česte i kratkoročne promjene propisa. U okviru socijalne politike, porez na dohodak također služi kao sredstvo zbog svojih karakteristika, poput progresivnih poreznih stopa i poreznih olakšica, koje pomažu u postizanju socijalnih i gospodarsko-političkih ciljeva. (B. Jelčić i sur., 2008, str. 299) Suvremena financijska znanost povezuje primjenu poreza na dohodak s postizanjem četiri ključna cilja: (Ba. Jelčić, 2011, str. 144)

- a) Financijski cilj – ovaj cilj usmjeren je na prikupljanje značajnih sredstava koja su potrebna za financiranje javnih rashoda i funkcija

- b) Socijalno – politički cilj – porez na dohodak se koristi za oporezivanje prema ekonomskoj snazi, što pomaže u usklađivanju opterećenja s financijskim mogućnostima pojedinca
- c) Redistribucijski cilj – ovaj cilj je usmjeren na preraspodjelu dohotka kako bi se smanjila ekonomska nejednakost i osigurala pravednija raspodjela bogatstva unutar društva
- d) Konjunktorno – politički cilj – porez na dohodak može biti korišten kao alat za utjecaj na ekonomske cikluse, uključujući stimuliranje ili usporavanje ekonomske aktivnosti.

Osnovne karakteristike odnosno elementi poreza na dohodak su: (Ba. Jelčić, 2011, str. 119 – 120, Isplate.info, 2024)

- a) **Predmet (objekt) oporezivanja** porezom na dohodak jesu ukupni prihodi, tj. dohodak poreznog obveznika.
- b) **Osnovica poreza na dohodak** je ukupni neto dohodak koji se izračunava tako da se od bruto dohotka oduzmu zakonom propisani odbici. Ti odbici uključuju troškove potrebne za ostvarivanje dohotka. Jednostavnije rečeno, porezna osnovica sastoji se od ukupnih mjesečnih primanja iz radnog odnosa umanjениh za uplaćene doprinose za obvezno mirovinsko osiguranje i mjesečni osobni odbitak.
- c) **Oporeziva porezna osnovica** je iznos na koji se primjenjuje odgovarajuća porezna stopa kako bi se izračunao konačni porez. Prije oporezivanja, od neto dohotka se odbijaju specifične porezne olakšice koje se odnose na poreznog obveznika kao što su egzistencijski minimum i odbici povezani s bračnim i obiteljskim statusom. Nakon ovih odbitaka, dobiva se individualna oporeziva osnovica na koju se primjenjuje propisana porezna stopa kako bi se utvrdio iznos poreza.
- d) **Povod oporezivanju** odnosi se na oporezivanje stečenog dohotka za razliku od oporezivanja dohotka tijekom njegove potrošnje. Veličina dohotka relevantna za oporezivanje uključuje sveukupne prihode ostvarene u zakonski utvrđenom razdoblju. Za oporezivanje porezom na dohodak nije važno kako je dohodak potrošen, već koliki je iznos dohotka primljen u određenom razdoblju.
- e) **Porez na dohodak je direktni** (neposredni, izravni) porez, jer se plaća prije i neovisno o trošenju dohotka.

f) **Subjekt oporezivanja** porezom na dohodak su fizičke osobe.

U modernim poreznim sustavima koristi se koncept egzistencijskog minimuma, što je unaprijed definiran novčani iznos koji se odbija od porezne osnovice svakog poreznog obveznika, bez obzira na njihovu poreznu sposobnost. To znači da se država odriče oporezivanja tog minimalnog iznosa kako bi omogućila svakom pojedincu da zadovolji osnovne životne potrebe i osigura im minimalno dostojanstven životni standard na mjesečnoj bazi. U Republici Hrvatskoj egzistencijski minimum naziva se osobnim odbitkom. (N. Šimurina i sur., 2024, str. 18) U većini se zemalja pri oporezivanju dohotka primjenjuje progresivna tarifa koja ima niz prednosti, međutim neke zemlje pri oporezivanju dohotka primjenjuju tzv. proporcionalni porez na dohodak ili flat tax. Proporcionalni porez na dohodak u kojem bi se dohodak oporezovao primjenom samo jedne relativno niske stope od, primjerice, 19%, ali uz primjenu osobnog odbitka, odnosno s učinkom indirektna progresije, s ciljem povećanja transparentnosti i pojednostavljenja. Prednost ovakvog načina oporezivanja dohotka je u tome što se dohodak definira sveobuhvatno, a istovremeno se ukidaju različiti oblici poreznih olakšica. To omogućuje jednostavnije određivanje poreza i povećava njegovu transparentnost, uz korištenje samo jedne porezne stope. Od novijih modaliteta oporezivanja dohotka potrebno je još spomenuti i dvojni ili dualni porez na dohodak⁴. Dohodak od kapitala oporezuje se proporcionalnom stopom čija je visina jednaka visini stope poreza na dobit, koja je trenutačno u primjeni u određenom poreznom sustavu. Drugi dio dohotka koji obuhvaća sve ostale izvore dohotka oporezuje se progresivnim poreznim stopama. Većina zemalja prilikom oporezivanja dohotka primjenjuje koncept oporezivanja svjetskog dohotka. To znači da se rezidentima oporezuje sav dohodak, bez obzira na to je li ostvaren u zemlji ili inozemstvu. S druge strane, nerezidentima se oporezuje samo dohodak ostvaren unutar zemlje. (N. Šimurina i sur. 2018, str. 71 - 72) U kontekstu oporezivanja dohotka, nastojalo se postići načelo horizontalne pravednosti, koje zahtijeva da porezni obveznici s jednakim dohotkom snose isti porezni teret, bez obzira na izvor dohotka, bilo da dolazi od rada ili imovine. Također, načelo vertikalne pravednosti ostvareno je uvođenjem progresivne porezne tarife, koja povećava stopu poreza s rastom dohotka, te uvođenjem neoporezivog dijela dohotka, čiji je koncept, uz određene izmjene, zadržan i danas. (I. Dražić Lutilsky i sur., 2015, str. 71 - 72)

Porez na dohodak može se primjenjivati na različite načine, što rezultira razlikovanjem tri osnovna oblika ovo poreza: (Ba. Jelčić i B. Jelčić, 1998, str. 179 - 180)

⁴ Dvojni ili dualni porez na dohodak je sustav cedularnog oporezivanja u kojem se ukupni dohodak dijeli na dohodak od rada i dohodak od kapitala. Ovi se dohoci tretiraju kao različite porezne osnovice, što znači da se oporezuju zasebno prema različitim pravilima i stopama. (H. Blažić i I. Zaharija, 2010, str. 2)

1. **Engleski (britanski) oblik poreza.** Kod ovog oblika, dohodak fizičkih osoba prvo se oporezuje proporcionalnim općim porezom na dohodak na različite dijelove dohotka. Dohoci koji premašuju određeni iznos dodatno se oporezuju progresivnim porezom (surtax). Pri izračunu oporezivanja pomoću općeg poreza na dohodak uzimaju se u obzir osobne okolnosti poreznog obveznika, dok kod surtaxa to nije slučaj.
2. **Romanski tip poreza.** Ovaj tip koristi cedularno oporezivanje, što znači da se različite vrste prihoda (npr. od nekretnina, kapitala ili zanimanja) oporezuju prema specifičnim poreznim pravilima za te vrste prihoda. Ti porezi mogu biti proporcionalni ili progresivni i ne uzimaju u obzir osobne okolnosti poreznog obveznika. Nakon toga se primjenjuje progresivni dopunski porez koji uzima u obzir posebne okolnosti poreznog obveznika pri određivanju ukupnog poreznog opterećenja.
3. **Germanski tip poreza.** Kod ovog tipa ukupni se dohodak oporezuje jednim jedinstvenim progresivnim porezom na dohodak, pri čemu se uzimaju u obzir osobna svojstva poreznog obveznika. Utvrđivanje dohotka kod ovog oblika poreza može biti složenije nego kod engleskog i romanskog oblika.

U Republici Hrvatskoj koristi se germanski tip poreza na dohodak. U mnogim suvremenim državama porez na dohodak predstavlja jedan od najvažnijih izvora prihoda.

Prema Zakonu o porezu na dohodak (NN 114/23) u Republici Hrvatskoj, postoje primici koji se ne smatraju dohotkom. Na prvom mjestu su: izravne uplate premije osiguranja za dokup dijela doživotne mirovine prema zakonu o mirovinskom osiguranju. Ove uplate se isplaćuju u mjesečnim obrocima kao dokupljena mirovina za osiguranike koji nisu navršili potrebnu starosnu dob ili mirovinski staž. Na drugom mjestu su obiteljske mirovine i invalidnine koje djeca ostvaruju nakon smrti roditelja prema zakonima o mirovinskom osiguranju i pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i njihovih obitelji. Potom, državne nagrade ustanovljene propisima koje donosi Hrvatski sabor i Vlada Republike Hrvatske, nagrade jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave propisane statutom tih jedinica te novčane nagrade za osvojene medalje na olimpijskim i, paraolimpijskim igrama i olimpijskim igrama gluhih kao i svjetskim i europskim prvenstvima koje su planirane u državnom proračunu i proračunima lokalnih jedinica. Nakon njih slijede darovanja pravnih i fizičkih osoba za zdravstvene potrebe kao što su operativni zahvati, liječenja, nabava lijekova i ortopedskih pomagala te troškovi prijevoza i smještaja u zdravstvene ustanove. Ovo se odnosi na troškove koji nisu pokriveni obveznim, dopunskim, dodatnim i privatnim zdravstvenim osiguranjem niti na teret sredstava fizičke osobe, pod uvjetom da je darovanje obavljeno na odgovarajući način

i uz vjerodostojnu dokumentaciju. odnosno plaćanje. I na kraju, primici koje fizičke osobe ostvaruju iz darovanja za podmirivanje potreba prikupljenih u humanitarnim akcijama i javno oglašanim akcijama s općekorisnom svrhom, namijenjeni osjetljivim skupinama.

Oporezivanje dohotka u Republici Hrvatskoj regulirano je dvama zakonskim aktima: Zakonom o porezu na dohodak (NN 114/23) i Zakonom o lokalnim porezima (NN 114/23). Zakon o porezu na dohodak (NN 114/23) služi kao temeljni propis kojim se utvrđuju obveznici oporezivanja, različite kategorije dohotka, dio dohotka koji je izuzet od oporezivanja, metodologija za obračun predujma poreza na dohodak za svaki navedeni izvor dohotka, primjenjive porezne stope te postupak utvrđivanja godišnje porezne obveze i eventualnih izuzeća. Prema Zakonu o lokalnim porezima (NN 114/22), osobe s prebivalištem ili uobičajenim boravištem u gradu ili općini bile su dužne platiti dodatni porez poznat kao prirez na porez na dohodak. Ovaj prirez obračunavao se i plaćao uz redoviti porez na dohodak, a posebna stopa utvrđivala se odlukom dotičnog grada, odnosno općine. Prihod ostvaren ovim prirezom izravno je išao u korist lokalne jedinice. (D. Bakran i sur., 2018, str. 121). Prirez porezu na dohodak je ukinut te od 2024. godine više ne vrijedi.

2.2.2. Obveznik poreza na dohodak

Općenito, porezni obveznik je osoba koja je zakonski dužna platiti porez. Međutim, biti poreznim obveznikom ne znači nužno da će ta osoba morati platiti porez i da će joj biti umanjena ekonomska snaga. Ako se dogodi situacija u kojoj osoba ne plaća porez ili joj se ne umanjuje ekonomska snaga, to se može nazvati prevaljivanjem poreza, bilo nenamjernim ili namjernim. To znači da se teret poreza prebacuje s obveznika tog poreza na neku drugu osobu, iako ta osoba i dalje ostaje porezni obveznik prema zakonu, ali ne snosi teret poreza. U takvim slučajevima, porezni teret može biti prenesen u cijelosti ili djelomično, unaprijed ili unatrag, na drugu osobu, bilo prema namjeri zakonodavca ili bez nje. Bitno je razlikovati poreznog obveznika i nositelja tereta poreza. Porezni obveznik uvijek će biti porezni obveznik nekog poreza, jer ga tako određuje zakon koji propisuje porez. Međutim, hoće li porezni obveznik istovremeno biti i nositelj tereta tog poreza ovisi o tome je li došlo do prevaljivanja, bez obzira na to je li to željeno ili neželjeno prevaljivanje. Porezni obveznik ima pravo unaprijed dobiti informacije o svojim pravima i obvezama u postupcima pred poreznim tijelom. (Ba. Jelčić, 2011, str. 40) S obzirom na to da se porez na dohodak smatra izravnim porezom, porezni obveznik i nositelj tereta su, uglavnom, jedno te ista osoba.

Porezni obveznik poreza na dohodak je fizička osoba koja ostvaruje dohodak koji podliježe oporezivanju. Ako nekoliko fizičkih osoba zajedno zarađuje dohodak, svaka od njih se smatra poreznim obveznikom za svoj dio zajedničkog dohotka (Porez na dohodak, 2024). Na primjer: oporezivanje odvjetničke djelatnosti kao samostalne djelatnosti, pri čemu se

oporezuje grupa pojedinaca, odnosno supoduzetnika u zajedničkom uredu, koji ostvaruju zajednički dohodak, ali svaki od njih oporezuje se pojedinačno za svoj udio u tako zajednički ostvarenom dohotku (N. Šimurina i sur., 2024, str. 19). Također, porezni obveznik odnosi se i na nasljednika koji preuzima sve porezne obveze koje su vezane uz dohodak koji je ostavitelj zarađivao do svoje smrti. Isto tako, nasljednik postaje porezni obveznik za dohodak koji dobiva iz naslijeđenih izvora. Predujem poreza na dohodak, odnosno sam porez, nasljednik će plaćati prema istim izvorima dohotka kao što je to bilo za ostavitelja. (Porez na dohodak, 2024) Npr. Nasljednik koji je naslijedio autorsko pravo na glazbeno djelo ostvarivat će dohodak iz tog izvora te će mu se na njega obračunati porez. (N. Šimurina i sur., 2024, str. 20)

Oporezivanje dohotka kada obitelj djeluje kao porezni obveznik naziva se zajedničkim oporezivanjem. Postoji nekoliko modela za primjenu ovog pristupa. Prvo, model punog zajedničkog oporezivanja. U ovom modelu se oporezuje ukupni dohodak koji je kombinacija svih dohodaka članova obitelji. Potom, drugi model oporezivanja podjelom dohotka. Ovaj model ima dva submodela: a) model oporezivanja na osnovi pune podjele dohotka. Prvo se zbroje dohoci svih članova obitelji, a zatim se taj iznos raspodijeli ravnomjerno među članovima obitelji ili se raspodjela može prilagoditi tako da neki članovi dobiju veći, a neki manji iznos. Pod b) model oporezivanja temeljem djelomične podjele dohotka. Tu se ukupni obiteljski dohodak dijeli na dva jednaka dijela, pri čemu svaki dio pripada jednom od supružnika. (Ba. Jelčić, 2011, str. 128)

Nadalje, porezni obveznici mogu biti rezidenti i nerezidenti. Rezident je fizička osoba koja ima prebivalište ili uobičajeno boravište u Republici Hrvatskoj (RH) ili osoba koja je zaposlena u državnoj službi i prima plaću. S druge strane, nerezident je fizička osoba koja nema ni prebivalište ni uobičajeno boravište u RH, a ostvaruje dohodak koji se oporezuje prema Zakonu o porezu na dohodak (NN 114/23). (M. Javorović, 2015, str. 85)

Porez na dohodak obračunava se i plaća za cijelu kalendarsku godinu koja je standardno porezno razdoblje. Međutim, porezno razdoblje može biti kraće od kalendarske godine u sljedećim slučajevima: 1. ako fizička osoba postane rezident ili nerezident unutar iste kalendarske godine, porezno razdoblje pokriva samo ono kada je osoba imala status rezidenta ili nerezidenta te 2. ako porezni obveznik umre ili se rodi tijekom kalendarske godine. (M. Jerković, Z. Jančev i J. Sunić, 2015, str. 198)

2.2.3. Stope poreza na dohodak

Porezna stopa je točno utvrđen dio koji će se izdvojiti iz porezne osnovice da bi se podmirio porezni dug. Kako bi se dobio iznos poreza koji porezni obveznik treba platiti da bi izvršio svoju poreznu obvezu izračunava se tako da se od utvrđene porezne osnovice odbije

dio koji izražava odnosno pokazuje porezna stopa. Pojednostavljeno, porezna stopa označava postotak po kojem se smanjuje porezna osnovica, a kada se izvrši izračun, dobiva se iznos poreza koji porezni obveznik treba platiti. Shodno tome, porezne stope predstavljaju omjer između ukupne porezne osnovice i konačnog iznosa poreza koji je utvrđen izračunom. Oporezivanje se može provoditi primjenom različitih vrsta poreznih stopa, a koja će se od njih primijeniti u konkretnom slučaju, bit će rezultat porezne politike. (Ba. Jelčić, 2011, str. 40)

Razlikuju se četiri vrste poreznih stopa, a to su: a) proporcionalna, b) progresivna, c) regresivna i d) degresivna. Proporcionalna stopa se koristi kad je za oporezivanje poreznih osnovica različite visine predviđena uvijek ista, nepromijenjena stopa. Ovakav učinak oporezivanja na porezne obveznike je neutralan, ne remeti odnose koji su među njima postojali prije oporezivanja. Ovo vrijedi samo kada nema nikakvog umanjenja porezne osnovice, odnosno kada se ne koristi egzistencijalni minimum. Kod progresivnog oporezivanja, porezne stope se povećavaju s rastom porezne osnovice. To znači da se na dio dohotka koji prelazi određeni iznos u poreznoj tarifi primjenjuje viša porezna stopa nego na niže iznose dohotka. O njima se radi samo onda kad se nakon oporezivanja odnos između oporezovanih ekonomskih snaga mijenja, i to tako da se razmak među njima smanjuje. Suprotno od progresivnih stopa su regresivne stope. O regresivnim stopama je riječ onda kad se na rastuće porezne osnovice primjenjuju porezne stope čija visina pada. No, takvo je oporezivanje kod direktnih poreza gotovo nepoznato i nigdje se ne primjenjuje jer je i s financijskog i sa socijalnog i s ekonomskog stajališta neprihvatljivo i kontraproduktivno. Degresivnim oporezivanjem naziva se ono oporezivanje koje gotovo možemo nazvati „izokrenutim“ progresivnim oporezivanjem. U najvećem broju slučajeva radi se o socijalno i psihološki motiviranom pristupu progresivnom oporezivanju, koje bi baš zbog načina na koje je prezentirano, porezni obveznici nižih dohodovnih skupina trebali „bolje“ primiti, odnosno kojim bi se otupio njihov otpor plaćanju poreza. To se postiže tako da porezna tarifa prvo navodi najviše porezne osnovice i najviše porezne stope, a zatim prelazi prema nižim osnovicama i stopama. Ovaj pristup gotovo se više nigdje ne primjenjuje. (Ba. Jelčić, 2011, str. 51 – 64)

Uz porez na dohodak veže se i prirez⁵. Pripadnost poreza na dohodak određuje se na temelju prebivališta i uobičajenog boravišta poreznog obveznika. Ako porezni obveznik nema prebivalište ili uobičajeno boravište u Republici Hrvatskoj, pripadnost poreza utvrđuje se prema sjedištu ili prebivalištu isplatitelja oporezivog primitka. Na primjer, ako osoba živi u općini koja

⁵ Općine i gradovi imaju mogućnost, ali nisu obvezni, uvesti prirez na porez na dohodak za obveznike koji su im podložni. Poreznu osnovicu za prirez čini iznos plaćenog poreza na dohodak. Prirez se obračunava prema stopi koju određuje općina ili grad u kojem porezni obveznik ima prebivalište ili uobičajeno boravište. (H. Šimović i M. Deskar – Škrbić, 2020, str. 259 - 260) Međutim, prirez porezu na dohodak je 1. siječnja 2024. ukinut Zakonom o porezu na dohodak (NN 114/23)

primjenjuje prerez od 5%, na osnovicu za prerez ili već plaćeni porez na dohodak primijenit će se ta stopa. (N. Šimurina i sur., 2024, str. 20)

No, 1. siječnja 2024. na snagu je stupio Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak (NN 114/23), kojim se prerez ukida i daje pravo predstavničkim tijelima jedinica lokalne samouprave određivanje poreznih stopa, i to: (N. Šimurina i sur., 2024, str. 20)

- 1) općina – nižu stopu u granicama od 15 % do 22 % te višu stopu u granicama od 25 % do 33 %. Zatim,
- 2) grad s manje od 30 000 stanovnika nižu stopu u granicama od 15 % do 22,40 % te višu stopu u granicama od 25 % do 33,60 %,
- 3) grad s više od 30 000 stanovnika nižu stopu u granicama od 15 % do 23 % te višu stopu u granicama od 25 % do 34,50 %
- 4) te Grad Zagreb nižu stopu u granicama od 15 % do 23,60 % te višu stopu u granicama od 25 % do 35,40 %.

2.2.4.Osnovica poreza na dohodak

Porezna osnovica je ključni element oporezivanja. Predstavlja dio poreznog objekta⁶, izražen u mjernim jedinicama, koji služi kao osnova za izračun poreza koji porezni obveznik treba platiti. Važno je da se porezna osnovica utvrdi što realnije kako bi porezno opterećenje bilo pravedno. (Ba. Jelčić, 2011, str. 50) Porezna osnovica poreza na dohodak predstavlja novčanu vrijednost dijela oporezivog dohotka na koji će se primijeniti porezne stope. U kontekstu poreza na dohodak, porezna osnovica je neto iznos koji se dobiva tako da se prvo utvrdi iznos različitih vrsta oporezivog dohotka, koji se izračunava kao razlika između primitaka i izdataka. Zatim se od tog iznosa oduzimaju određene propisane olakšice ili izuzeci. (B. Jelčić i sur., 2008, str. 313 – 314) Za rezidenta, porezna osnovica obuhvaća ukupni iznos dohotka od različitih izvora (nesamostalni rad, samostalna djelatnost, imovina i imovinska prava, kapital i drugi dohodak) ostvarenog u tuzemstvu i inozemstvu, umanjen za osobni odbitak. Za nerezidenta, porezna osnovica uključuje dohodak od istih izvora, ali samo onaj ostvaren u tuzemstvu, također umanjen za osobni odbitak. (N. Šimurina i sur. 2012, str. 147)

Osobni odbitak je neoporezivi dio dohotka određen u fiksnom novčanom iznosu koji se mjesečno priznaje svim poreznim obveznicima. Njegova visina ovisi o trenutnoj gospodarskoj i socijalnoj situaciji u zemlji. Porezni obveznici koji žive na područjima posebne državne skrbi imali su pravo na uvećani osobni odbitak, ovisno o tome u koju skupinu su

⁶ Porezni objekt ili predmet oporezivanja je točno utvrđeni dio poreznog izvora koji će biti predmet oporezivanja. Ako je npr. izvor oporezivanja imovina, predmet oporezivanja je kuća za odmor. (Ba. Jelčić, 2011, str. 43)

pripadali⁷. Osnovni osobni odbitak može se uvećati zbog uzdržavanih članova uže obitelji, što se određuje odgovarajućim faktorom koji uzima u obzir karakteristike poreznog obveznika i uzdržavanih članova. Uzdržavani članovi obitelji uključuju djecu koju uzdržavaju roditelji, skrbnici, poočim i pomajka te djeca nakon završetka školovanja do prvog zaposlenja ako su prijavljena na Hrvatskom zavodu za zapošljavanje, supružnici, roditelji obveznika i njegovog supružnika, preci i potomci u izravnoj liniji te maćeha ili očuh koji su uzdržavani, bivši supružnici koji primaju alimentaciju te punoljetne osobe kojima je imenovan skrbnik po posebnom zakonu. (N. Šimurina i sur. 2012, str. 149 – 150)

Dokazivanje prava na povećanje osnovnog odbitka zbog uzdržavanja članova uže obitelji, djece i invalidnosti porezni obveznik obavlja putem odgovarajuće dokumentacije koju dostavlja Poreznoj upravi. Ovaj odbitak služi za pokrivanje osnovnih životnih potreba (egzistencijalnog minimuma) i za vlastito uzdržavanje, kao i za uzdržavanje članova njegove uže obitelji. Pravo na korištenje osobnog odbitka tokom godine porezni obveznik može ostvariti samo prilikom utvrđivanja predujmova poreza na dohodak od nesamostalnog rada (pri isplati plaće, mirovina i ostalih primanja koja su porezno izjednačena s plaćom), na temelju podataka upisanih u njegovoj poreznoj kartici. (D. Bakran i sur., 2018, str. 134) Dohodak od samostalne djelatnosti koji rezident ostvari u tuzemstvu i inozemstvu, a nerezident u tuzemstvu, može se umanjiti za određene iznose. To se odnosi na plaće novozaposlenih osoba, državne potpore za obrazovanje i izobrazbu te potpore male vrijednosti za praktičnu nastavu i vježbe naukovanja prema Zakonu o državnoj potpori za obrazovanje i izobrazbu (NN 14/14) te posebnim propisima tog Zakona. Osim toga, dohodak se može umanjiti za izdatke za istraživanje i razvoj kao i za preneseni gubitak koji je rezident ostvario obavljanjem samostalne djelatnosti u tuzemstvu i inozemstvu, a nerezident u tuzemstvu. (M. Jerković, Z. Jančev i J. Sunić, 2015, str. 206)

2.2.5. Osobni odbitak i olakšice kod oporezivanja dohotka

Načelo pravednosti zahtijeva da se dohodak koji je potreban za zadovoljenje osnovnih životnih potreba ne oporezuje. To se postiže uvođenjem osobnih odbitaka, koji predstavljaju neoporezivi dio dohotka. (Poslovni.hr, 2010) Osobni odbitak je umanjenje oporezivog dohotka koje se primjenjuje pri izračunu porezne osnovice. Oporezivi dohodak umanjuje se za određeni iznos po osnovi postojanja samog poreznog obveznika te za određene iznose po osnovi

⁷ Područja posebne državne skrbi određuju se u tri skupine, i to prva i druga skupina prema okolnostima nastalim na temelju posljedica agresije na Republiku Hrvatsku, a treća skupina utvrđena je prema tri kriterija: kriteriju ekonomske razvijenosti, kriteriju strukturnih poteškoća i demografskom kriteriju. (NN 106/18) Za prvu skupinu godišnja svota osobnog odbitka iznosi 3.840, za drugu 3.200 i za treću skupinu 2.400. kuna. Ova odredba je vrijedila sve do 2014. godine i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak (NN 148/13)

postojanja uzdržavanih članova njegove uže obitelji. U Hrvatskoj, ukupni iznos osobnog odbitka računa se tako da se kao osnovna vrijednost uzima iznos osnovnog osobnog odbitka koji porezni obveznik ima pravo odbiti samo zbog toga što je obveznik poreza na dohodak. Taj iznos se potom povećava za iznose koji se odnose na uzdržavane članove obitelji. (B. Jelčić i sur., 2008, str. 315) Klauzula obuhvaća djecu koju uzdržavaju roditelji, posvojitelji, skrbnici, poočimi i pomajke. Ostali uzdržavani članovi obitelji uključuju roditelje poreznog obveznika ili njegova bračnog druga, kao i pretke i potomke u izravnoj liniji. Također, u uzdržavane članove spadaju bivši bračni drugovi za koje porezni obveznik plaća alimentaciju. (Poslovni.hr, 2010) Osobni odbitak koristi se za postizanje indirektna progresije u poreznom sustavu. On omogućuje da prosječna porezna stopa raste s povećanjem dohotka, čak i kada postoji samo jedna porezna stopa. Osim toga, osobni odbitak često pomaže u smanjenju poreznog opterećenja rada u Hrvatskoj. Zajedno s progresivnim poreznim stopama, osobni odbitak doprinosi progresivnosti poreznog sustava, što znači da se porezno opterećenje povećava s višim razinama dohotka. (H. Šimović i M. Deskar – Škrbić, 2020, str. 256 - 258)

Za 2024. godinu osnovni osobni odbitak iznosi 560,00 eura mjesečno. Uz to, postoje različiti faktori osnovnog odbitka za uzdržavane članove obitelji i djecu. Faktor osnovnog osobnog odbitka za djecu u Hrvatskoj određuje se na sljedeći način: za prvo dijete faktor iznosi 0,5, za drugo 0,7, za treće 1,0, za četvrto 1,4, a za peto 1,9. Za svako sljedeće dijete faktor se progresivno povećava, i to za 0,6, 0,7, 0,8, 0,9, 1,0 i više u odnosu na prethodno dijete. Porezni obveznici mogu također ostvariti dodatak od 0,3 za sebe i svakog uzdržavanog člana uže obitelji, kao i za svako dijete ako je osoba s invaliditetom. Ako osoba ima stopostotnu invalidnost ili pravo na tuđu pomoć i njegu, osobni odbitak se povećava za faktor 1,0 za sebe i za tu osobu koju uzdržava. Ako oba bračna druga ostvaruju dohodak i uzdržavaju članove obitelji, osnovni osobni odbitak dijeli se na jednake dijelove, osim ako se drugačije ne dogovore. Isto vrijedi i za osobe koje nisu u braku, ali zajednički uzdržavaju članove obitelji. Ako se osobni odbitak dijeli, potrebno je priložiti izjavu o raspodjeli s imenima, prezimenima i OIB-om svih uključenih osoba. Ako se ne postigne dogovor, odbitak se dijeli ravnomjerno. Osim toga, osobni odbitak može se povećati za iznose plaćene za obvezno zdravstveno osiguranje, do visine propisanog obveznog doprinosa, ako poreznik nije drugačije osiguran. Također, može se povećati za darovanja dana u zemlji za kulturne, obrazovne, znanstvene, zdravstvene, humanitarne, sportske i vjerske svrhe, do visine 2 % primitaka prijavljenih u tekućoj godini. Izuzetak od ove granice može biti odobren za darovanja prema strateškim projektima utvrđenim posebnim propisima ili strategijama nadležnih ministarstava, uz suglasnost Vlade Republike Hrvatske. (Porez na dohodak, 2024, Poslovni.hr, 2010)

Prema Zakonu o porezu na dohodak (NN 114/23) postoje nekoliko posebnih olakšica, oslobođenja i poticaja. Najprije, oslobođenja se odnose na hrvatske ratne invalide i

članove obitelji poginulih, zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata. Fizičke osobe koje imaju status hrvatskoga ratnoga vojnog invalida ne plaćaju porez na dohodak od nesamostalnog rada i mirovina, razmjerno stupnju utvrđene invalidnosti. Slično tome, članovi obitelji smrtno stradalih, zatočenih ili nestalih branitelja ne plaćaju porez na dohodak od obiteljske mirovine ili novčane naknade u visini obiteljske mirovine, ostvarene prema Zakonu o hrvatskim braniteljima i članova njihovih obitelji (NN 156/23). Nakon toga, postoje olakšice za potpomognuta područja i Grad Vukovar. Porezni obveznici koji obavljaju samostalnu djelatnost u Vukovaru i zapošljavaju više od dva radnika na neodređeno vrijeme, pri čemu 50% radnika ima prebivalište na potpomognutim područjima ili u Vukovaru, oslobođeni su plaćanja poreza na dohodak od tih djelatnosti. Oni koji obavljaju djelatnost samo na područjima jedinica lokalne samouprave razvrstanih u 1. skupinu po stupnju razvijenosti, imaju pravo na umanjenje poreza na dohodak od tih djelatnosti za 50%. Sljedeće na red dolaze poticaji za zapošljavanje. Poticaji za zapošljavanje omogućuju poreznim obveznicima koji obavljaju samostalne djelatnosti da dodatno umanje poreznu osnovicu za iznos isplaćenih plaća i uplaćenih doprinosa za nove radnike. Ako porezni obveznik zaposli nove radnike i istovremeno raskine ugovor s postojećim radnicima, dohodak se umanjuje za razliku između isplaćenih plaća novim radnicima i obračunatih plaća za radnike s kojima je raskinut ugovor. Ovo pravo može se koristiti godinu dana od dana zaposlenja novih radnika, a za osobe s invaliditetom tri godine. Dohodak od samostalne djelatnosti može se dodatno umanjiti i za iznos državne potpore za obrazovanje i izobrazbu te za iznos potpore male vrijednosti za izvođenje praktične nastave i vježbe naukovanja u sustavu vezanih obrta, prema posebnim propisima. Na kraju, poticaji za istraživanje i razvoj omogućuju poreznim obveznicima koji obavljaju samostalne djelatnosti da dodatno umanje poreznu osnovicu za izdatke za istraživanje i razvoj, u skladu s posebnim propisima koji uređuju državne potpore za istraživačko-razvojne projekte.

Ove mjere namijenjene su smanjenju poreznog opterećenja za određene skupine poreznih obveznika i poticanju gospodarskog razvoja te zapošljavanja na specifičnim područjima.

2.3. Sažeti pregled najznačajnijih izmjena za obračun poreza na dohodak u Hrvatskoj

Plaće se različito određuju ovisno o propisima i ponašanju poslodavca te različitim izvorima prava radnika, a propisi ne daju izravna prava na način utvrđivanja plaća. Plaće su primici koje poslodavac isplaćuje za obavljeni rad zaposlenika u određenom mjesecu. Plaće se utvrđuju u skladu s odredbama kolektivnih ugovora, pravilnika o radu, ugovora o radu i drugih zakona kojima se uređuju prava djelatnika (čl. 90. Zakona o radu (NN 151/22)). (RRIF,

2024, str. 15) Prema Zakonu o radu (NN 151/22) plaće se mogu sastojati od osnovne plaće ili plaće po ugovoru, dodataka na plaću i drugih primitaka. Ovisno o složenosti poslovanja poslodavca, načinu tijeka rada, mjestu na kojem radnik radi i obliku rada, ukupna plaća djelatnika može biti precizno određena ili sadržavati više elemenata. Kada su prava djelatnika na visinu plaće propisana različitim zakonima o radu, poslodavac treba primijeniti zakon koji je najpovoljniji za djelatnike. (RRIF, 2024, str. 15)

Godišnji iznos minimalne plaće utvrđuje Vlada Republike Hrvatske posebnom uredbom, pa je tako Uredbom o iznosu minimalne plaće za 2024. (NN 125/23) utvrđena minimalna plaća u ukupnom iznosu od 840 € za rad u punom radnom vremenu. Ako djelatnik radi kraće od punog radnog vremena, minimalna plaća utvrđuje se i isplaćuje razmjerno ugovorenom radnom vremenu. Ako je minimalna plaća utvrđena za razdoblje kraće od mjesec dana, onda se iznos utvrđuje i isplaćuje proporcionalno trajanju radnog odnosa ili radnom vremenu u tom mjesecu. Trajanje radnog odnosa tijekom mjeseca računa se proporcionalno ukupnom broju dana u tom mjesecu. U iznos minimalne plaće ne ulaze povećanja zbog prekovremenog rada, otežanih uvjeta rada, noćnog rada, rada nedjeljom, blagdana ili drugih neradnih dana propisanih posebnim zakonima. Nadalje, od 2024. godine primjenjuje se prošireni Kolektivni ugovor (KU) za graditeljstvo (NN 29/24) i Kolektivni ugovor za pomorce na brodovima u obalnom linijskom pomorskom prometu (NN 93/23), uz napomenu da se od 31. ožujka 2024. godine primjenjuje i prošireni Kolektivni ugovor za ugostiteljstvo (NN 39/24). (Teb.hr, 2024) Prema KU graditeljstva (NN 29/24), bruto osnovna plaća za jednostavne rutinske poslove koji ne zahtijevaju posebnu stručnu spremu (I. skupina) od 1. ožujka 2024. godine iznosi 820 eura mjesečno, što je manje od iznosa propisanog Uredbom. Zato su poslodavci u djelatnosti građevinarstva (područje F NKD-a 2007.) dužni djelatnicima I. skupine isplatiti plaću od 840 eura bruto. Budući da su minimalne plaće utvrđene Kolektivnim ugovorom za ugostiteljstvo (NN 39/24) za prve tri skupine poslova niže od 840 eura (700, 710 i 760), poslodavci u ugostiteljstvu (odjeljci 55 i 56 NKD-a 2007.) moraju djelatnicima koji obavljaju poslove iz prve tri skupine propisane Kolektivnim ugovorom za ugostiteljstvo (NN 39/24) isplatiti plaću u iznosu od 840 eura mjesečno, plus dodatak na radni staž (0,5 % za svaku navršenu godinu ukupnog radnog staža kod poslodavca i svih prethodnih poslodavaca).

Prema Zakonu o doprinosima (114/23) prosječna plaća predstavlja prosječni iznos mjesečne bruto plaće po jednom zaposlenom koju isplaćuju pravne osobe u Republici Hrvatskoj za razdoblje od siječnja do kolovoza tekuće godine, a ovu informaciju objavljuje Državni zavod za statistiku. Prosječna plaća uključuje iznose doprinosa koji se obračunavaju iz osnovice, porez i prirez na dohodak te neto iznos. Naravno, prireza više nema jer je, početkom 2024. godine, ukinut kao što je i ranije navedeno. Ovaj podatak koristi se za izračun mjesečnih osnovica, najniže i najviše mjesečne osnovice, najviše godišnje osnovice i godišnje

osnovice za obračun doprinosa za obvezno osiguranje u godini koja slijedi nakon godine na koju se odnosi prosječna plaća. Najniža osnovica za plaćanje doprinosa utvrđuje se prema odredbama Zakona o doprinosima (114/23). Najniža mjesečna osnovica za plaćanje doprinosa iznosi 592,80 eura i dobiva se množenjem iznosa prosječne plaće s koeficijentom 0,38. Najviša mjesečna osnovica je 9.360 eura, što je rezultat umnoška prosječne plaće s koeficijentom 6,0. Najviša godišnja osnovica iznosi 112.320 eura i izračunava se kao umnožak prosječne plaće, koeficijenta 6,0 i broja 12. Ova pravila primjenjuju se od 1. siječnja do 31. prosinca svake godine. Cilj određivanja minimalne osnovice za plaćanje doprinosa je održavanje potrebne razine sredstava za socijalno osiguranje u zemlji. Ova osnovica primjenjuje se za uplatu doprinosa određenih kategorija osiguranika, a ne za utvrđivanje plaće za rad. (RRIF, 2024, str. 16, Informare.hr, 2023)

Uz prethodno navedeno, uvedena je olakšica za obračun doprinosa na bruto plaće do 700 eura. Naime, mjesečna osnovica za obračun doprinosa smanjuje se za fiksni iznos od 300 eura i to samo za prvi stup mirovinskog osiguranja. Za bruto plaće koje se kreću između 700 i 1.300 eura primjenjuje se koeficijent umanjenja od 0,5. Ovo umanjenje računa se prema formuli $0,5 \times (1.300 - \text{osnovica za obračun doprinosa})$. Na bruto plaće koje prelaze 1.300 eura ne primjenjuje se smanjenje osnovice za obračun doprinosa. Ova olakšica odnosi se isključivo na doprinose za solidarno mirovinsko osiguranje i ne može se primijeniti na doprinose za individualnu kapitaliziranu mirovinsku štednju ili na doprinose za obvezno zdravstveno osiguranje te dodatno mirovinsko osiguranje za staž osiguranja s povećanim trajanjem. Svaki djelatnik čija mjesečna plaća iznosi manje od 1.300 eura ima pravo na umanjenje osnovice za obračun doprinosa, bez obzira na broj radnih sati ili ugovoreno tjedno radno vrijeme. Relevantan podatak za ovu olakšicu je ukupna mjesečna plaća radnika. Ako radnik radi za dva ili više poslodavaca u istom mjesecu, svaki poslodavac može primijeniti razmjerno umanjenje osnovice. Ovo smanjenje osnovice za solidarno mirovinsko osiguranje povećava ukupno ostvareni dohodak, što može neizravno utjecati na osnovicu za obračun poreza na dohodak. Međutim, važno je napomenuti da umanjenje osnovice ne utječe na budući iznos mirovine, jer se za utvrđivanje prava iz mirovinskog osiguranja koristi puna bruto osnovica, bez obzira na umanjenje. (Minimax, 2024)

Kolektivni ugovor za državne službenike i namještenike (NN 29/24), koji uključuje tri dodatka, jedan je od izvora radnog prava za ove zaposlenike. Za razdoblje obračuna plaće u listopadu 2023. godine, osnovica za obračun plaće u javnim službama iznosi 947,18 eura. Osim toga, usvojen je Zakon o plaćama u državnim i javnim službama (NN 155/23) koji je potpuno promijenio način obračuna plaća za zaposlenike u javnom sektoru. Prema ovom zakonu, osnovica za plaće državnih dužnosnika iznosi 516,29 eura, pri čemu je ovaj iznos dobiven korištenjem tečaja za preračunavanje kuna u eure prilikom uvođenja eura kao

nacionalne valute. Za suce i druge nositelje pravosudnih dužnosti osnovica je utvrđena u iznosu od 706,50 eura prema Zakonu o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika (NN 71/23).

Važne promjene koje se tiču promjena poreza na dohodak je promjena osobnog odbitka. Naime, osobni odbitak je povećan s 530,90 eura na 560 eura. Također, prag za primjenu više godišnje stope poreza na dohodak je podignut s 47.780 eura na 50.400 eura. Uz to, ukinut je prirez porezu na dohodak. Ova promjena omogućuje jedinicama lokalne samouprave da same određuju stopu poreza na dohodak, ali unutar ograničenih raspona kako je opisano u potpoglavlju Stope poreza na dohodak.. Kada su u pitanju stope poreza na dohodak od imovine i kapitala, uvedene su nove stope. Za dohodak ostvaren od najamnine i zakupnine primjenjuje se stopa od 12 %. Dohoci od vremenski ograničenog ustupa imovinskih prava i dohoci po osnovi dodjele ili opcijske kupnje vlastitih dionica oporezuju se po stopi od 24%. Potom, dohoci po osnovi kapitalnih dobitaka koji uključuju otuđenje financijske imovine i udjela u kapitalu, također se oporezuju po stopi od 12 %. Nakon njih, primici od dividendi i udjela u dobiti na temelju udjela u kapitalu, dohoci od kamata te dohodak od samostalne djelatnosti (koji se veže uz paušalno oporezivanje obrtnika), također podliježu stopi od 12 %. Nasuprot tome, dohodak od otuđenja nekretnina i imovinskih prava oporezuju se po stopi od 24 %. Na kraju, napojnice su neoporezive do iznosa od 3.360 eura godišnje. Napojnice koje prelaze ovaj iznos oporezuju se kao konačni drugi dohodak po stopi od 20 %. Također, propisana je obveza dostavljanja podataka o primitku napojnica Poreznoj upravi putem elektroničke poveznice koja je uspostavljena za potrebe fiskalizacije gotovine. (Deloitte.com, 2023)

U nastavku, u Tablica 1. Pregled najnižih osnovica, minimalne plaće, stopa doprinosa i načina obračuna poreza od 2013. do 2024. godine te u Tablica 2. Pregled faktora i svota osobnih odbitaka od 2013. do 2024. godine.

Tablica 1. Pregled najnižih osnovica, minimalne plaće, stopa doprinosa i načina obračuna poreza od 2013. do 2024. godine. U zagradama su iznosi u kunama preračunati u eure temeljem službenog tečaja koji iznosi 7,53450 HRK za 1,00 EUR i obratno. Iz Tablica 1. Pregled najnižih osnovica, minimalne plaće, stopa doprinosa i načina obračuna poreza od 2013. do 2024. godine jasno je vidljivo kako je najniža osnovica za plaćanje doprinosa rasla kroz svih deset promatranih godina, a usporedno s njom, kroz godine, povećavala se i minimalna plaća. Stope doprinosa iz plaće (mirovinski) se nisu mijenjale kroz promatrano razdoblje. Za osiguranike koji su obvezno osigurani na mirovinsko osiguranje samo na temelju generacijske solidarnosti (I. stup), stopa doprinosa iznosi 20,00 %, dok za osiguranike I. i II. stupa mirovinskog osiguranja stopa doprinosa za obvezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti iznosi 15,00 %, a stopa doprinosa za obvezno mirovinsko osiguranje

na temelju individualne kapitalizirane štednje iznosi 5,00 % iz bruto plaće i drugih osnovica za plaćanje doprinosa (Mss.gov.hr, 2024). S druge strane, stope doprinosa na plaću (zdravstveni, ozljede i profesionalne bolesti i zapošljavanje) doživjele su određene promjene. Najprije je stopa doprinosa za zdravstveni u 2013. godini iznosila 13 %, za ozljede i profesionalne bolesti 0,5 % i za zapošljavanje 1,7 %, da bi se već od iduće godine, točnije od 1.4. 2014. godine, stopa doprinosa za zdravstveno osiguranje povećala za 2 postotna poena dok su ostali doprinosi na plaću ostali nepromijenjeni. Ovo je vrijedilo sve do 2019. godine kada su poreznim izmjenama ukinuti doprinosi za ozljede i profesionalne bolesti i za zapošljavanje, a stopa doprinosa za zdravstveno osiguranje je povećana za 1,5 postotni poen te iznosi 16,5 %. Navedene porezne izmjene aktualne su ostale i danas. Nadalje, osobni odbitak se povećavao kroz godine. U prve dvije analizirane godine (2013. i 2014.) osobni odbitak je iznosio 2.200 kuna (292,00 eura), a u 2015. godini se povećao za 400 kuna (53,09 eura) i iznosio 2.600 kuna (345,08 eura). Isto toliko je iznosio i u 2016. godini. Zatim je u 2017. godini doživio veliki porast od 1.200 kuna (159,27 eura) i iznosio 3.800 kuna (504,35 eura). Takav je ostao do 2020. godine kada se povećao za 200 kuna (26,54 eura) i iznosio 4.000 kuna odnosno 530,90 eura. Ovaj iznos vrijedio je sve do 2024. godine kada dolazi do novog povećanja te osobni odbitak iznosi 4.219,32 kuna tj. 560 eura. Što se tiče poreznih stopa i razreda, od 2013. do 2016. na snazi su bile tri porezne stope, a isto toliko i poreznih razreda. Na poreznu osnovicu do 2.200 kuna (292,00 eura) primjenjivana je stopa od 12 %, na poreznu osnovicu između 2.200 (292,00) i 8.000 (1.167,96) odnosno 13.200 kuna (1.751,94 eura) (od 2015.) stopa od 25 %, a iznad tih iznosa primjenjivana je stopa od 40 %. U 2017. godini došlo je do smanjenja poreznih razreda na samo dva, promijenjene su porezne stope te je uvećana porezna osnovica. U 2017. i 2018. godini za iznos porezne osnovice do 17.500 kuna (2.322,65 eura) primjenjivana je stopa od 24 %, a iznad tog iznosa stopa od 36 %, dok je u 2019. i 2020. godini povećan porezni prag na 30.000 kuna (3.981,69 eura), uz nepromijenjene porezne stope. U 2021. porezni razredi ostaju isti, a do promjena dolazi u poreznim stopama. Naime, porezne stope su se smanjile te je do iznosa do 30.000 kuna odnosno 3.981,69 eura propisana porezna stopa od 20 %, a iznad tog iznosa stopa od 30 %. U 2024. dolazi ponovno do povećanja poreznog praga te iznosi 31.644 kune tj. 4.200 eura, dok su porezne stope ostale nepromijenjene.

Tablica 1. Pregled najnižih osnovica, minimalne plaće, stopa doprinosa i načina obračuna poreza od 2013. do 2024. godine

Godina	Najniža osnovica za plaćanje doprinosa	Minimalna plaća	Stope doprinosa iz plaće	Stope doprinosa na plaću			Osobni odbitak	Porezna stopa							
				Mirovinski	Zdravstveni	Ozljede i profesionalne bolesti		Zapošljavanje	12 %	20 %	24 %	25 %	30 %	36 %	40 %
2013. kn	2.753,45 (365,45)	do 31.05. 2.814,00 (373,48) od 01.06. 2.984,78 (396,15)	20,0 % 15 % I. stup 5 % II. stup	13 %	0,5 %	1,7 %	2.200,00 (292,00)	do 2.200,00 (292,00)				od 2.200,00 (292,00) do 8.800,00 (1.167,96)			iznad 8.800,00 (1.167,96)
2014. kn	2.779,35 (371,54)	3.017,61 (400,51)	20,0 % 15 % I. stup 5 % II. stup	13 % od 01.04. 15 %	0,5 %	1,7 %	2.200,00 (292,00)	do 2.200,00 (292,00)				od 2.200,00 (292,00) do 8.800,00 (1.167,96)			iznad 8.800,00 (1.167,96)

Godina	Najniža osnovica za plaćanje doprinosa	Minimalna plaća	Stope doprinosa iz plaće	Stope doprinosa na plaću			Osobni odbitak	Porezna stopa						
				Mirovinski	Zdravstveni	Ozljede i profesionalne bolesti		Zapošljavanje	12 %	20 %	24 %	25 %	30 %	36 %
2015. kn	2.780,05 (368,98)	3.029,55 (402,09)	20,0 % 15 % I. stup 5 % II. stup	15 %	0,5 %	1,7 %	2.600,00 (345,08)	do 2.200,00 (292,00)			od 2.200,00 (292,00) do 13.200,00 (1.751,94)			iznad 13.200,00 (1.751,94)
2016. kn	2.812,95 (373,34)	3.120,09 (414,11)	20,0 % 15 % I. stup 5 % II. stup	15 %	0,5 %	1,7 %	2.600,00 (345,08)	do 2.200,00 (292,00)			od 2.200,00 (292,00) do 13.200,00 (1.751,94)			iznad 13.200,00 (1.751,94)
2017. kn	2.940,82 (391,31)	3.276,00 (434,80)	20,0 % 15 % I. stup 5 % II. stup	15 %	0,5 %	1,7 %	3.800,00 (504,35)			do 17.500,00 (2.322,65)			iznad 17.500,00 (2.322,65)	

Godina	Najniža osnovica za plaćanje doprinosa	Minimalna plaća	Stope doprinosa iz plaće	Stope doprinosa na plaću			Osobni odbitak	Porezna stopa						
				Mirovinski	Zdravstveni	Ozljede i profesionalne bolesti		Zapošljavanje	12 %	20 %	24 %	25 %	30 %	36 %
2018. kn	3.047,60 (404,49)	3.439,80 (456,54)	20,0 % 15 % I. stup 5 % II. stup	15 %	0,5 %	1,7 %	3.800,00 (504,35)			do 17.500,00 (2.322,65)			iznad 17.500,00 (2.322,65)	
2019. kn	3.210,24 (426,07)	3.750,00 (497,71)	20,0 % 15 % I. stup 5 % II. stup	16,5 %	-	-	3.800,00 (504,35)			do 30.000,00 (3.981,68)			iznad 30.000,00 (3.981,68)	
2020. kn	3.321,96 (440,90)	4.062,51 (539,19)	20,0 % 15 % I. stup 5 % II. stup	16,5 %	-	-	4.000,00 (530,90)			do 30.000,00 (3.981,68)			iznad 30.000,00 (3.981,68)	

Godina	Najniža osnovica za plaćanje doprinosa	Minimalna plaća	Stope doprinosa iz plaće	Stope doprinosa na plaću			Osobni odbitak	Porezna stopa						
				Mirovinski	Zdravstveni	Ozljede i profesionalne bolesti		Zapošljavanje	12 %	20 %	24 %	25 %	30 %	36 %
2021. kn	3.488,78 (463,04)	4.250,00 (564,07)	20,0 % 15 % I. stup 5 % II. stup	16,5 %	-	-	4.000,00 (530,90)		do 30.000,00 (3.981,68)			iznad 30.000,00 (3.981,68)		
2022. kn	3.624,06 (481,00)	4.687,50 (622,14)	20,0 % 15 % I. stup 5 % II. stup	16,5 %	-	-	4.000,00 (530,90)		do 30.000,00 (3.981,68)			iznad 30.000,00 (3.981,68)		
2023. €	519,53 (3.914,40)	700,00 (5.274,19)	20,0 % 15 % I. stup 5 % II. stup	16,5 %	-	-	530,90 (4.000,00)		do 3.981,69 (30.000,00)			iznad 3.981,69 (30.000,00)		

Godina	Najniža osnovica za plaćanje doprinosa	Minimalna plaća	Stope doprinosa iz plaće	Stope doprinosa na plaću			Osobni odbitak	Porezna stopa							
				Mirovinski	Zdravstveni	Ozljede i profesionalne bolesti		Zapošljavanje	12 %	20 %	24 %	25 %	30 %	36 %	40 %
2024. €	592,80 (4.466,45)	840,00 (6.328,98)	20,0 % 15 % I. stup 5 % II. stup	16,5 %	-	-	560,00 (4.219,32)		do 4.200,00 (31.644,00)				iznad 4.200,00 (31.644,00)		

(Izvor: RRIF, 2024)

Tablica 2. Pregled faktora i svota osobnih odbitaka od 2013. do 2024. godine. U zagradama su iznosi u kunama preračunati u eure temeljem službenog tečaja koji iznosi 7,53450 HRK za 1,00 EUR. Faktor osnovnog osobnog odbitka je od 2013. do 2016. godine iznosio 1,00, dok su faktori za uvećanje osobnog odbitka bili sljedeći: za uzdržavanog člana i prvo dijete faktor je iznosio 0,50, za drugo dijete 0,70, za treće 1,00 i tako redom kako je prikazano u Tablica 2. Pregled faktora i svota osobnih odbitaka od 2013. do 2024. godine . Kako se svota osobnog odbitka u 2015. godini povećala tako su i svote osobnih odbitaka rasle u skladu s odgovarajućim faktorima. U 2017. godini dolazi do rasta faktora osnovnog osobnog odbitka s 1,00 na 1,50, a uz njega rasli su i ostali faktori osobnog odbitka. Za uzdržavanog člana i prvo dijete faktor se s 0,50 povećao na 0,70, za drugo dijete s 0,70 na 1,00, za treće s 1,00 na 1,40 itd. Svota osnovnog osobnog odbitka je iznosila 3.800 (504,35), dok je osnovica osobnog odbitka iznosila 2.500 kuna (331,81 eura). U 2020. godini dolazi do porasta svote i faktora osnovnog osobnog odbitka. Faktor je iznosio 1,60, a svota osobnog odbitka 4.000 kuna ili 530,90 eura. Ostali faktori za uvećanje osobnog odbitka su ostali isti kao i osnovica osobnog odbitka. U 2024. godini raste svota osnovnog osobnog odbitka te iznosi 4.219,32 kune tj. 560 eura. Zatim, smanjeni su faktori osnovnog osobnog odbitka i za uvećanje osobnog odbitka na koeficijente koji su bili na snazi od 2013. do 2016. godine. Povećanje osnovnog osobnog odbitka dovelo je do povećanja ostalih osobnih odbitaka u suglasju s pripadajućim faktorima.

Tablica 2. Pregled faktora i svota osobnih odbitaka od 2013. do 2024. godine

Osobni odbitak	Faktor osobnog odbitka (od 2013. do 2016.)	Svota osobnog odbitka (od 2013. do 2014.)	Svota osobnog odbitka (od 2015. do 2016.)	Faktor osobnog odbitka (od 2017. do 2019.)	Svota osobnog odbitka (od 2017. do 2019.)	Faktor osobnog odbitka (od 2020. do 2023.)	Svota osobnog odbitka (od 2020. do 2023.)	Faktor osobnog odbitka (2024)	Svota osobnog odbitka (2024)
Osnovni osobni odbitak	1,00	2.200 (291,99)	2.600 (345,08)	1,50	3.800 (504,35)	1,60	4.000 (530,90)	1,00	4.219,32 (560)
Uzdržavani član	0,50	1.100 (145,99)	1.300 (172,54)	0,70	1.750 (232,27)	0,70	1.750 (232,27)	0,50	2.109,66 (280)
Prvo dijete	0,50	1.100 (145,99)	1.300 (172,54)	0,70	1.750 (232,27)	0,70	1.750 (232,27)	0,50	2.109,66 (280)
Drugo dijete	0,70	1.540 (204,39)	1.820 (241,56)	1,00	2.500 (331,81)	1,00	2.500 (331,81)	0,70	2.953,53 (392)
Treće dijete	1,00	2.200 (291,99)	2.600 (345,08)	1,40	3.500 (464,53)	1,40	3.500 (464,53)	1,00	4.219,32 (560)
Četvrto dijete	1,40	3.080 (408,79)	3.640 (483,11)	1,90	4.750 (630,44)	1,90	4.750 (630,44)	1,40	5.907,05 (784)
Peto dijete	1,90	4.180 (554,78)	4.940 (655,65)	2,50	6.250 (829,53)	2,50	6.250 (829,53)	1,90	8.016,71 (1.064)
Za djelomičnu invalidnost	0,30	660 (87,59)	780 (103,52)	0,40	1.000 (132,27)	0,40	1.000 (132,27)	0,30	1.265,80 (168)
Za 100% invalidnost	1,00	2.200 (291,99)	2.600 (345,08)	1,50	3.750 (497,72)	1,50	3.750 (497,72)	1,00	4.219,32 (560)

(RRIF i Teb.hr, 2013 - 2024)

3. Teorijski okvir poreznog klina

3.1. Pojmovno određenje poreznog klina

Većina autora porezni klin definira na sličan način. Stoga je u ovom dijelu navedeno nekoliko definicija poreznog klina različitih autora. H. Šimović i M. Deskar – Škrbić (2020, str. 252) definiraju porezni klin kao udio svih poreza koji opterećuju rad te doprinosa koje snose zaposlenici (iz plaće) i poslodavci (na plaću), izraženih kao udio u ukupnim troškovima rada.

A. Šeparović (2009, str. 464) slaže se s H. Šimovićem i M. Deskarom – Škrbićem (2020) te jednostavno definira porezni klin kao razliku troškova rada i neto plaće izračunana u odnosu prema ukupnim troškovima rada. Ukupni trošak rada obuhvaća bruto plaću uvećanu za doprinose poslodavca (T. Klasić, 2023). Zatim, M. Čok i sur. (2013, str. 274) smatraju da je porezni klin razlika između troškova rada koje snosi poslodavac i neto plaće koju zaposlenik dobiva, a isto tako porezni klin definiraju i M. Vodopivec i P. Dolenc (2005, str. 284). Vrlo slično, porezni klin doživljava i I. Urban (2009, str. 4) koji porezni klin dočarava kao relativnu razliku između ukupnog iznosa koji poslodavac izdvoji za plaću radnika i iznosa kojim on može slobodno raspolagati.

Porezni klin se mjeri prema razini dohotka i vrsti kućanstva, kao što su samci ili parovi s ili bez djece. Da bi se precizno izračunala efektivna porezna stopa, porezni klin uzima u obzir porezne zakone svake zemlje. Njegova važnost leži u tome što pokazuje kako porezne reforme, posebno one koje ciljaju osobe s nižim primanjima, utječu na percepciju poreznog opterećenja. Također, porezni klin pomaže u razumijevanju utjecaja tih reformi na tržište rada, uključujući potražnju i ponudu za radom. (T. Klasić, 2023) Porezni klin je najčešće korištena mjera za procjenu poreznog opterećenja na dohodak od rada. Kod isplate plaće zaposleniku, uz neto plaću koja se isplaćuje, računaju se različita obvezna davanja koja smanjuju neto iznos plaće i povećavaju ukupne troškove za poslodavca. (I. Urban, 2022, str. 128) Nadalje, ukupno porezno opterećenje može se smanjiti zahvaljujući državnim naknadama za djecu i obitelj, koje nisu dio standardnog poreznog sustava. Dok neke zemlje koriste porezne olakšice za djecu, druge primjenjuju naknade. U Hrvatskoj se koriste oba pristupa: porezni odbitak za djecu i doplatak za djecu. Pojedinci s nižom ekonomskom snagom imaju niže porezno opterećenje, što rezultira manjim poreznim klinom. (T. Klasić, 2023) Takvo ukupno porezno opterećenje dovodi do rascjepa (klina) između troškova rada poslodavca i neto plaće posloprimca (H. Šimović i M. Deskar – Škrbić, 2020, str. 252). Dakle, načelo pravedne raspodjele tereta oporezivanja temeljenog na dohotku je očigledno legitimno. Ova raspodjela je rezultat brojnih promjena u vezi s poreznim razredima, stopama i osobnim odbitkom. (T. Klasić, 2023) Porezni

klin je ključni pokazatelj za procjenu ukupnih troškova rada. Koristi se u kreiranju porezne politike, raspravama o politikama tržišta rada te analizama poslovnog okruženja i konkurentnosti gospodarstva. (Upfbih.ba, 2023, str. 4)

Porezni klin pokazuje koliki dio ukupnih troškova rada odlazi na poreze državi, što je zakonom propisano i razlikuje se među zemljama. Porezne obveze i doprinosi variraju ovisno o plaći zaposlenika, mjestu prebivališta i uzdržanim osobama koje utječu na osobni odbitak. Povećanjem poreznog klina raste cijena rada za poduzeća, što je ključni faktor pri odlučivanju o zapošljavanju. (A. Šeparović, 2009, str. 463, 465)

Povećanje poreznog klina na određenoj razini plaća može dovesti do veće nezaposlenosti i smanjenja zaposlenosti, pod ostalim nepromijenjenim uvjetima. Stvarni učinak uvođenja poreza ovisi o elastičnosti krivulja ponude i potražnje na tržištu rada te o fleksibilnosti tog tržišta. Na savršeno fleksibilnom tržištu rada, uvođenje oporezivanja bi imalo samo "kvantitativni" učinak na zaposlenost bez povećanja nezaposlenosti, jer bi se razina zaposlenosti postigla na ravnotežnoj bruto (i neto) plaći. Međutim, u stvarnosti tržišta rada nisu savršeno fleksibilna zbog sindikata, zakonskih minimalnih plaća i savršeno elastičnih krivulja ponude ispod određene razine plaća. (M. Vodopivec i P. Dolenc 2005, str. 284) Zbog toga, M. Vodopivec i P. Dolenc (2005, str. 294) naglašavaju da stvaranje razlike između ukupnih troškova rada i neto plaće putem poreza i doprinosa smanjuje potražnju za radom i zaposlenost, osim ako potražnja za radom nije savršeno neelastična te povećava nezaposlenost. Uz to, u svom radu pokazuju da zemlje s nižim poreznim klinom imaju niže stope nezaposlenosti i više stope zaposlenosti, dok zemlje s višim poreznim klinom imaju suprotne trendove.

Nadalje, visok porezni klin, uzrokovan visokim doprinosima državi i niskim neto plaćama, demotivira tražitelje posla, posebno zbog naknada koje primaju tijekom nezaposlenosti. Ovaj problem je posebno izražen kod osoba s niskim primanjima, gdje je razlika između plaće i naknade za nezaposlenost mala. Visok porezni klin također poskupljuje rad, što demotivira poslodavce od zapošljavanja novih radnika. S druge strane, niski porezni klin ima suprotan učinak. Dakle, niski porezni klin potiče tražitelje posla na rad zbog povećanja neto plaća, a poslodavce na zapošljavanje novih radnika zbog niže cijene rada. (A. Šeparović, 2009, str. 475) Posljedično, porez na promet ima regresivni utjecaj što znači da više pogoršava dobrobit radnika s ispodprosječnim primanjima nego radnika s iznadprosječnim primanjima. Iako država teži pravednom oporezivanju, u stvarnosti porezni sustav često više opterećuje radnike s nižim primanjima nego one s višim primanjima. (A. Grdović Gnip i I. Tomić, 2010, str. 28)

3.1.1. Metodologija OECD poreznog klina

Tijekom 1990-ih, OECD je započeo s identificiranjem reprezentativnih poreznih obveznika i izračunavanjem njihovog poreznog opterećenja putem metode poznate kao porezni klin. Ova metoda, koja je stekla široko priznanje među međunarodnim institucijama, prvotno se bazirala na prerađivačkom sektoru, označenom kao sektor D u Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (NKD). No, s obzirom na smanjenje broja zaposlenih u tom sektoru krajem 1990-ih i početkom 21. stoljeća, OECD je 2004. godine zaključio da prerađivački sektor više nije reprezentativan za cjelokupno gospodarstvo. Stoga je metoda proširena na sektore od C do K prema NKD - u. (A. Grdović Gnip i I. Tomić, 2010, str. 12. - 13) A ti sektori su: prerađivačka industrija, opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacijom, opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnost sanacije okoliša. Zatim, građevinarstvo, trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala, djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, prijevoz i skladištenje i financijske djelatnosti te djelatnosti osiguranja. (Odluka o nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti, NN (58/07)) Također, promijenjena je definicija "prosječnog proizvodnog djelatnika", koji se sada opisuje kao odrasla osoba zaposlena s punim radnim vremenom u proizvodnom sektoru s prosječnim dohotkom za taj sektor. "Prosječni djelatnik" je sada definiran kao osoba zaposlena s punim radnim vremenom u sektorima od C do K. (A. Grdović Gnip i I. Tomić, 2010, str. 12. - 13) Da bismo izračunali porezni klin, potrebno je definirati "prosječnog djelatnika" u Hrvatskoj. Prosječnog djelatnika definiraju tri različite vrste zaposlenika, ovisno o njihovim prihodima: (A. Šeparović, 2009, str. 465)

- pojedinac sa 67 % (2/3) prosječne plaće (Average wage - AW),
- pojedinac sa 100 % prosječne plaće (AW),
- pojedinac sa 167 % (5/3) prosječne plaće (AW).

Nacionalna klasifikacija djelatnosti (NKD) je obvezni nacionalni standard koji služi za definiranje i razvrstavanje djelatnosti poslovnih subjekata u Republici Hrvatskoj. Namijenjena je za upotrebu u službenim i administrativnim bazama podataka, kao i za statističke i analitičke svrhe unutar statističkog sustava Hrvatske i na međunarodnoj razini. NKD je osnovana krajem 1994. godine na temelju tadašnje verzije NACE-a i uvedena je Zakonom o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (NN, 98/94). Od tada se redovito usklađuje s europskim standardima i kontinuirano primjenjuje u nacionalnom statističkom sustavu. NKD prati strukturu NACE-a do razine razreda (četveroznakom brojeva oznaka). (Državni zavod za statistiku, 2024) U prilogu 1. je dostupna Tablica 3. Popis djelatnosti prema NKD - u. (Odluka o nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti, NN (58/07))

Da bi se koristila metodologija OECD-a za izračun, prvo je potrebno utvrditi prosječnu plaću zaposlenih u sektorima C-K za određenu godinu. Ovo se postiže pomoću podataka o prosječnoj mjesečnoj plaći u tim sektorima u Hrvatskoj, u formuli označeno slovom X, kao i o prosječnom broju zaposlenih u tim sektorima za promatranu godinu, u formuli označeno slovom f. Kada se ovi podaci, uključujući prosječnu plaću po djelatnostima i prosječan broj zaposlenih unesu u formulu za ponderiranu aritmetičku sredinu, koja je prikazana niže, dobiva se ukupna prosječna plaća za sektore C-K: (H. Blažić i M. Batinica, 2008, str. 4)

$$\bar{x} = \frac{X_1 * f_1 + X_2 * f_2 + \dots + X_n * f_n}{f_1 + f_2 + \dots + f_n}$$

Sljedeći je korak je izračun svih relevantnih davanja vezanih uz plaću ili rad u Hrvatskoj koje čine porez na dohodak, doprinosi iz plaća i doprinosi na plaću. Važno je napomenuti da se porez u Hrvatskoj povećavao za iznos prireza. Opterećenje bruto plaće porezom na dohodak izračunava se tako da se od bruto plaće oduzmu doprinosi na plaću i osobni odbici. Nakon toga se obračunava porez na dohodak na preostalu osnovicu, a zatim se dodaje stopa prireza. Poslodavci obično plaćaju doprinose na plaću prema bruto plaći. (H. Blažić i M. Batinica, 2008, str. 4)

3.1.2. Rezultati poreznog klina temeljem OECD metodologije

U istraživanju koje je provela OECD u 2024. za 2023. godinu u obzir su uzete bruto plaće između 50 % i 250 % prosječne plaće (AW) u državama članicama OECD-a. Uz to, u istraživanje su uzete i četiri vrste kućanstava: samci bez djece, samohrani roditelji s dvoje djece, bračni parovi s jednim hraniteljem bez djece i bračni parovi s jednim hraniteljem i dvoje djece. Također, u istraživanju je istaknuta važnost različitih komponenti poreznog klina kao što su porez na dohodak središnje vlade, porez na dohodak lokalne samouprave, doprinosa za socijalno osiguranje zaposlenika, doprinosa za socijalno osiguranje poslodavca i gotovinskih naknada kao postotak ukupnih troškova rada. U istraživanju je detaljno analizirana svaka komponenta zasebno. (OECD, 2024)

Porezni i socijalni sustavi mnogih OECD zemalja povoljniji su za kućanstva s nižim primanjima. Negativni porezi na dohodak središnje vlade zabilježeni su u Belgiji zbog nepovratnih poreznih kredita za radnike s niskim primanjima i uzdržavanu djecu, u Kanadi zbog nepovratne radne porezne olakšice, u Austriji, Češkoj, Njemačkoj i Slovačkoj zbog nepovratnih poreznih kredita za djecu. Zatim, u Izraelu zbog nepovratne porezne olakšice za obitelji s djecom, u Luksemburgu zbog porezne olakšice za radnike s minimalnom plaćom uvedene 2019. godine, u Poljskoj zbog uvjetno povratnog poreznog kredita za djecu od 2015. godine, u Španjolskoj zbog nepovratnih poreznih kredita za samohrane roditelje te u

Sjedinjenim Američkim Državama zbog nepovratne porezne olakšice i poreznog kredita za djecu. U većini OECD zemalja, neto osobna porezna stopa je negativna za samohrane roditelje i bračne parove s nižim prihodima, što znači da ta kućanstva ne plaćaju poreze na dohodak ili doprinose za socijalno osiguranje ili im se te uplate u potpunosti nadoknađuju gotovinskim naknadama. Npr. u Češkoj i Poljskoj ta stopa postaje negativna tek iznad određenih razina prihoda. Negativne stope su rezultat kombinacije povratnih poreznih kredita i gotovinskih naknada. Granični porezni klin je ravnomjeran u nekim zemljama zbog paušalnih stopa doprinosa za socijalno osiguranje i poreza na dohodak. Primjerice, u Kolumbiji nije bilo poreza na dohodak za samce i bračne parove bez djece u određenom rasponu prihoda. Doprinosi za socijalno osiguranje općenito se naplaćuju po paušalnim stopama, a njihov udio u ukupnim troškovima rada smanjuje se s rastom prihoda. To se događa u zemljama poput Njemačke, Luksemburga, Nizozemske i Španjolske. Neto osobne granične porezne stope mogu doseći 70 % ili više u nekoliko zemalja na određenim razinama prihoda, posebno zbog smanjenja naknada, olakšica ili poreznih kredita kako prihodi rastu. Sve u svemu, sustavi olakšica i poreznih kredita čine kućanstva s nižim prihodima manje opterećenima porezima u mnogim zemljama, ali visoke granične porezne stope mogu utjecati na porezne obveznike s rastućim prihodima. (OECD, 2024) U ovo istraživanje OECD-a nije uključena Republika Hrvatska.

3.2. Pregled odabranih istraživanja poreznog klina

H. Blažić (2006) proučava porezni klin i njegove komponente za „prosječnog djelatnika samca“ u Hrvatskoj tijekom 2005. godine i uspoređuje rezultate s OECD zemljama. S poreznim klinom od 39,1 % Hrvatska se pozicionirala približno u sredini ljestvice OECD zemalja. Da bi izračunala porezni klin, H. Blažić je u omjer stavila udio svih davanja (porez na dohodak, doprinose posloprimaca i doprinose poslodavaca) i ukupne troškove djelatnika (bruto plaća uvećana za doprinose poslodavaca). Sva navedena davanja nazivaju se porezni klin, čime se ističe da porezi stvaraju razliku između bruto troškova djelatnika i neto plaće koju djelatnici primaju. Autorica dolazi do zaključka da porez na dohodak s prirezom ima relativno mali udio u ukupnom poreznom klinu u Hrvatskoj, dok su doprinosi zaposlenika među najvišima u uspoređenim zemljama. Hrvatska dijeli slične karakteristike s drugim europskim bivšim socijalističkim zemljama, koje imaju relativno nizak udio poreza na dohodak u poreznom klinu, ali visok dio doprinosa za socijalno osiguranje.

M. Vodopivec i P. Dolenc (2005) jednostavnim rječnikom definiraju porezni klin kao razliku između troškova koje za rad snosi poslodavac i neto plaće koju dobiva posloprimac. U toj studiji autori istražuju tri ključna pitanja: 1. karakteristike poreznog klina i stope

nezaposlenosti u zemljama OECD-a, 2. politike poreznog klina u starim i novim članicama EU te 3. porezni sustav u Sloveniji i njegov utjecaj na stope nezaposlenosti i zaposlenosti. Ustanovljeno je da se zemlje OECD-a mogu podijeliti u dvije grupe temeljem varijabla poreznog klina, stope nezaposlenosti i stope zaposlenosti. Prva skupina uključuje zemlje s visokim poreznim klinom, visokom stopom nezaposlenosti i niskom stopom zaposlenosti, dok druga grupa pokazuje suprotne značajke. Članice Europske Unije (EU), kako stare tako i nove, imaju u prosjeku veće porezno opterećenje rada u usporedbi s OECD zemljama u cjelini, što rezultira višim stopama nezaposlenosti. U Sloveniji je porezni klin izrazito visok, viši je samo u Belgiji i Njemačkoj među svim zemljama u EU. Generalni je zaključak da pri određenoj razini plaće rast poreznog klina uzrokuje povećanje nezaposlenosti i smanjenje zaposlenosti.

A. Šeparović (2009) analizira porezni klin u Hrvatskoj za 2007. godinu, a fokus stavlja na tri samca s primanjima koja iznose 67 %, 100 % i 167 % prosječne bruto plaće. Rezultate uspoređuje sa zemljama OECD-a. Porezni klin definira kao što je navedeno u potpoglavlju Pojmovno određanje poreznog klina. Autorica koristi klastersku i diskriminantnu analizu kako bi istražila povezanost između razine poreznog klina i stope nezaposlenosti. Njezini nalazi potvrđuju rezultate ranijih istraživanja, poput onih Dolenca i Vodopiveca (2005), koji su pokazali da viši porezni klin vodi do viših stopa nezaposlenosti. Hrvatska se prema toj analizi svrstava među zemlje s visokim poreznim klinom (41,1 %) i visokim stopama nezaposlenosti (14,8 %). Na kraju članka, navodi potencijalna rješenja za smanjivanje poreznog klina, npr. povećanje osobnog odbitka, smanjenje poreza na dohodak, smanjenje doprinosa poslodavca i posloprimca. Uz to, naglašava kako u Hrvatskoj nije problem porez na dohodak, koji je relativno nizak u odnosu prema ostalim zemljama, već su to doprinosi, posebice oni koje plaćaju posloprimci, u čemu Hrvatska ima jedno od najvećih opterećenja u svijetu. Istraživanje A. Šeparović (2009) je u suglasju s prvim navedenim istraživanjem od H. Blažić (2006).

I. Urban (2009) izračunava porezni klin za različite razine bruto plaće za samce bez djece u Hrvatskoj za 2008. godinu. Za osobu bez djece s prirezom od 10 %, pri minimalnoj bruto plaći od 2.814 kuna (373,48 eura), porezni klin iznosi 34 %. Kada plaća iznosi 7.700 kuna (1.021,97 eura), što je prosječna bruto plaća, porezni klin raste na 42 %. Za dvostruku prosječnu bruto plaću doseže 49 %, a nastavlja rasti sve do 58 % za visoke plaće. Osobni odbitak za djecu i druge porezne olakšice mogu smanjiti porezni klin za nekoliko postotaka. Također, izračunava granični porezni klin i otkriva da pri umjerenoj visokoj bruto plaći (oko tri prosječne plaće), granični porezni klin doseže 60 %, a prelazi 65 % na vrlo visokim bruto plaćama. Smatra da zbog visokih graničnih poreznih stopa, djelatnici gube motivaciju za rad jer od povećanja bruto dohotka dobivaju samo mali dio, dok veći dio odlazi državi. U skladu s tim, poslodavci su prisiljeni tražiti alternativne načine za nagrađivanje djelatnika za njihovu povećanu produktivnost. Porezni klin u Hrvatskoj sličan je onome u susjednim zemljama. Za

djelatnika bez djece s prosječnom bruto plaćom u proizvodnji od 7.260 kuna (963,57 eura) i prirezom od 10 %, porezni klin iznosi 41,2 %. To je više nego u Slovačkoj (38,9 %) i Poljskoj (39,7 %), ali i niže nego u Mađarskoj (54,1 %), Njemačkoj (52 %), Austriji (48,8 %), Italiji (46,5 %) i Češkoj (43,4 %). Za izračun poreznog klina koristi metodologiju OECD-a.

A. Grdović Gnip i I. Tomić (2010) u izračunima za Hrvatsku proučavaju prosječnog djelatnika, samca, bez djece, koji radi u područjima od C do K. U analizu je uzeta i prosječna ponderirana stopa prireza od 11,16 %. U modelu su, osim stope nezaposlenosti i poreznog klina, uključene i varijable stope zaposlenosti te EPL indeks rigidnosti tržišta rada. Klasterska analiza na uzorku zemalja Europske unije i Hrvatske pokazala je da zemlje s višim poreznim klinom imaju veću stopu nezaposlenosti. Rezultati su u skladu kao i kod prethodno navedenih istraživanja koja koriste klastersku analizu. Ovo je isto slučaj kada se umjesto poreznog klina analizira prosječna osobna porezna stopa. Kako bi se istražilo utječu li institucionalne karakteristike na funkcioniranje tržišta rada, u analizu je uključena i varijabla fleksibilnosti tržišta rada, odnosno EPL indeks. Rezultati su pokazali da Hrvatska pripada skupini zemalja s višim poreznim opterećenjem, višim indeksom zakonske zaštite zaposlenja te višom stopom nezaposlenosti i nižom stopom zaposlenosti. Tako je Hrvatska svrstana u klaster zemalja koje karakteriziraju visok porezni klin, niska stopa zaposlenosti, visoka stopa nezaposlenosti i visoka rigidnost tržišta rada. No, analiza je pokazala i neke iznenađujuće rezultate. Primjerice, određene zemlje, uključujući skandinavske zemlje, Njemačku, Austriju i Latviju, imaju visoke stope zaposlenosti unatoč tome što imaju visok porezni klin.

M. Čok i sur. (2013) proučavaju porezni klin u zemljama Alpsko – Jadranske regije, uključujući Austriju, Hrvatsku, Mađarsku, Italiju i Sloveniju. Analiziraju šest samaca bez djece, od kojih jedan predstavlja „prosječnog radnika samca“ prema metodologiji OECD-a, dok ostali zarađuju godišnje bruto plaće od 10, 20, 30, 50 i 100 tisuća eura. U analizi koriste dva različita pristupa za određivanje bruto plaća hipotetskih jedinica koje nazivaju relativni i apsolutni. Relativni pristup uzima u obzir prosječnu bruto plaću u svakoj zemlji, što se obično koristi za definiranje prosječnog radnika samca. S druge strane, apsolutni pristup koristi jednake iznose bruto plaće u svakoj zemlji. U radu pokazuju da se rangiranje zemalja može znatno promijeniti ovisno o tome koji pristup se koristi za izračun poreznog klina. Kada se koristi relativni pristup, zemlje s nižom prosječnom bruto plaćom, kao što su Hrvatska, Mađarska i Slovenija imaju niži porezni klin u usporedbi sa zemljama s višom prosječnom bruto plaćom, poput Italije i Austrije. Premda, kada se porezno opterećenje uspoređuje prema apsolutnom iznosu, rezultat je suprotan. Italija i Austrija imaju niži porezni klin pri svakoj razini bruto plaće nego Hrvatska, Mađarska i Slovenija. U 2010. godini, prosječna bruto plaća bila je najviša oporezivana u Austriji, gdje ukupni porezni klin čini 47,8 % troškova rada. S druge strane, Hrvatska je imala

najmanji porezni klin od 40,6 %. Godišnji troškovi rada bazirani na prosječnoj bruto plaći bili su najviši u Austriji, dok su u Mađarskoj bili najniži.

M. Deskar-Škrbić i H. Šimović (2014) računaju porezni klin na primjeru prosječnog dohotka, a predstavlja zbroj svih poreza koji opterećuju dohodak (prirezi i porez na dohodak) i doprinosa koje snose zaposlenici (iz plaće) i poslodavci (na plaću), izraženih kao udio u ukupnim troškovima rada. Uspoređujući Hrvatsku s državama sličnog BDP-a po stanovniku, zaključuju kako Hrvatska ima prekomjerno porezno opterećenje (40,1 %). Zbog svjesnosti o relativno visokom poreznom teretu na dohodak od rada, državna je vlast smanjila stopu doprinosa za zdravstveno osiguranje s 15 % na 13 % u 2012. godini, ali je ta stopa ubrzo vraćena na prvotnu razinu već u 2014. godini. Također, uspoređuju porezni klin za prosječnog djelatnika samca u Hrvatskoj s prirezom od 12 % sa zemljama u Europskoj uniji, te je jasno da je hrvatski porezni klin relativno visok. Dalje, izračunat je porezni klin u Hrvatskoj za različite razine bruto plaća za razdoblje od 2011. do 2015. godine. Poreznim izmjenama iz 2012. godine, došlo je do smanjenja poreznog opterećenja za bruto plaće od minimalnog iznosa do 6.500 kuna (862,70 eura), a pri tom je najviše naraslo porezno opterećenje za bruto plaće iznad 13.500 kuna (1.791,76 eura). Razlog tome navode smanjenje doprinosa za zdravstveno osiguranje, a ne promjene u osobnom odbitku i poreznim razredima. Razmatrajući promjene u sustavu poreza na dohodak iz ožujka 2012., zaključuju da je njihov učinak upitan, što vrijedi i za česte izmjene zakona o doprinosima. U 2015. godini, dolazi do smanjenja opterećenja rada za bruto plaće iznad 6.500 kuna (862,70 eura), a najveće smanjenje je zabilježeno na plaćama iznad 13.500 kuna (1.791,76 eura). Uz to, prvi puta u povijesti u Hrvatskoj, prosječna porezna stopa nije opterećena porezom i prirezom na dohodak odnosno iznosi 0 %. Na kraju, donose zaključak da porezna politika u Hrvatskoj trpi zbog čestih izmjena, nedostatka koordinacije među različitim tijelima državne uprave i neadekvatnosti mjera.

I. Dražić Lutlisky i sur. (2015, str. 68 - 69) porezni klin računaju na temelju prosječnog dohotka (plaće) od nesamostalnog rada u područjima od C do K prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti i uspoređuju ih s zemljama Europske unije (EU). Porezni klin u Hrvatskoj u 2013. godini na prosječnu plaću iznosi 41 % tj. 41 % odlazi na davanje državi kroz poreze i doprinose. Od toga najmanji se dio davanja odnosi na prirez i porez na dohodak (9,23 %), a najviše na socijalne doprinose (17,06 % na plaću i 14,68 % iz plaće). Takvo ukupno porezno opterećenje rada u Hrvatskoj izrazito je visoko te se nalazi na razini prosjeka EU. Specifično je to da Hrvatska ima izrazito visoke doprinose koje snose zaposlenici i poslodavci, dok je opterećenje porezom na dohodak nešto niže od prosjeka EU.

H. Šimović i M. Deskar – Škrbić (2020, str. 252 - 253) prilikom izračuna poreznog klina za Hrvatsku koriste metodologiju OECD-a, uz pretpostavku maksimalnog opterećenja. Tako je korištena prosječna plaća u 2019. godini prema DZS-u. Za prirez je uzeta stopa od 18 % te je

pretpostavljeno da je pojedinac samo član 1. stupa i plaća doprinose za mirovinsko osiguranje od 20 % te uspoređuju Hrvatsku sa zemljama članicama OECD-a. Porezni klin u 2019. godini, na prosječnu plaću, iznosi 40,2 %. Rezultati su slični kao i kod istraživanja I. Dražić Lutlisky i sur. (2015). Dakle, veći dio poreznog klina otpada na socijalne doprinose koje plaćaju poslodavci i sami zaposlenici nego na prirez i porez na dohodak. Hrvatska, kao i većina zemalja članica Europske unije, ima iznadprosječni porezni klin u odnosu na prosjek zemalja članica OECD-a.

I. Urban (2022) u svom radu analizira porezno opterećenje dohotka od rada za mlade osobe, od 18 do 25 i od 26 do 30 godina, u razdoblju između 2014. i 2021. godine. Radi usporedbe, u obzir uzima i starije dobne skupine odnosno cijelu populaciju zaposlenih osoba. Za izračun poreznog klina u omjer stavlja ukupno porezno opterećenje i ukupan trošak plaće. Ukupan trošak plaće sastoji se od oporezivog dijela plaće (bruto plaća), neoporezivih primitaka te doprinosa na plaću. Ukupno porezno opterećenje obuhvaća zbroj doprinosa na plaću, doprinosa iz plaće, poreza na dohodak i prirez. Prosječni porezni klin za sve zaposlene smanjen je s 34 % u 2014. godini na 29,8 % u 2021., što predstavlja pad od 4,2 postotna boda. Najveće smanjenje zabilježeno je među mladima od 18 do 25 godina, gdje je porezni klin pao za 7,0 postotnih bodova te u skupini od 26 do 30 godina, s padom od 7,7 postotnih bodova. Ove dvije dobne skupine imale su najniži prosječni porezni klin tijekom analiziranog razdoblja, a razlika u odnosu na ostale skupine se značajno povećala. Glavni dio poreznog opterećenja činili su doprinosi iz plaće tj. doprinosi za mirovinsko osiguranje. Udio tih doprinosa ostao je konstantan, oko 16 %. Kao razlog tome, I. Urban (2022) navodi da zakonske stope mirovinskih doprinosa nisu mijenjane niti su uvedene olakšice za pojedine skupine obveznika. Vjerojatno je to razlog zašto se u 2024. nastojalo ići na rasterećenje doprinosa na 1. mirovinski stup, pa su dodane olakšice. S druge strane, doprinosi na plaću postupno su smanjivani tijekom promatranog razdoblja, ukupnim padom za dva postotna boda. Ovaj pad je rezultat smanjenja ukupne stope doprinosa na plaću sa 17,2 % na 16,5 % i uvođenja olakšica za mlade osobe. Prva mjera je imala utjecaj na sve zaposlene, dok je druga bila specifična za one mlađe od 30 godina. U usporedbi s doprinosima, udio poreza na dohodak i prireza bio je relativno mali. Udio je smanjen s 4,0 na 2,6 postotnih bodova od 2014. do 2021. Mlade osobe od 18 do 25 godina imale su vrlo nizak udio poreza na dohodak zbog niskih primanja, a zahvaljujući poreznoj olakšici za mlade u 2020. i 2021., njihov udio poreza na dohodak je nula. Za zaposlene u dobi od 26 do 30 godina, udio poreza na dohodak u prosječnom poreznom klinu iznosi 3,3 postotna boda prije uvođenja olakšice, a nakon toga iznosi 1,5 postotnih bodova.

Važno je napomenuti da postojeća istraživanja u ovom području često ne obuhvaćaju toliko dug vremenski period niti razmatraju sve verzije dohotka koje su relevantne za analizu. U mnogim slučajevima, ti radovi pokrivaju kraće vremenske periode ili zanemaruju različite

aspekte dohotka koji mogu biti ključni za potpuno razumijevanje ekonomske dinamike. U svom radu, nadopunjujem ovu prazninu uključivanjem podataka iz najnovijeg razdoblja porezne reforme, čime pružam sveobuhvatniji i aktualniji uvid u promjene koje su se dogodile u ovom periodu. Ovaj pristup omogućava dublje razumijevanje utjecaja poreznih promjena na različite slojeve društva kroz duže vremensko razdoblje te značajno doprinosi aktualnosti i sveobuhvatnosti u razumijevanju dugoročnih efekata poreznih politika.

4. Porezni klin od nesamostalnog rada u Republici Hrvatskoj

4.1. Opterećenje rada u Hrvatskoj

Porezno opterećenje rada odnosi se na oporezivanje bruto dohotka pojedinaca (H. Šimović i M. Deskar-Škrbić, 2020, str. 252). Prema H. Blažić i M. Batinica (2008, str. 3) postoje dvije glavne referentne osnove za izračun ukupnog poreznog opterećenja. Prva osnova je bruto 1 plaća koja služi kao osnovica za obračun poreza na dohodak i doprinosa zaposlenika. Neto porezno opterećenje ili prosječna osobna porezna stopa, pokazuje udio svih poreznih obveza koje zaposlenik odbija od svoje bruto 1 plaće, a odnose se na porez na dohodak i doprinose iz plaće. (A. Grdović Gnip i I. Tomić, 2010, str. 4) Druga osnova su ukupni troškovi rada za poslodavca, koji uključuju bruto 1 plaću i sve povezane doprinose na plaću. Na temelju ovih troškova izračunava se tzv. "porezni klin". (H. Blažić i M. Batinica 2008, str. 3) To je ukupno porezno opterećenje koje obuhvaća zbroj poreza na dohodak i doprinosa na plaću koje plaća zaposlenik, kao i doprinosa na plaću koje snosi poslodavac, izražen kao postotak ukupnih troškova rada (A. Grdović Gnip i I. Tomić, 2010, str. 4). Tako se porezni klin može definirati kao razlika između bruto troška rada za poslodavca i neto plaće zaposlenika, uzimajući u obzir obvezne doprinose i poreze koje plaćaju obje strane (A. Šeparović, 2009, str. 463).

Svi navedeni doprinosi su obvezni i moraju ih plaćati svi porezni obveznici, kako zaposlenici, tako i poslodavci. Metoda izračuna doprinosima za samostalne djelatnosti, kao što su obrt i slobodna zanimanja, razlikuje se od one za obveznike poreza na dohodak od nesamostalnog rada. Socijalni doprinosi predstavljaju jednostavan i strogi oblik oporezivanja, jer se obračunavaju izravno na bruto dohodak bez izuzeća, odbitaka ili diferenciranih stopa. Jedina iznimka su najniže i najviše osnovice za obračun koje svake godine određuje ministar financija. S druge strane, porez na dohodak je složeniji, jer uzima u obzir osobne okolnosti poput uzdržavanih osoba i prebivališta u potpomognutim područjima, što može povećati osobne odbitke. Hrvatska koristi progresivne porezne stope, što znači da se za različite razine dohotka primjenjuju različite, više stope. Konačni element ukupnog poreznog opterećenja je prirez porezu na dohodak, koji je bio jedini porez čije je uvođenje u cijelosti bilo u nadležnosti lokalnih jedinica, poput općina i gradova. (H. Šimović i M. Deskar-Škrbić, 2015, str. 4-5) Međutim, on je početkom 2024. godine ukinut.

4.2. Istraživačka metodologija

Cilj rada je analizirati kako promjene u poreznim elementima, kao što su porezne stope, osobni odbitak te koeficijenti poreznog odbitka, utječu na promjene ukupnog poreznog opterećenja, odnosno na porezni klin i prosječnu poreznu stopu. U radu će se provesti simulacija poreznog klina i usporediti ukupno porezno opterećenje za različite razine dohotka. U ovom kontekstu, porezni klin se definira kao zbroj svih poreza koji opterećuju dohodak (uključujući prirez i porez na dohodak) te doprinosa koje plaćaju zaposlenici (iz plaće) i poslodavci (na plaću), izraženih kao udio u ukupnim troškovima rada. Prema navedenom, formula glasi: (H. Šimović i M. Deskar – Škrbić, 2014, str. 6)

$$\text{Porezni klin} = \frac{\text{Ukupan porez, prirez i doprinosi}}{\text{Ukupan trošak rada (bruto plaća 1 + doprinosi na plaću)}}$$

Kod izračuna poreznog klina u obzir se uzimaju iduće pretpostavke. Najprije, da se radi o osobi zaposlenoj kod poslodavca i koja ostvaruje dohodak od nesamostalnog rada bez uzdržanih članova i o osobi zaposlenoj kod poslodavca i koja ostvaruje dohodak od nesamostalnog rada s dvoje uzdržanih članova obitelji odnosno djece, a obje su prijavljene na poreznu karticu istog roditelja. Simulacija se provodi na razini bruto 1 plaće od 840 eura tj. 6.328,98 kuna mjesečno⁸, na razini bruto 1 plaće od 13.750 kuna mjesečno tj. 1.824,94 eura te na razini bruto 1 plaće od 52.000 kuna mjesečno tj. 6.901,59 eura, za razdoblje od 2013. do 2024. godine.

Zatim, od 2013. do 2016. na snazi su bile tri porezne stope, a isto toliko i poreznih razreda. Na mjesečnu poreznu osnovicu do 2.200 kuna (292,00 eura) primjenjivana je stopa od 12 %, na poreznu osnovicu između 2.200 (292,00) i 8.000 (1.167,96) odnosno 13.200 kuna (1.751,94 eura) (od 2015.) stopa od 25 %, a iznad tih iznosa primjenjivana je stopa od 40 %. U 2017. i 2018. godini za iznos porezne osnovice do 17.500 kuna (2.322,65 eura) primjenjivana je stopa od 24 %, a iznad tog iznosa stopa od 36 %, dok je u 2019. i 2020. godini povećan porezni prag na 30.000 kuna (3.981,69 eura), uz nepromijenjene porezne stope. U 2021. porezne stope su se smanjile te je do iznosa do 30.000 kuna odnosno 3.981,69 eura propisana porezna stopa od 20 %, a iznad tog iznosa stopa od 30 %. U 2024. dolazi ponovno do povećanja poreznog praga te iznosi 31.644 kune tj. 4.200 eura, dok su porezne stope ostale nepromijenjene. U izračunu za 2024. godinu još su uzeta mjesta u kojima se primjenjuju

⁸ Ovo je minimalna plaća za 2024. godinu. U analizu je uzeta minimalna plaća za 2024. godinu jer su u prethodnim godinama minimalne plaće bile niže od navedene. Budući da se svake godine određuje nova minimalna plaća, a koja je iz godine u godinu viša, nema temelja uvažavati minimalnu plaću, primjerice iz 2013. godine, jer je ona daleko niža od zakonski minimalne plaće primjerice u 2021. godini, a kamoli u 2024. U suprotnom, da je u predmetnoj analizi u obzir uzeta minimalna plaća iz 2013., navedeno bi rezultiralo nepostojanjem poreznog klina u 2024. godini, a što nije realno.

najniže stope poreza na dohodak 18 % i 27 % (Samobor) te najviše 23,60 % i 35,40 % (Grad Zagreb). Uz to, određena je stopa prireza koja je iznosila 12 %, u razdoblju od 2013. do 2023. godine, a nakon poreznih reformi u 2024. godini je više nema.

Nadalje, u prve dvije analizirane godine (2013. i 2014.) mjesečni osobni odbitak je iznosio 2.200 kuna (292,00 eura), a u 2015. godini se povećao za 400 kuna (53,09 eura) i iznosio 2.600 kuna (345,08 eura). Isto toliko je iznosio i u 2016. godini. Potom je u 2017. godini doživio veliki porast od 1.200 kuna (159,27 eura) i iznosio 3.800 kuna (504,35 eura). Takav je ostao do 2020. godine kada se povećao za 200 kuna (26,54 eura) i iznosio 4.000 kuna odnosno 530,90 eura. Ovaj iznos vrijedio je sve do 2024. godine kada dolazi do novog povećanja te osobni odbitak iznosi 4.219,32 kuna tj. 560 eura. Uz to, faktor za uvećanje osobnog odbitka za prvo dijete je iznosio 0,50, a za drugo 0,70, u razdoblju od 2013. do 2016. Od 2017. do 2023. godine, faktor za uvećanje osobnog odbitka za prvo dijete iznosio je 0,70, a za drugo 1,0, dok u 2024. godini, ponovno, za prvo dijete iznosi 0,50, a za drugo 0,70.

Što se tiče doprinosa, u izračun su uzeti osiguranici I. i II. stupa mirovinskog osiguranja čija stopa doprinosa za obvezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti iznosi 15,00 %, a stopa doprinosa za obvezno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje iznosi 5,00 % iz bruto 1 plaće i drugih osnovica za plaćanje doprinosa. S druge strane, stopa doprinosa za zdravstveni u 2013. godini iznosila je 13 %, za ozljede i profesionalne bolesti 0,5 % i za zapošljavanje 1,7 %, da bi se već od iduće godine stopa doprinosa za zdravstveno osiguranje povećala za 2 postotna poena dok su ostali doprinosi na plaću ostali nepromijenjeni. Ovo je vrijedilo sve do 2019. godine kada su poreznim izmjenama ukinuti doprinosi za ozljede i profesionalne bolesti te za zapošljavanje, a stopa doprinosa za zdravstveno osiguranje je povećana za 1,5 postotni poen te iznosi 16,5 %. Također, u 2024. godini korištena je olakšica za I. mirovinski stup na plaće manje od 1.300 eura.

Za izračun prosječne porezne stope (PPS) koristit će se iste pretpostavke kao i za porezni klin. Međutim, za razliku od poreznog klina, PPS prikazuje, u postocima, koliko je rad opterećen porezima nakon što se oduzmu socijalni doprinosi. Ovaj se odnos može prikazati formulom: (H. Šimović i M. Deskar – Škrbić, 2014, str. 6)

$$\text{Prosječna porezna stopa} = \frac{\text{Ukupan porez i prirez}}{\text{Dohodak (bruto plaća 1 - doprinosi iz plaće)}}$$

4.3. Rezultati istraživanja

U Tablica 4. Rezultati poreznog klina prikazani u apsolutnim iznosima i u postocima za djelatnika samca i za djelatnika s dvoje uzdržavane djece (obitelj) na razini bruto 1 plaće od 6.328,98 kuna tj. 840 eura, na razini bruto 1 plaće od 13.750 kuna tj. 1.824,94 eura te na razini

bruto 1 plaće od 52.000 kuna tj. 6.901,59 eura. Svaki iznos u kunama preračunat je u eure temeljem službenog tečaja koji iznosi 7,53450 HRK za 1,00 EUR.

Tablica 4. Rezultati poreznog klina prikazani u apsolutnim iznosima i u postocima za djelatnika samca i za djelatnika s dvoje uzdržavane djece (obitelj) na razini bruto 1 plaće od 6.328,98 kuna tj. 840 eura, na razini bruto 1 plaće od 13.750 kuna tj. 1.824,94 eura te na razini bruto 1 plaće od 52.000 kuna tj. 6.901,59 eura

	Samac – 840 eura tj. 6.328,98 kuna		Obitelj – 840 eura tj. 6.328,98 kuna		Samac – 1824,94 eura tj. 13.750 kuna		Obitelj – 1824,94 eura tj. 13.750 kuna		Samac – 6901,59 eura tj. 52.000 kuna		Obitelj – 6.901,59 eura 52.000 kuna	
	Apsolutni iznos	Postotak	Apsolutni iznos	Postotak	Apsolutni iznos	Postotak	Apsolutni iznos	Postotak	Apsolutni iznos	Postotak	Apsolutni iznos	Postotak
2013.	2.709,17 (370,32)	37,16%	2.480,98 (329,29)	34,03%	6.983,68 (926,89)	44,09%	6.244,48 (828,78)	39,42%	34.156,48 (4.533,34)	57,02%	32.973,76 (4.376,37)	55,04%
2014.	2.835,75 (376,37)	38,23%	2.607,56 (346,08)	35,15%	7.258,68 (963,39)	45,04%	6.519,48 (865,28)	40,46%	35.196,48 (4.671,38)	57,75%	34.013,76 (4.514,40)	55,81%
2015.	2.723,75 (361,50)	36,72%	2.354,38 (312,48)	31,74%	7.146,68 (948,53)	44,35%	6.273,08 (832,58)	38,93%	34.278,08 (4.549,48)	56,25%	32.880,32 (4.363,97)	53,95%
2016.	2.723,75 (361,50)	36,72%	2.354,38 (312,48)	31,74%	7.146,68 (948,53)	44,35%	6.273,08 (832,58)	38,93%	34.278,08 (4.549,48)	56,25%	32.880,32 (4.363,97)	53,95%
2017.	2.693,92 (357,54)	36,32%	2.354,38 (312,48)	31,74%	7.050,36 (935,74)	43,75%	5.907,96 (784,12)	36,66%	32.232,96 (4.278,05)	52,89%	30.519,36 (4.050,62)	50,08%
2018.	2.693,92 (357,54)	36,32%	2.354,38 (312,48)	31,74%	7.050,36 (935,74)	43,75%	5.907,96 (784,12)	36,66%	32.232,96 (4.278,05)	52,89%	30.519,36 (4.050,62)	50,08%
2019.	2.649,62 (351,67)	35,94%	2.310,08 (306,60)	31,33%	6.954,11 (922,97)	43,41%	5.811,71 (771,35)	36,28%	30.188,96 (4.006,76)	49,83%	28.475,36 (3.779,32)	47,00%
2020.	2.595,86 (344,53)	35,21%	2.310,08 (306,60)	31,33%	6.900,35 (915,83)	43,08%	5.757,95 (764,21)	35,95%	30.108,32 (3.996,06)	49,70%	28.394,72 (3.768,63)	46,87%

	Samac – 840 eura tj. 6.328,98 kuna		Obitelj – 840 eura tj. 6.328,98 kuna		Samac – 1824,94 eura tj. 13.750 kuna		Obitelj – 1824,94 eura tj. 13.750 kuna		Samac – 6901,59 eura tj. 52.000 kuna		Obitelj – 6.901,59 eura 52.000 kuna	
2021.	2.548,23 (338,21)	34,56%	2.310,08 (306,60)	31,33%	6.586,75 (874,21)	41,12%	5.634,75 (747,86)	35,18%	28.253,60 (3.749,90)	46,64%	26.825,60 (3.560,37)	44,28%
2022.	2.548,23 (338,21)	34,56%	2.310,08 (306,60)	31,33%	6.586,75 (874,21)	41,12%	5.634,75 (747,86)	35,18%	28.253,60 (3.749,90)	46,64%	26.825,60 (3.560,37)	44,28%
2023.	2.548,23 (338,21)	34,56%	2.310,08 (306,60)	31,33%	6.586,75 (874,21)	41,12%	5.634,75 (747,86)	35,18%	28.253,60 (3.749,90)	46,64%	26.825,60 (3.560,37)	44,28%
2024.	2.270,90 (301,40)	30,80%	2.050,14 (272,10)	27,81%	6.347,89 (846,09)	39,80%	5.362,25 (711,70)	33,47%	27.029,73 (3.587,46)	44,62%	25.510,77 (3.385,86)	42,11%
Grad Samobor	2.248,82 (298,47)	30,50%	2.050,14 (272,10)	27,81%	6.239,28 (828,09)	38,95%	5.327,90 (707,13)	33,26%	26.224,76 (3.480,62)	43,29%	24.857,70 (3.299,18)	41,03%
Grad Zagreb	2.310,63 (306,67)	31,34%	2.050,14 (272,10)	27,81%	6.618,99 (878,49)	41,32%	5.424,08 (719,90)	33,86%	28.478,68 (3.799,77)	47,01%	26.686,31 (3.541,88)	44,05%

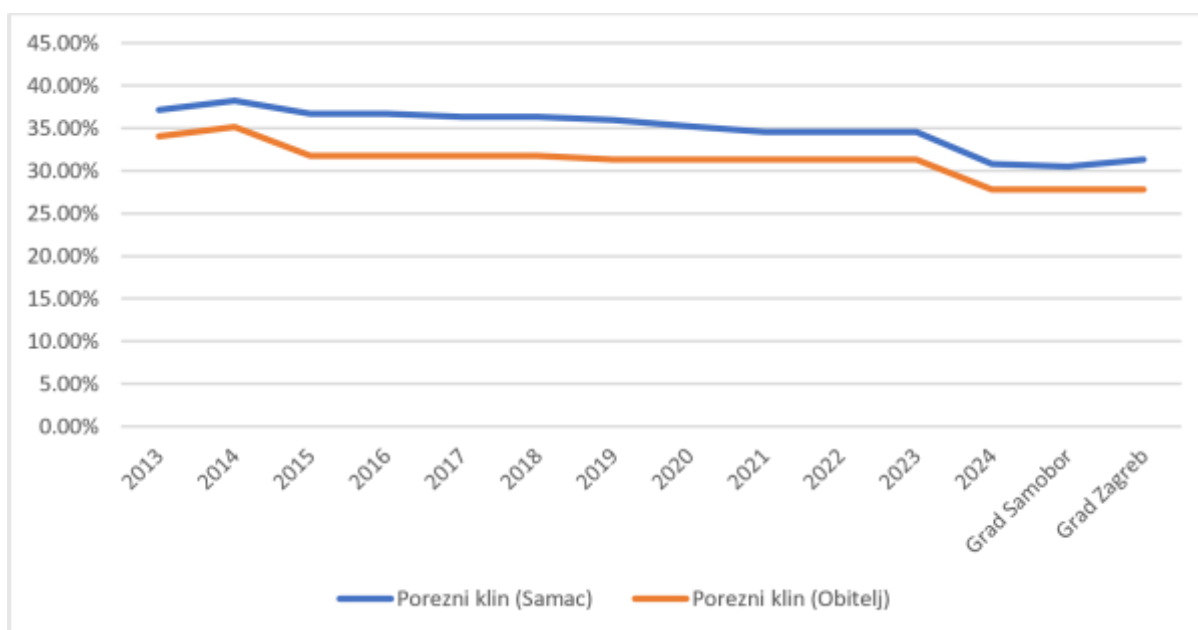
(Izračun autora)

Grafikon 1. Porezni klin za djelatnika samca i za djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 840 eura tj. 6.328,98 kuna. U 2013. godini porezni klin za samca na razini bruto 1 plaće od 840 eura tj. 6.328,98 kuna iznosi 37,16 %. Sljedeće godine, porezni klin se povećao za 1,07 postotnih poena i iznosio je 38,23 %, a razlog tom povećanju leži u rastu doprinosa za zdravstveno osiguranje s 13 na 15 %. Zatim, u 2015. godini porezni klin iznosi 36,72 % što je smanjenje od 1,51 postotnog poena u odnosu na prošlu godinu, a uzrok tog smanjenja je povećanje osobnog odbitka. Navedeni postotak poreznog klina vrijedio je do 2017. godine kada ponovno dolazi do smanjenja za 0,40 postotna poena zbog povećanja osobnog odbitka kao i povećanja koeficijenata za uvećanje osnovnog osobnog odbitka te zbog smanjenja poreznih stopa. Zatim, u 2019. godini zbog ukidanja određenih vrsta doprinosa na plaću, odnosno doprinosa za ozljede i profesionalne bolesti te doprinosa za zapošljavanje, dolazi do smanjenja poreznog klina. Dakle, ostaje samo doprinos za zdravstveno osiguranje koji iznosi 16,5 % u odnosu na prijašnjih 15 %. Porezni je klin te godine bio 35,94 %, što je smanjenje od 0,38% u odnosu na prethodne dvije promatrane godine, te je takav ostao sve do 2023. godine. U 2020. godini dolazi do smanjenja za 0,73 postotna poena zbog povećanja osobnog odbitka i iznosi 35,21%. Već iduće godine, ponovno, dolazi do smanjenja zbog promjena poreznih stopa te porezni klin iznosi 34,56 %, i ostaje takav sve do 2024. godine. U 2024. godini je ukinut prirez te je jedinicama lokalne samouprave dopušteno da same odrede visinu poreznih stopa, a ako to ne učine, porez se obračunava po stopama od 20 % i 30 %. Još jedna novost je ta da se za plaće manje od 1.300 eura, umanjuje osnovica za obračun doprinosa za mirovinsko osiguranje. Kao rezultat toga je smanjenje poreznog klina za 1,33 postotna poena te iznosi 30,80 %. U Samoboru su jedinice lokalne samouprave propisale najniže stope za obračun poreza. Niža stopa iznosi 18 %, a viša 27 %. Zbog toga je porezni klin još niži i iznosi 30,50 %. S druge strane, Grad Zagreb ima propisane najviše stope te niža stopa iznosi 23,60 %, a viša 35,40 %. Posljedica toga je i veći porezni klin koji iznosi 31,34 %.

U 2013. godini, porezni klin za djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 840 eura tj. 6.328,98 kuna iznosi 34,03 %. Naredne godine taj postotak raste za 1,12 postotna poena i iznosi 35,15 %. Razlog tom povećanju je kao i kod djelatnika samca, povećanje doprinosa za zdravstveno osiguranje. U 2015. godini zbog povećanja osobnog odbitka, točnije, osobni odbitak je veći od dohotka kojeg je zaradio djelatnik nakon što se od bruto 1 plaće oduzmu doprinosi iz plaće, porezni je obveznik oslobođen plaćanja poreza i prireza, a porezni klin iznosi 31,74 %. Ovakav postotak poreznog klina ostaje sve do 2019. godine kada na snagu stupaju nove porezne izmjene koje su navedene ranije kod djelatnika samca. U 2019. godini porezni klin iznosi 31,33 %. Do novog smanjenja poreznog klina dolazi tek u 2024. godini zbog umanjenja osnovice za obračun doprinosa za mirovinsko osiguranje. Porezni klin iznosi 27,81 % u 2024. godini, a isti takav vrijedi i za Grad Samobor koji primjenjuje

minimalne stope i za Grad Zagreb koji primjenjuje najviše stope poreza na dohodak. Temeljem iznesenog, evidentan je trend smanjenja poreznog klina kroz promatrano razdoblje. Shodno navedenom, može se pretpostaviti kako promjene u jurisdikciji poreza na dohodak idu u smjeru smanjenja poreznog opterećenja rada.

Grafikon 1. Porezni klin za djelatnika samca i za djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 840 eura tj. 6.328,98 kuna

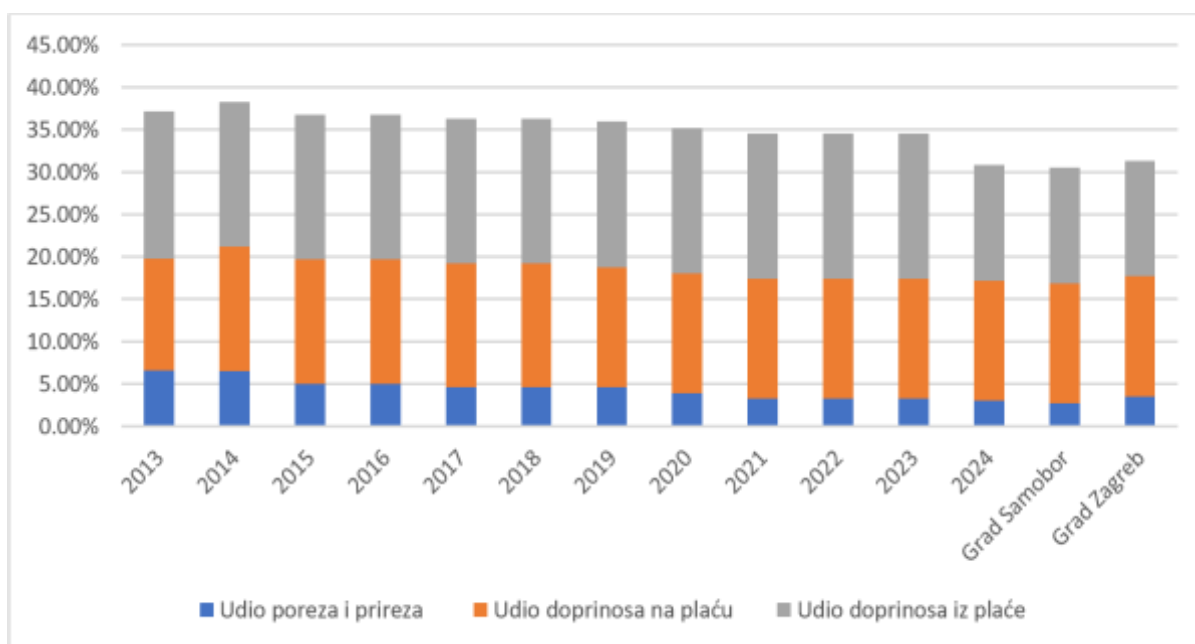

(Izračun autora)

Grafikon 2. Struktura poreznog klina djelatnika samca na razini bruto 1 plaće od 840 eura tj. 6.328,98 kuna od 2013. do 2024. godine i Grafikon 3. Struktura poreznog klina djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 840 eura tj. 6.328,98 kuna od 2013. do 2024. godine prikazuju strukturu poreznog klina djelatnika samca i djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 840 eura tj. 6.328,98 kuna od 2013. do 2024. godine. Iz grafikona je vidljivo kako najveći udio poreznog klina čine doprinosi iz plaće, osim u 2024. godini kada se zbog umanjenja porezne osnovice za mirovinsko osiguranje taj udio smanjio. Udio doprinosa iz plaće najprije se smanjio s prijelaza iz 2013. u 2014. godinu, da bi se 2019. godine povećao te se ponovno smanjio u 2024. godini. Udio doprinosa na plaću prati suprotan trend. Prvo se povećao između 2013. i 2014. godine, da bi se u 2019. godini smanjio na 14,16 % i nije se mijenjao do kraja promatranog razdoblja. Udio poreza i prireza čini najmanji dio poreznog klina. Porez i prirez porezu na dohodak odnose se na djelatnike samce kroz sve promatrane godine, dok su djelatnici s dvoje uzdržavane djece izuzeti od plaćanja poreza i prireza od 2015. godine. Njihov udio ovisio je o visini poreznih stopa, veličini dohotka i osobnom odbitku kao i koeficijentima za uvećanje osnovnog osobnog odbitka. Iz priloženog se može zaključiti kako najveći porezni teret nije na porezu na dohodak nego na doprinosima

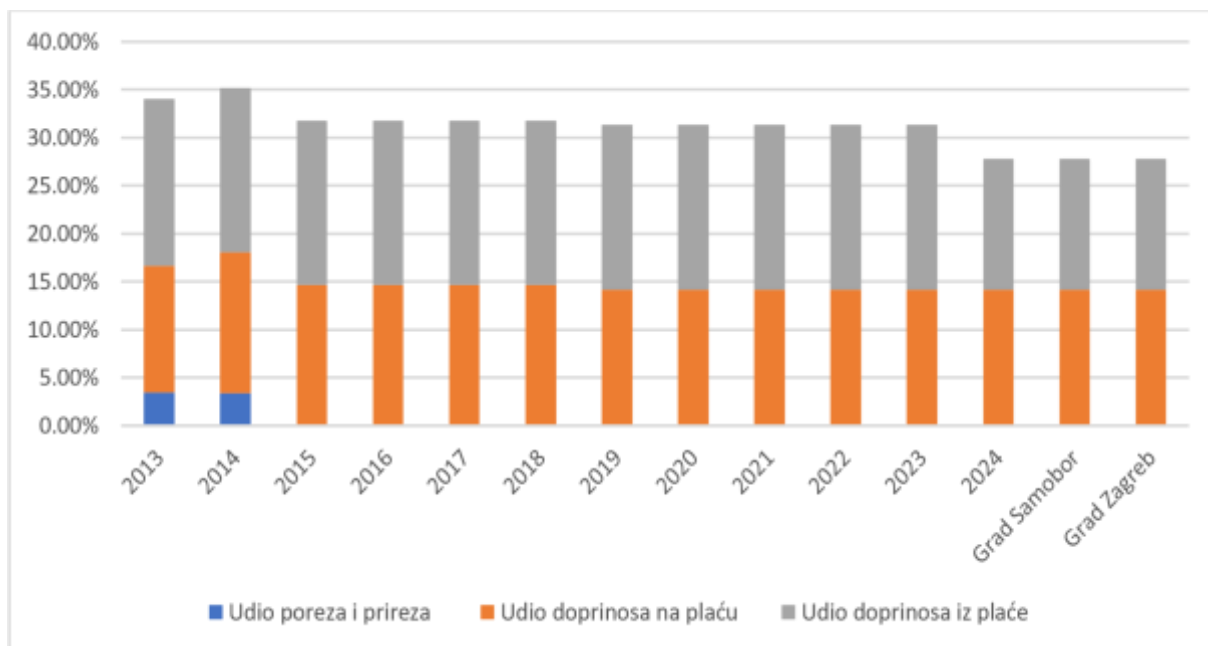
koji na ovoj razini plaće, pogotovo kod djelatnika s dvoje uzdržavane djece, čine gotovo 100 % poreznog klina. Ovi rezultati u skladu su s rezultatima ranije provedenih istraživanja poreznog klina u Republici Hrvatskoj, kao što su H. Blažić (2006), A. Šeparović (2009), M. Deskar-Škrbić i H. Šimović (2014 i 2020), I. Dražić Lutilsky i sur. (2015) te I. Urban (2022), koji ističu kako se najmanji dio davanja odnosi na porez i prirez porezu na dohodak, a najveći na socijalne doprinose.

Grafikon 2. Struktura poreznog klina djelatnika samca na razini bruto 1 plaće od 840 eura tj. 6.328,98 kuna od 2013. do 2024. godine

(Izračun autora)

Grafikon 3. Struktura poreznog klina djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 840 eura tj. 6.328,98 kuna od 2013. do 2024. godine

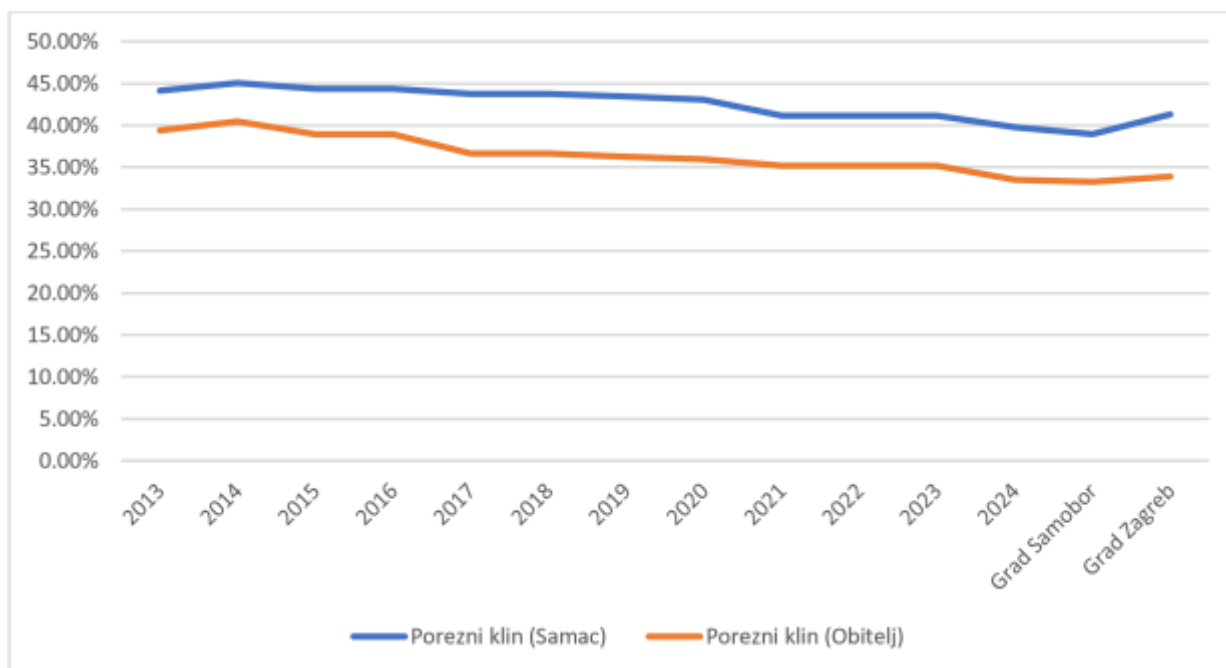

(Izračun autora)

Grafikon 4. Porezni klin za djelatnika samca i za djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 13.500,00 kuna tj. 1824,94 eura od 2013. do 2024. godine prikazuje porezni klin za samca i za djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 13.750 kuna tj. 1.824,94 eura. Od 2014. godine, kada zbog povećanja doprinosa za zdravstveno osiguranje porezni klin raste, porezni klin nakon toga bilježi kontinuiran pad. U 2013. godini porezni klin iznosi 44,09 %, a u 2024. godini 39,80 % što označuje smanjenje poreznog klina od 4,29 postotna poena. U tom smanjenju, glavnu ulogu odigrale su česte promjene veličine osobnog odbitka, smanjenje poreznih stopa te ukidanje određenih vrsta doprinosa na plaću. U 2024. godini, Samobor bilježi najniži porezni klin jer, naravno, ima propisane najniže stope poreza na dohodak, a Zagreb zbog najviših stopa ostvaruje najveći porezni klin nakon 2020. godine.

Što se tiče poreznog klina za djelatnika s dvoje uzdržavane djece, situacija je slična kao i kod djelatnika samca. U 2014. godini porezni klin bilježi rast zbog povećanja zdravstvenog osiguranja, da bi nakon toga slijedio pad. Razlika između postotaka poreznih klinova od 2013. do 2024. godine jest 5,95 postotnih bodova. Kao i kod djelatnika samca, promjene veličine osobnog odbitka kao i faktora za uvećanje osnovnog osobnog odbitka, smanjenje poreznih stopa te ukidanje određenih vrsta doprinosa na plaću, imale su najveći utjecaj na smanjenje poreznog klina. U 2024. godini je upravo zbog koeficijenata za uvećanje osnovnog osobnog odbitka, Grad Zagreb ostao u rangu, što se tiče veličine poreznog klina, sa Samoborom te gradovima i općinama u kojima jedinice lokalne samouprave nisu odredile visinu poreznih stopa, što nije bio slučaj kod djelatnika samca

Grafikon 4. Porezni klin za djelatnika samca i za djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 13.500,00 kuna tj. 1824,94 eura od 2013. do 2024. godine

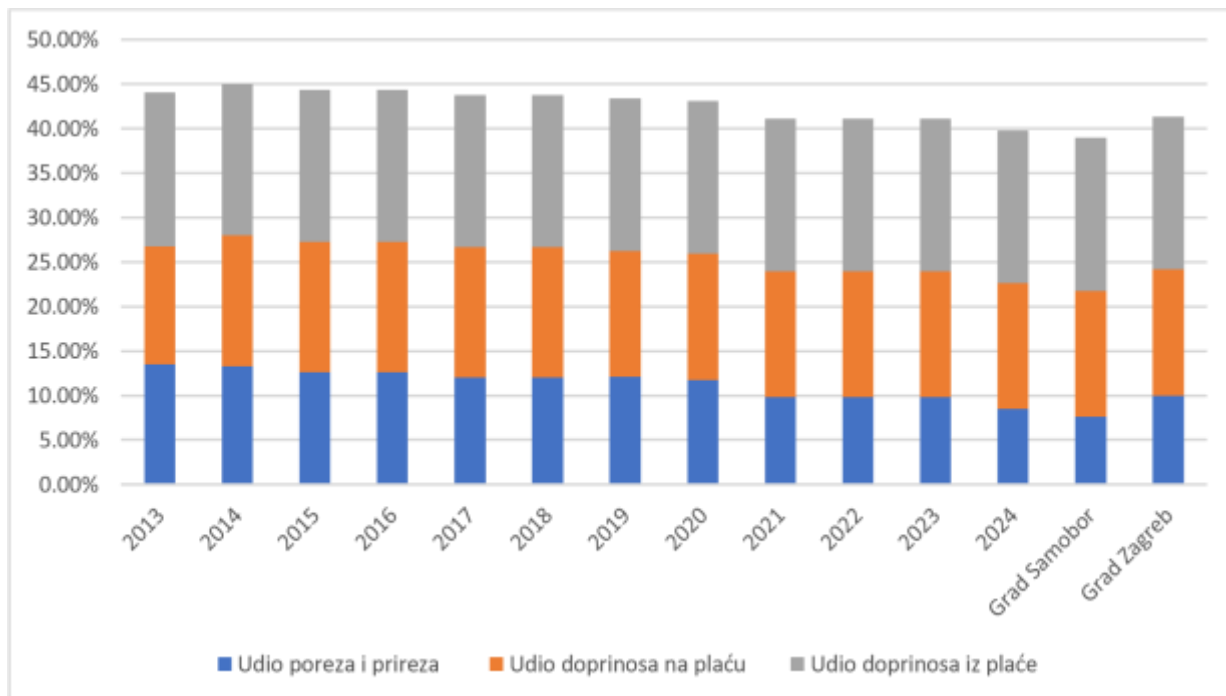

(Izračun autora)

Grafikon 5. Struktura poreznog klina djelatnika samca na razini bruto 1 plaće od 13.500,00 kuna tj. 1824,94 eura od 2013. do 2024. godine i Grafikon 6. Struktura poreznog klina djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 13.500,00 kuna tj. 1824,94 eura od 2013. do 2024. godine prikazuju strukturu poreznog klina djelatnika samca i djelatnika s dvoje djece na razini bruto 1 plaće od 13.750 kuna odnosno 1.824,94 eura od 2013. do 2024. godine. Iz oba grafikona primjećuje se, kako i dalje, u strukturi poreznog klina dominiraju doprinosi iz plaće i na plaću. Osim u 2013. godini kada je udio poreza i prireza bio nešto viši od udjela doprinosa na plaću, no kada se zbroje doprinosi opet pokrivaju najveći dio poreznog klina. Najveći dio zauzimaju doprinosi iz plaće kroz cijelo analizirano razdoblje, što nije slučaj kod djelatnika samca i djelatnika s dvoje uzdržavane djece pri minimalnoj razini plaće jer se u 2024. godini koristi umanjenje osnovice za mirovinsko osiguranje za plaće manje od 1.300 eura. Nadalje, na drugom mjestu su doprinosi na plaću koji su doživjeli određene promjene tokom godina, tj. 2014. i 2019. godine, dok posljednje mjesto zauzimaju porez i prirez porezu na dohodak. Kroz godine se taj udio postupno smanjivao kako se povećavao neoporezivi dio dohotka pa je u skladu s tim porezna osnovica koja podliježe oporezivanju bila manja. Uz to, promjene poreznih stopa je također imalo ulogu u njihovom smanjenju. Udio poreza i prireza na dohodak se smanjio za 5,06 postotnih bodova od 2013. do 2024. godine. Ovdje se također može primijetiti da nije toliko problem u poreznom opterećenju koliko u socijalnom opterećenju,

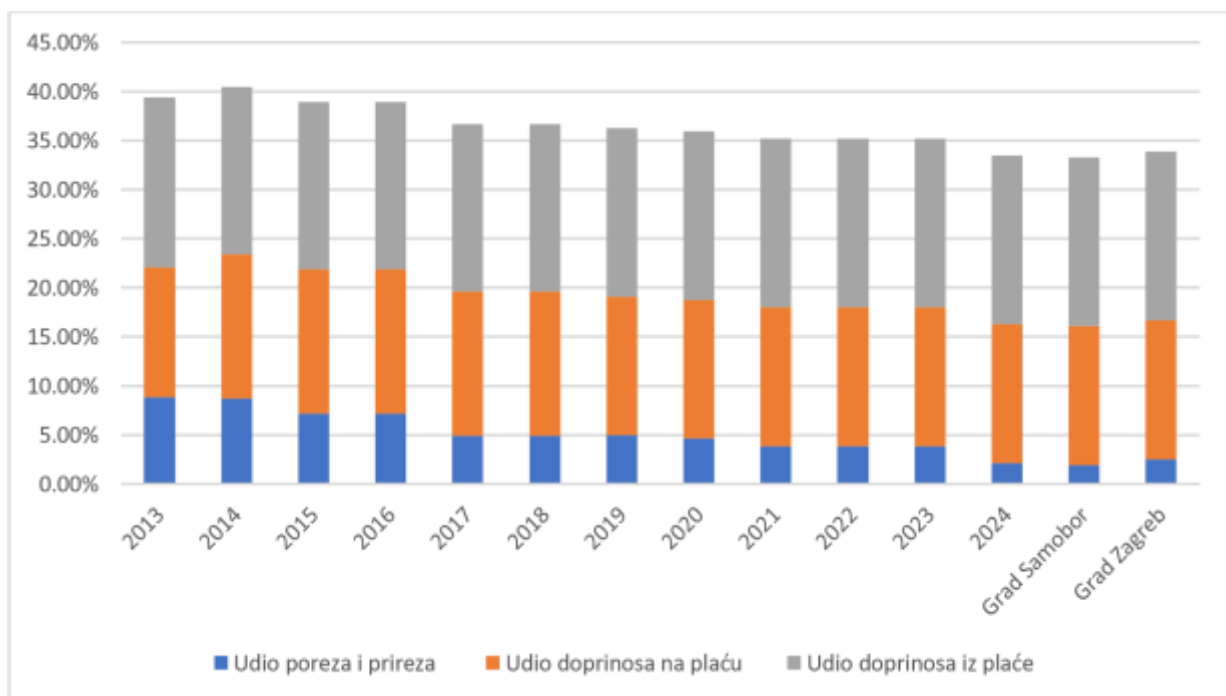
odnosno opterećenju s doprinosima za i na plaću, što potvrđuju i zaključci prethodno provedenih istraživanja koji su spomenuti ranije u radu.

Grafikon 5. Struktura poreznog klina djelatnika samca na razini bruto 1 plaće od 13.500,00 kuna tj. 1824,94 eura od 2013. do 2024. godine

(Izračun autora)

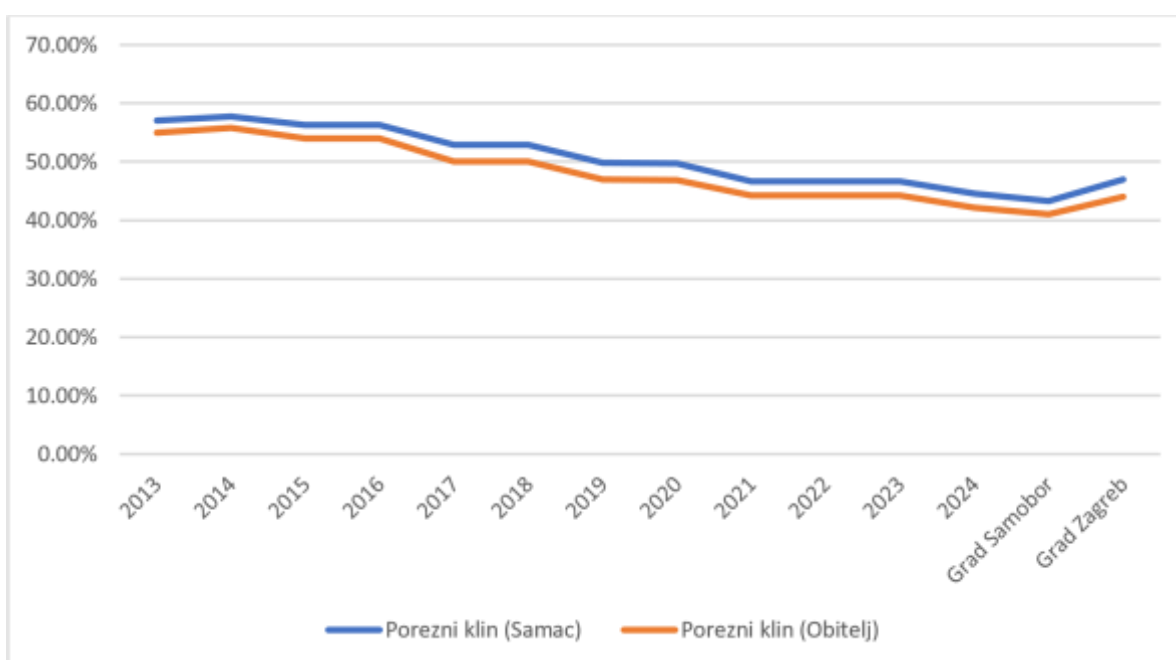
Grafikon 6. Struktura poreznog klina djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 13.500,00 kuna tj. 1824,94 eura od 2013. do 2024. godine

(Izračun autora)

Grafikon 7. Porezni klin za djelatnika samca i za djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 52.000 kuna tj. 6.901,59 eura od 2013. do 2024. godine prikazuje porezne klinove za djelatnika samca i za djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 52.000 kuna tj. 6.901,59 eura od 2013. do 2024. godine. Kao što je to bilo i kod prethodnih razina dohodaka, vidljiv je pad postotka poreznog klina kroz godine. Naravno, razlozi smanjenja su gotovo identični kao i kod razine plaće od 13.750 kuna ili 1.824,94 eura, a iznimka je 2017. godina. Naime, u 2017. godini je ukinut treći porezni razred te su ostala samo dva pa je to, uz povećanje osobnog odbitka i promjene poreznih stopa, pridonijelo smanjenju poreznog klina. Tako je postotak poreznog klina za samca u 2013. godini iznosio 57,02 %, da bi na kraju promatranog razdoblja taj postotak iznosio 44,62 %, što čini smanjenje od čak 12,40 postotna poena. Što se tiče djelatnika s dvoje uzdržavane djece, ta razlika je još veća zbog povećanja osobnog odbitka, promjenama u koeficijentima, ali i poreznim stopama i razredima u određenim godinama i iznosi 12,93 postotna boda.

Grafikon 7. Porezni klin za djelatnika samca i za djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 52.000 kuna tj. 6.901,59 eura od 2013. do 2024. godine

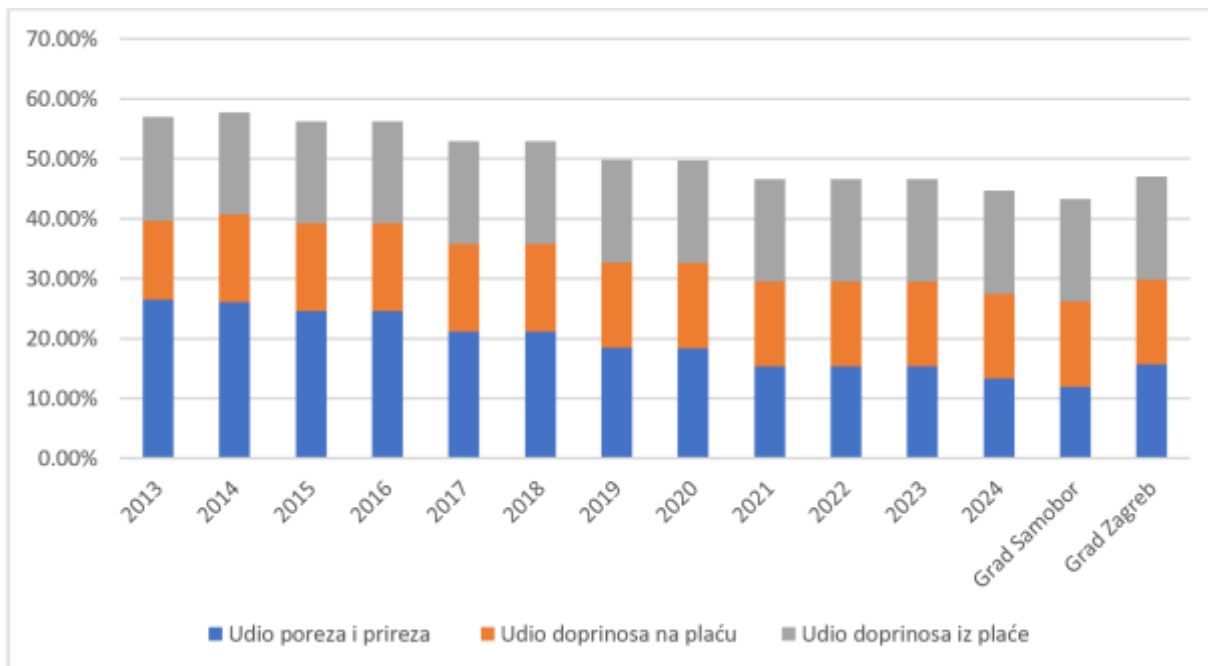
(Izračun autora)

Grafikon 8. Struktura poreznog klina djelatnika samca na razini bruto 1 plaće od 52.000,00 kuna tj. 6.901,59 eura od 2013. do 2024. godine i

Grafikon 9. Struktura poreznog klina djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 52.000,00 kuna tj. 6.901,59 eura od 2013. do 2024. godine prikazuju strukturu poreznog klina djelatnika samca i djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 52.000 kuna tj. 6.901,59 eura od 2013. do 2024. godine. Neke su pretpostavke ostale iste temeljem zakonskih odredba kao i kod prethodnih analiza, a odnose se na doprinose iz i na plaću. Do promjena dolazi kod udjela poreza i prireza. Naime, najveći segment u poreznom klinu za djelatnika samca, od 2013. do 2020. godine, čine porez i prirez porezu na dohodak. Nakon 2020. godine, na prvo mjesto dolaze doprinosi iz plaće, a porez i prirez na dohodak drže se na drugom mjestu sve do 2024. godine kada ih na drugom mjestu zamjenjuju doprinosi na plaću.

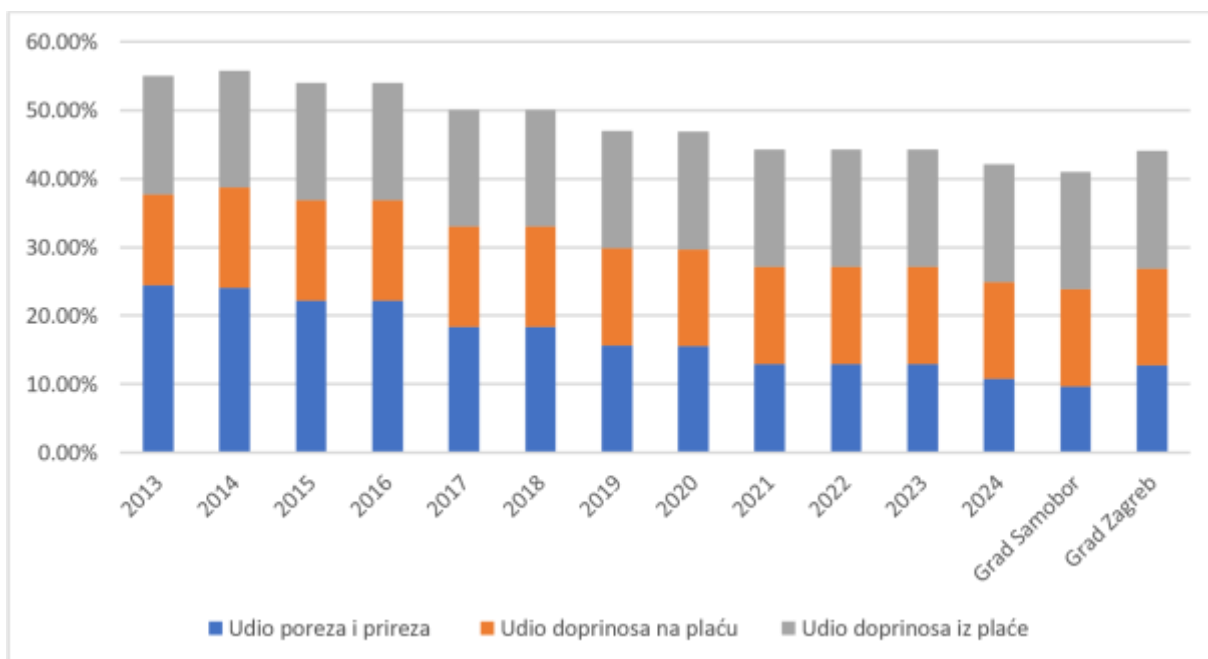
Kod djelatnika s dvoje uzdržavane djece, udio poreza i prireza čini najveći udio poreznog klina sve do 2019. godine kada ponovno glavninu udjela u poreznom klinu predstavljaju doprinosi iz plaće, dok doprinosi na plaću prelaze udio poreza i prireza u 2021. godini. Međutim, kada bi se zbrojili doprinosi iz plaće i doprinosi na plaću, taj bi udio u svim promatranim godinama bio veći od udjela poreza i prireza na dohodak. Uzrok većem udjelu poreza i prireza u strukturi poreznog klina je taj što se radi o iznadprosječnim bruto 1 plaćama pa je sukladno tome i veća porezna osnovica koja podliježe oporezivanju. Drugim riječima, vidljiv je efekt progresivnog oporezivanja. Naravno, taj postotak se kroz godine mijenjao, odnosno smanjivao, zbog promjena poreznih stopa kao i zbog povećanja osobnih odbitaka i promjena faktora. I na ovoj razini dohotka je vidljivo da je glavni problem u doprinosima, a ne u porezu i prirezu na dohodak, što još jedanput potvrđuje rezultate i zaključke ranije provedenih istraživanja autora navedenih u radu.

Grafikon 8. Struktura poreznog klina djelatnika samca na razini bruto 1 plaće od 52.000,00 kuna tj. 6.901,59 eura od 2013. do 2024. godine

(Izračun autora)

Grafikon 9. Struktura poreznog klina djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 52.000,00 kuna tj. 6.901,59 eura od 2013. do 2024. godine

(Izračun autora)

4.4. Komparacija rezultata

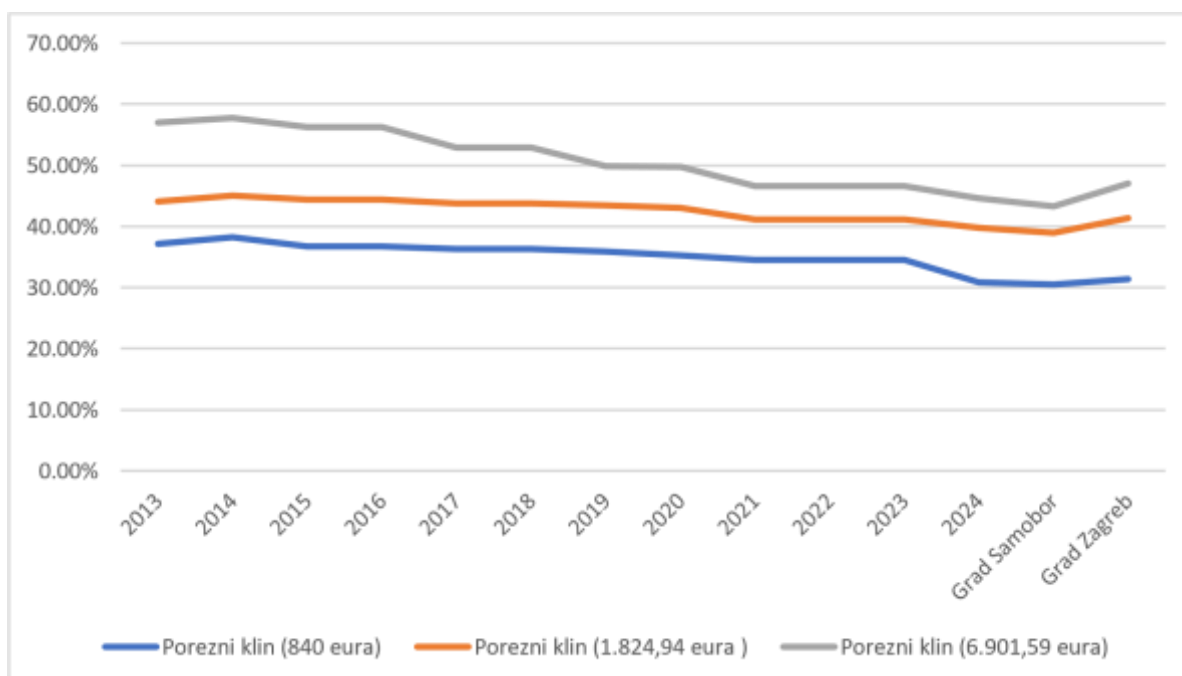
Uspoređujući udjele poreza i prireza u poreznom klinu pri svim razinama plaća, može se uočiti kako porez i prirez na dohodak djeluju kao automatski stabilizatori u sustavu

progresivnog oporezivanja dohotka. Također, važno je zapaziti da najveći udio poreznog klina čine doprinosi iz plaće, koje plaćaju zaposlenici, zbog toga jer su uglavnom ostali nepromijenjeni kroz većinu promatranog razdoblja što nije bio slučaj kod poreza i prireza na dohodak. Nadalje, ukidanje trećeg poreznog razreda, početkom 2017 godine, pridonijelo je smanjenju poreznog klina onim poreznim obveznicima s iznadprosječnim bruto 1 plaćama, u ovom slučaju djelatniku na razini bruto 1 plaće od 52.000,00 kuna tj. 6.901,59 eura, dok kod djelatnika s bruto 1 plaćom od 840 eura tj. 6.328,98 kuna i 13.500,00 kuna tj. 1824,94 eura nije imalo nikakvog utjecaja. U analizi poreznog klina kroz odabrane razine dohotka, jasno se očituje prevladavanje doprinosa u ukupnoj strukturi poreznog opterećenja u odnosu na porez i prirez porezu na dohodak. Ovaj omjer ukazuje na to da primarni izvor visokog poreznog opterećenja ne leži u porezu na dohodak samom po sebi, već u značajnim doprinosima koji opterećuju poslodavce i zaposlenike. Stoga, problem visokog poreznog klina ne proizlazi iz visine poreza, već prvenstveno iz iznosa doprinosa, što upućuje na potrebu za reformom doprinosa kako bi se postigla uravnoteženija porezna politika.

Grafikon 10. Usporedba poreznih klinova djelatnika samca na razini bruto 1 plaće od i
Grafikon 11. Usporedba poreznih klinova djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto

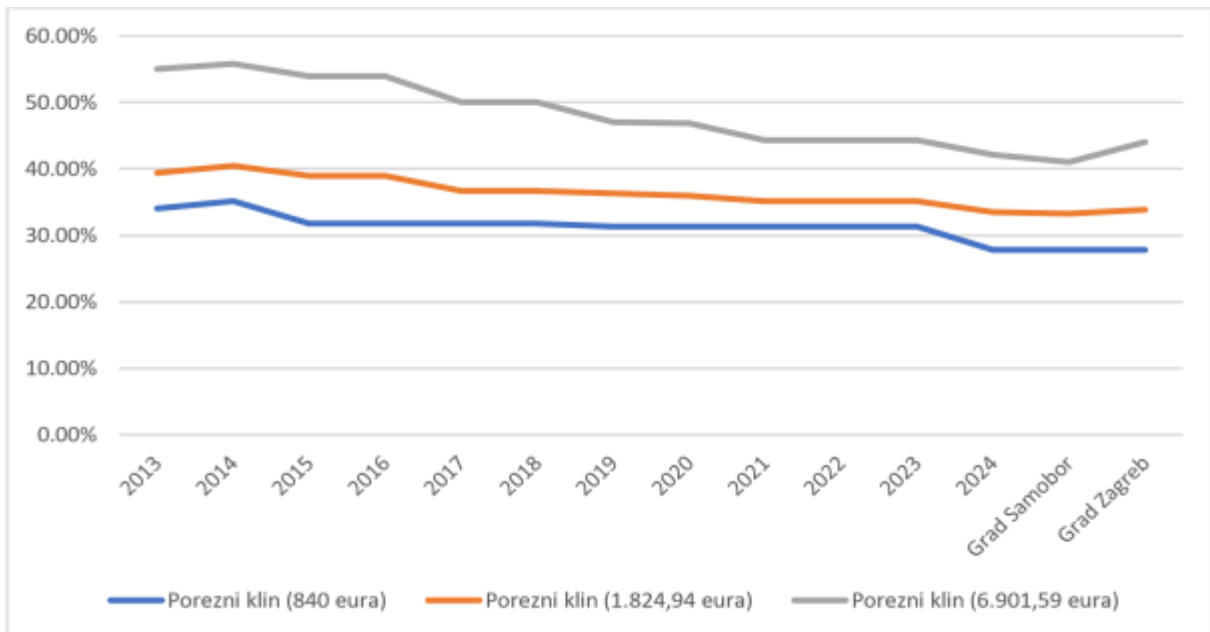
1 plaće od 840 eura tj. 6.328,98 kuna, na razini bruto 1 plaće od 13.750 kuna tj. 1.824,94 eura te na razini bruto 1 plaće od 52.000 kuna tj. 6.901,59 eura. Grafikon 11. Usporedba poreznih klinova djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 840 eura tj. 6.328,98 kuna, na razini bruto 1 plaće od 13.750 kuna tj. 1.824,94 eura te na razini bruto 1 plaće od 52.000 kuna tj. 6.901,59 eura prikazuju usporedbu poreznih klinova djelatnika samca i djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 840 eura tj. 6.328,98 kuna, na razini bruto 1 plaće od 13.750 kuna tj. 1.824,94 eura te na razini bruto 1 plaće od 52.000 kuna tj. 6.901,59 eura. Iz oba grafikona je vidljivo kako porezni klinovi pri svim razinama plaća ostvaruju pad odnosno smanjuju se tijekom godina. Djelatnici na razini bruto 1 plaće od 840 eura odnosno 6.328,98 kuna imaju najniži porezni klin, djelatnici na razini bruto 1 plaće od 13.750 kuna tj. 1.824,94 eura imaju veći porezni klin od djelatnika na razini bruto 1 plaće od 840 eura odnosno 6.328,98 kuna dok djelatnici na razini bruto 1 plaće od 52.000 kuna tj. 6.901,59 eura imaju najveći porezni klin. Nadalje, na razini bruto 1 plaće od 840 eura odnosno 6.328,98 kuna ta je razlika najmanja, na razini bruto 1 plaće od 13.750 kuna tj. 1.824,94 eura smanjenje je nešto veće, a osjetnu razliku u smanjenju poreznog klina osjećaju porezni obveznici na razini bruto 1 plaće od 52.000 kuna tj. 6.901,59 eura.

Grafikon 10. Usporedba poreznih klinova djelatnika samca na razini bruto 1 plaće od 840 eura tj. 6.328,98 kuna, na razini bruto 1 plaće od 13.750 kuna tj. 1.824,94 eura te na razini bruto 1 plaće od 52.000 kuna tj. 6.901,59 eura

(Izračun autora)

Grafikon 11. Usporedba poreznih klinova djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 840 eura tj. 6.328,98 kuna, na razini bruto 1 plaće od 13.750 kuna tj. 1.824,94 eura te na razini bruto 1 plaće od 52.000 kuna tj. 6.901,59 eura

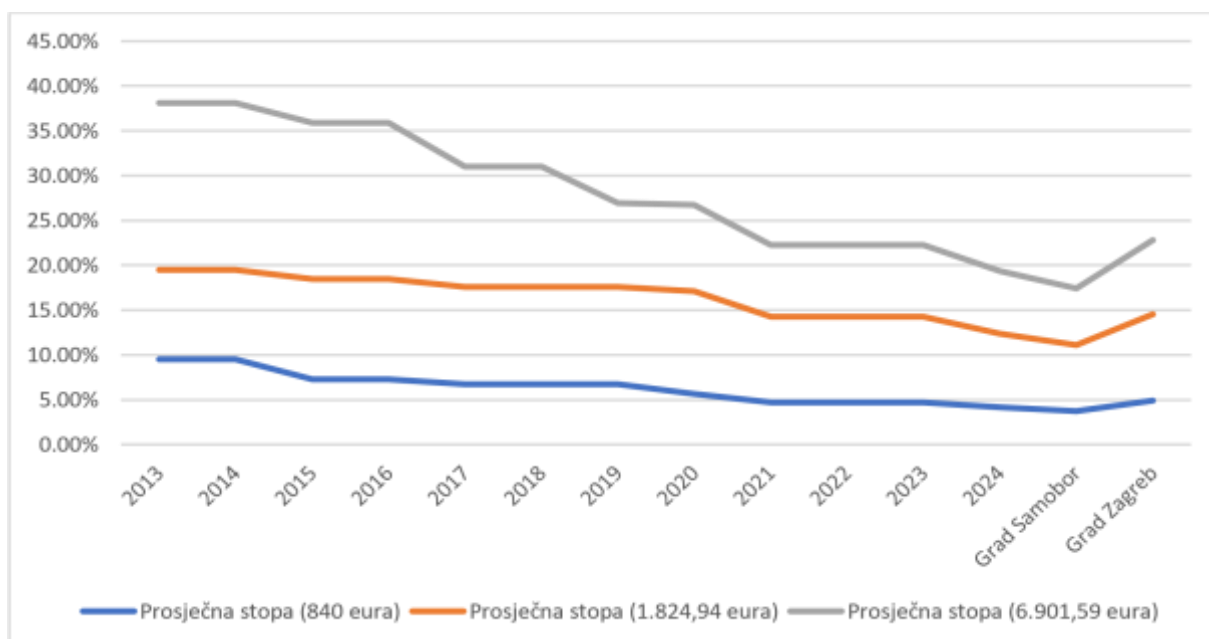

(Izračun autora)

Grafikon 12. Usporedba prosječnih poreznih stopa djelatnika samca na razini bruto 1 plaće od 840 eura tj. 6.328,98 kuna, na razini bruto 1 plaće od 13.750 kuna tj. 1.824,94 eura te na razini bruto 1 plaće od 52.000 kuna tj. 6.901,59 eura i Grafikon 13. Usporedba prosječnih poreznih stopa djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 840 eura tj. 6.328,98 kuna, na razini bruto 1 plaće od 13.750 kuna tj. 1.824,94 eura te na razini bruto 1 plaće od 52.000 kuna tj. 6.901,59 eura prikazuju prosječnu poreznu stopu djelatnika samca i djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 840 eura tj. 6.328,98 kuna, na razini bruto 1 plaće od 13.750 kuna tj. 1.824,94 eura te na razini bruto 1 plaće od 52.000 kuna tj. 6.901,59 eura. Rezultati su slični kao i kod poreznog klina. Iz Grafikon 12. Usporedba prosječnih poreznih stopa djelatnika samca na razini bruto 1 plaće od 840 eura tj. 6.328,98 kuna, na razini bruto 1 plaće od 13.750 kuna tj. 1.824,94 eura te na razini bruto 1 plaće od 52.000 kuna tj. 6.901,59 eura i iz Grafikon 13. Usporedba prosječnih poreznih stopa djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 840 eura tj. 6.328,98 kuna, na razini bruto 1 plaće od 13.750 kuna tj. 1.824,94 eura te na razini bruto 1 plaće od 52.000 kuna tj. 6.901,59 eura se može primijetiti kako prosječne porezne stope tokom godina padaju te da su veće prosječne porezne stope prisutne kod veće razine dohotka. Naravno, jer dolazi do efekta

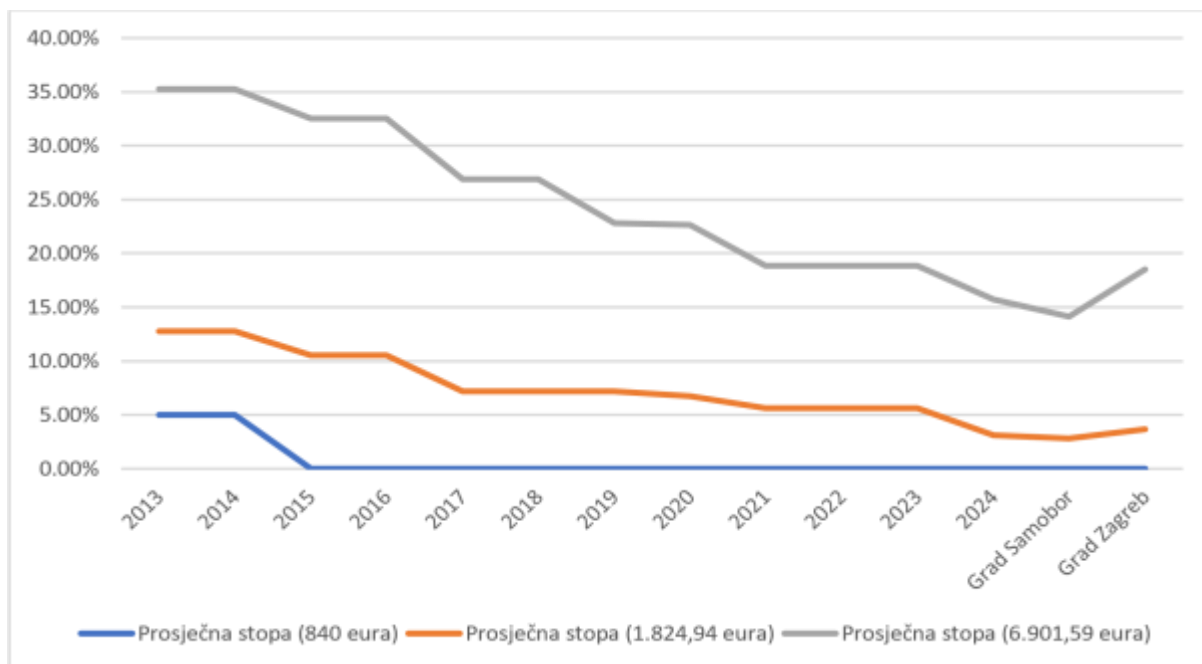
progresivnog oporezivanja. No, specifična je situacija vezana uz prosječnu poreznu stopu koja se odnosi na djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 840 eura odnosno 6.328,98 kuna. Bitno je skrenuti pažnju na činjenicu da je, od 2015. do 2024. godine, porezna stopa na bruto 1 plaću od 840 eura odnosno 6.328,98 kuna bila 0%. To znači da nije bila opterećena porezom i prirezom na dohodak.

Grafikon 12. Usporedba prosječnih poreznih stopa djelatnika samca na razini bruto 1 plaće od 840 eura tj. 6.328,98 kuna, na razini bruto 1 plaće od 13.750 kuna tj. 1.824,94 eura te na razini bruto 1 plaće od 52.000 kuna tj. 6.901,59 eura

(Izračun autora)

Grafikon 13. Usporedba prosječnih poreznih stopa djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 840 eura tj. 6.328,98 kuna, na razini bruto 1 plaće od 13.750 kuna tj. 1.824,94 eura te na razini bruto 1 plaće od 52.000 kuna tj. 6.901,59 eura

(Izračun autora)

5. Zaključak

Analiza kretanja poreznog klina u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2013. do 2024. godine pružila je uvid u promjene u strukturi i visini poreznog opterećenja rada. Porezni klin, definiran kao razlika između bruto troškova rada koje snosi poslodavac i neto plaće koju prima zaposlenik, obuhvaća sve poreze i doprinose koje plaćaju i poslodavci i zaposlenici.

Rezultati analize pokazuju da su doprinosi iz plaće, koje plaćaju zaposlenici, imali najveći udio u poreznom klinu tijekom promatranog razdoblja. Ovaj udio ostao je gotovo nepromijenjen kroz većinu razdoblja, dok su porez i prirez na dohodak varirali zbog progresivnog sustava oporezivanja i automatskih stabilizatora. Progresivni sustav oporezivanja dohotka rezultirao je rastom poreza i prireza na dohodak pri višim razinama plaća, dok su doprinosi ostali konstantni.

Ukidanje trećeg poreznog razreda imalo je značajan utjecaj na smanjenje poreznog klina za porezne obveznike s iznadprosječnim bruto plaćama. Konkretno, djelatnici s bruto 1 plaćom od 52.000,00 kuna (6.901,59 eura) osjetili su smanjenje poreznog opterećenja, dok djelatnici s nižim bruto plaćama, poput onih s bruto 1 plaćom od 840 eura (6.328,98 kuna) i 13.500,00 kuna (1.824,94 eura), nisu osjetili promjene u poreznom klinu.

Važno je naglasiti kako je efektivna porezna stopa na bruto plaću od 840 eura (6.328,98 kuna) u slučaju osobe s dvoje uzdržavane djece bila 0% od 2015. do 2024. godine. To znači da porezni obveznici pri navedenoj razini plaće nisu bili opterećeni porezom i prirezom na dohodak, što dodatno naglašava važnost doprinosa kao ključnog elementa poreznog klina.

Analiza poreznog klina kroz različite veličine dohotka jasno pokazuje prevladavanje doprinosa u ukupnoj strukturi poreznog opterećenja u odnosu na porez i prirez na dohodak. Navedeno ukazuje na to da primarni izvor visokog poreznog opterećenja ne leži u porezu na dohodak samom po sebi, već u značajnim doprinosima koji opterećuju poslodavce i zaposlenike.

Zaključno, visoki porezni klin u Republici Hrvatskoj prvenstveno proizlazi iz visokih doprinosa, a ne iz poreza na dohodak. Stoga je, za postizanje uravnoteženije porezne politike koja podržava održivi gospodarski rast, nužno razmotriti reformu doprinosa. Smanjenje doprinosa moglo bi smanjiti ukupno porezno opterećenje rada, te shodno tome moguće potaknuti zapošljavanje i povećati konkurentnost hrvatskog gospodarstva.

Ova analiza naglašava potrebu za kontinuiranim praćenjem i prilagođavanjem fiskalnih politika kako bi se osigurao održivi gospodarski rast i pravedno porezno opterećenje za sve sudionike na tržištu rada.

Popis literature

Bakran, D., Cutvarić, M., Milčić, I., Sirovica, K., Orlović, L., Zuber, M. (2018). *Porezni vodič u Republici Hrvatskoj*. Zagreb: Računovodstvo i financije. Str. 121-126, 134. Dostupno na: <https://rif.digital/wp-content/uploads/2018/09/Porezni-vodic-KB.pdf>

Bekavac, K. (2024). *Godišnji dohodak vs. konačni dohodak*. Računovodstvo i financije. Dostupno na: [godišnji dohodak vs. konačni dohodak – Računovodstvo i financije | HZRFD \(rif.hr\)](https://rif.hr/godisnji-dohodak-vs-konacni-dohodak)

Blažić, H. (2006). *Usporedni porezni sustavi - oporezivanje dohotka i dobiti*. Rijeka: Ekonomski fakultet u Rijeci. Str. 17. Dostupno na: <https://repository.efri.uniri.hr/islandora/object/efri%3A2263/datastream/FILE0/view>

Blažić, H., i Batinica, M. (2008). *Porezno opterećenje radne snage u Hrvatskoj*. The new real boss 2, str. 3-4. Dostupno na: https://bib.irb.hr/datoteka/320124.Blazic_Batinica_Porezno_opterecenje_radne_snage.pdf

Blažić, H. i Zaharija, I. (2010). *Dualni porez na dohodak: što se dohodilo sa nordijskim zemljama i gdje je hrvatska?* Str. 2. Dostupno na: [file:///D:/Korisni%C4%8Dki%20podaci/Preuzimanja/494601.Dualni porez na dohodak.pdf](file:///D:/Korisni%C4%8Dki%20podaci/Preuzimanja/494601.Dualni_porez_na_dohodak.pdf)

Brümmerhoff, D. (2000). *Javne financije*. Zagreb: Mate d.o.o.. Str. 287 - 288.

Čok, M., Grulja, M.A., Turk, T. i Verbič, M. (2013). *Taxation of Wages in the Alps-Adriatic Region*. Financial Theory and Practice. Str. 274. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/159033>

Deloitte.com. (2023). *Izglasani Zakoni o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dobit, Zakona o porezu na dodanu vrijednost i Zakona o porezu na dohodak*. Dostupno na: <https://www2.deloitte.com/hr/hr/pages/tax/articles/izglasani-porezni-zakoni-dobit-dodanu-vrijednost-dohodak.html>

Državni zavod za statistiku. (2024). *Revizija Europske klasifikacije djelatnosti, NACE-a, i njezine nacionalne verzije, NKD-a*. Dostupno na: <https://dzs.gov.hr/vijesti/revizija-europske-klasifikacije-djelatnosti-nace-a-i-njezine-nacionalne-verzije-nkd-a/1879>

Dražić Lutilsky, I., Dragija, M., Primorac, M. i Šimović, H. (2015). *Računovodstvo poreza*. Zagreb: Ekonomski fakultet – Zagreb. Str. 68 – 69, 71 – 72.

Grdović Gnip, A., & Tomić, I. (2010). *Koliko duboko ruka države zadire u džep radnika? Hrvatska vs. Europska unija?*. Zagreb: Institut za javne financije. Str. 4, 12-15, 28. Dostupno na: [file:///D:/Korisni%C4%8Dki%20podaci/Preuzimanja/473938.2%20\(2\).pdf](file:///D:/Korisni%C4%8Dki%20podaci/Preuzimanja/473938.2%20(2).pdf)

Hrvatska obrtnička komora. (2021). *Promjene poreznih zakona u 2021. godini*. Dostupno na: <https://www.hok.hr/novosti-iz-hok/promjene-poreznih-zakona-u-2021-godini>

Informare.hr. (2023). *Osnovice za obračun doprinosa u 2024. godini*. Dostupno na: <https://www.infomare.hr/hr/vijesti/osnovice-za-obracun-doprinosa-u-2024-godini#:~:text=Najni%C5%BEa%20mjese%C4%8Dna%20osnovica%20iznosi%20592,osnovica%20iznosi%20112.320%2C00%20%E2%82%AC>

Isplate.info. (2024). *Osobni dohodak (plaće)*. Dostupno na: [porez na dohodak \(isplate.info\)](https://isplate.info)

Izvoznookno.si. (2016). *Što donosi porezna reforma u Hrvatskoj?* Dostupno na: <https://www.izvoznookno.si/Dokumenti/Porezna%20reforma%20-%20Crowe%20Horwath.pdf>

Javorović, M. (2015). *Porez na dohodak u RH*. Visoko učilište EFFECTUS, Visoka škola za financije i pravo. Str. 83-85. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/230042>

Jelčić, B. i Bejaković, P. (2012). *Razvoj i perspektive oporezivanja u Hrvatskoj*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Str. 131 – 138. Dostupno na: <https://www.ijf.hr/files/file/tomaslzdanja/e-knjige/bejakovic-jelcic.pdf>

Jelčić, B., Lončarić – Horvat, O., Šimović, H., Arbutina, H., Mijatović, N. (2008). *Financijsko pravo i financijska znanost*. Zagreb: Narodne novine. Str. 299, 313 – 314, 318.

Jelčić, Ba. (2001). *Javne financije*. Zagreb: RRIF – plus d.o.o.. Str. 229 – 230.

Jelčić, Ba. (2011). *Porezi – opći dio*. Zagreb: Visoka poslovna škola Libertas. Str. 40, 50, 51-64, 119-120, 128, 144.

Jelčić, Ba. i Jelčić, B. (1998). *Porezni sustav i porezna politika*. Zagreb: Informator. Str. 179-180.

Jerković, M., Jančev, Z., & Supić, J. (2015). *Hrvatski porezni sustav*. Zagreb: Institut za javne financije. Str. 198, 206. Dostupno na: <https://rvs.hr/content/uploads/2014/06/PorezniSustav.pdf>

Jurković, P. (2002). *Javne financije*. Zagreb: Masmedia. Str. 163.

Klasić, T. (2023). *Analiza poreznog klina u Europskoj uniji* (Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet). Dostupno na: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/efzg%3A11546/datastream/PDF/view>

KPMG. (2022). *Izmjene i dopune Pravilnika o porezu na dohodak*. Dostupno na: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/hr/pdf/2022/09/Izmjene-i-dopune-Pravilnika-o-porezu-na-dohodak-FINAL.pdf>

Ministarstvo financija. (2020). *Provedena porezna reforma 2016.-2020. - uz prijedlog daljnjih rasterećenja tijekom 2021.* Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/provedena%20porezna%20reforma%202016.2020..pdf>

Minimax.hr. (2024). *Što se promijenilo u plaćama s 1. siječnja 2024. godine?* Dostupno na: <https://www.minimax.hr/hr-hr/sto-se-promijenilo-u-placama-s-1-sijecnja-2024-godine>

Moja socijalna sigurnost. (2024). *Kapitalizirana štednja (II. i III. stup).* Dostupno na: <https://mss.gov.hr/kapitalizirana-stednja-ii-i-iii-stup/116>

Nađ, T. (2016). *Povijest poreza na dohodak u RH.* Financijski klub. Dostupno na: <https://finance.hr/povijest-poreza-na-dohodak-u-rh/>

Narodne novine (19/90). *Zakon o neposrednim porezima.* Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1990_05_19_380.html

Narodne novine (29/24). *Kolektivni ugovor za državne službenike i namještenike.* Dostupno na: <https://www.zakon.hr/cms.htm?id=59983>

Narodne novine (29/24). *Kolektivni ugovor za graditeljstvo.* Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_03_29_461.html

Narodne novine (39/24). *Kolektivni ugovor za ugostiteljstvo.* Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_04_39_715.html

Narodne novine (58/07). *Odluka o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2007. - NKD 2007.* Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_06_58_1870.html

Narodne novine (58/90). *Zakon o stopama neposrednih poreza i pripadnosti poreza, taksa i drugih prihoda društveno-političkim zajednicama u 1991. godini.* Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1990_12_58_1137.html

Narodne novine (71/23). *Zakon o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika.* Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/3541/Zakon-o-pla%C4%87i-i-drugim%E2%80%8B-materijalnim-pravima-pravosudnih-du%C5%BEosnika>

Narodne novine (73/91). *Zakon o pripadnosti javnih prihoda Republike Hrvatske i jedinicama lokalne samouprave te stopama republičkih poreza.* Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1991_12_73_1879.html

Narodne novine (80/10). *Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o porezu na dohodak.* Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_06_80_2276.html

Narodne novine (95/94). *Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak*. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1994_12_95_1639.html

[Narodne novine \(98/94\). *Zakon o nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti*. Dostupno na: https://www.zakon.hr/z/1019/Zakon-o-Nacionalnoj-klasifikaciji-djelatnosti](https://www.zakon.hr/z/1019/Zakon-o-Nacionalnoj-klasifikaciji-djelatnosti)

Narodne novine (106/96). *Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak*. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1996_12_106_2029.html

Narodne novine (106/18, 114/23). *Zakon o porezu na dohodak*. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/85/Zakon-o-porezu-na-dohodak>

Narodne novine (109/93). *Zakon o porezu na dohodak*. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1993_12_109_2109.html

Narodne novine (114/23). *Zakon o doprinosima*. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/365/Zakon-o-doprinosima>

Narodne novine (114/22, 114/23). *Zakon o lokalnim porezima*. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/875/Zakon-o-lokalnim-porezima>

Narodne novine (116/18). *Zakon o područjima posebne državne skrbi*. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/471/Zakon-o-podru%C4%8Djima-posebne-dr%C5%BEavne-skrbi>

Narodne novine (119/09). *Zakon o posebnom porezu na primitke od samostalne djelatnosti i ostale primitke*. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_10_119_2931.html

Narodne novine (125/23). *Uredba o visini minimalne plaće*. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_10_125_1740.html

Narodne novine (127/00). *Zakon o porezu na dohodak*. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2000_12_127_2355.html

Narodne novine (148/13). *Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak*. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_12_148_3137.html

Narodne novine (150/02). *Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak*. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2002_12_150_2440.html

Narodne novine (151/22). *Zakon o radu*. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/307/Zakon-o-radu>

Narodne novine (155/23). *Zakon o plaćama u državnim i javnim službama*. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_12_155_2359.html

Narodne novine (156/23). *Zakon o hrvatskim braniteljima i članovima njihovih obitelji*. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/973/Zakon-o-hrvatskim-braniteljima-iz-Domovinskog-rata-i-%C4%8Dlanovima-njihovih-obitelji>

Narodne novine (164/98). *Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak*. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1998_12_164_2017.html

Narodne novine (177/04). *Zakon o porezu na dohodak*. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2004_12_177_3066.html

OECD. (2024). *Taxing Wages 2024: Tax and Gender through the Lens of the Second Earner*. OECD Publishing. Paris. Dostupno na: <https://doi.org/10.1787/dbcbac85-en>

Petrović, S. (2007). *Porez na dohodak i doprinosi za socijalno osiguranje u Hrvatskoj, 1994.-2007.* Revija za socijalnu politiku, str. 416-417. Dostupno na: <http://www.rsp.hr/ojs2/index.php/rsp/article/viewFile/732/680>

Porezna uprava. (2024). *Porezne promjene 2023./2024.*. Dostupno na: <https://www.porezna-uprava.hr/Stranice/PoreznaReforma2024.aspx>

Poslovni.hr. (2010). *Što je osobni odbitak?*. Dostupno na: : [što je osobni odbitak? - poslovni dnevnik](https://poslovni.hr/poslovni-dnevnik)

Profitiraj.hr. (2018). *Najavljene porezne promjene od 1. siječnja 2019. godine*. Dostupno na: <https://profitiraj.hr/najavljene-porezne-promjene-od-1-sijecnja-2019-godine/>

Seminar.hr. (2020). *Porezna reforma – provedba novih mjera od 01.01.2020.*. Dostupno na: Porezna reforma - nove mjere od 1.1.2020. - Seminar.hr

Stručne informacije za 2024. godinu. (2024). *RRIF*, str. 15, 16, 18. Dostupno na: <file:///D:/Korisni%C4%8Dki%20podaci/Preuzimanja/clanak.pdf>

Šeparović, A. (2009). *Utjecaj poreznog klina na nezaposlenost u zemljama OECD-a i usporedba s Hrvatskom*. Zagreb: Zagrebačka banka. Str. 463, 465, 475. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/74977>

Šimurina, N., Dražić Lutilsky, I., Barbić, D., & Dragija Kostić, M. (2018). *Osnove porezne pismenosti*. Zagreb: Narodne novine. Str. 68-72.

Šimurina, N., Dražić Lutilsky, I., Mihelja Žaja, M., Barbić, D., & Dragija Kostić, M. (2024). *Porezni sustav RH: porezni i računovodstveni aspekti*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet. Str. 18-20.

Šimurina, N., Šimović, H., Mihelja Žaja, M., & Primorac, M. (2012). *Javne financije u Hrvatskoj*. Zagreb: Ekonomski fakultet Zagreb. Str. 143, 147, 149-150.

Šimović, H. (2012). *Razvoj poreza na dohodak u Hrvatskoj: reforme i pokušaji*. Revija za socijalnu politiku, str. 7. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/201685>

Šimović, H., & Deskar-Škrbić, M. (2015). *Učinak promjena poreznih stopa na porezno opterećenje rada u Hrvatskoj*. Zagreb: Ekonomski fakultet Zagreb. Str. 4-5. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/218460>

Šimović, H., & Deskar-Škrbić, M. (2014). *Porezna politika Milanovićeve vlade od 2012. do 2014.* Str. 6. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/216927>

Šimović H., & Deskar-Škrbić M. (2020). *Ekonomika javnog sektora s hrvatskim primjerima*. Zagreb: Arhivanalitika d.o.o.. Str. 247, 252-253, 256-258, 259-260.

TEB.hr. (2024). *Minimalna plaća za 2024. godinu*. Dostupno na: <https://www.teb.hr/novosti/2024/minimalna-placa-za-2024-godinu/>

Upfih.ba. (2023). *Fiskalna i parafiskalna opterećenja rada u Federaciji Bosne i Hercegovine*. Str. 4. Dostupno na: [00-fiskalna20i20parafiskalna20opterecenja20rada20u20FBiH.pdf](https://upfih.ba/fiskalna20i20parafiskalna20opterecenja20rada20u20FBiH.pdf) (upfbih.ba)

Urban, I. (2006). *Progresivnost poreza na dohodak u Hrvatskoj: Dekompozicija učinaka osnovice i poreznih stopa*. Financijska teorija i praksa, str. 218. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/en/file/8384>

Urban, I., (2009). *Porezno opterećenje rada u Hrvatskoj*. Institut za javne financije. Str. 4. Dostupno na: <https://repozitorij.ijf.hr/islandora/object/ijf%3A376/datastream/FILE0/view>

Urban, I. (2022). *Porezno opterećenje dohotka od rada za mlade osobe*. Institut za javne financije. Dostupno na: <https://repozitorij.ijf.hr/islandora/object/ijf%3A837/datastream/FILE0/view>

Vlada Republike Hrvatske. (2014). *Propisi koji stupaju na snagu 1. siječnja 2015.* Dostupno na: <https://vlada.gov.hr/vijesti/propisi-koji-stupaju-na-snagu-1-sijecnja-2015/16087>

Vodopivec, M., & Dolenc, P. (2005). *Porezni klin u Sloveniji: Međunarodna usporedba i preporuke za ekonomsku politiku*. Financijska teorija i praksa, str. 284, 294. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/8832>

Popis tablica i grafikona

Tablica 1. *Pregled najnižih osnovica, minimalne plaće, stopa doprinosa i načina obračuna poreza od 2013. do 2024. godine.* Stručne informacije za 2024. godinu, RRIF, str. 17 – 18. Dostupno na: <file:///D:/Korisni%C4%8Dki%20podaci/Preuzimanja/clanak.pdf>

Tablica 2. *Pregled faktora i svota osobnih odbitaka od 2013. do 2024. godine. Stručne informacije i obavijesti za 2013. do 2019. godine i od 2021. do 2024., RRIF. TEB-ov podsjetnik. (2020). Teb.hr.* Dostupno na:

<https://www.rif.hr/wpcontent/uploads/2019/10/obavijesti-1-2013.pdf>,
[file:///D:/Korisni%C4%8Dki%20podaci/Preuzimanja/clanak%20\(9\).pdf](file:///D:/Korisni%C4%8Dki%20podaci/Preuzimanja/clanak%20(9).pdf),
<https://www.rrif.hr/epretplata/15011164/RRiF-Strucne-2015-01.pdf>,
<https://www.rrif.hr/epretplata/16027821/RRiF-Strucne-2016-02.pdf>,
<https://www.rif.hr/wpcontent/uploads/2019/10/obavijesti-1-2017.pdf>,
[file:///D:/Korisni%C4%8Dki%20podaci/Preuzimanja/clanak%20\(20\).pdf](file:///D:/Korisni%C4%8Dki%20podaci/Preuzimanja/clanak%20(20).pdf),
[file:///D:/Korisni%C4%8Dki%20podaci/Preuzimanja/clanak%20\(14\).pdf](file:///D:/Korisni%C4%8Dki%20podaci/Preuzimanja/clanak%20(14).pdf),
[file:///D:/Korisni%C4%8Dki%20podaci/Preuzimanja/02-place%20\(2\).pdf](file:///D:/Korisni%C4%8Dki%20podaci/Preuzimanja/02-place%20(2).pdf),
[file:///D:/Korisni%C4%8Dki%20podaci/Preuzimanja/clanak%20\(16\).pdf](file:///D:/Korisni%C4%8Dki%20podaci/Preuzimanja/clanak%20(16).pdf),
[file:///D:/Korisni%C4%8Dki%20podaci/Preuzimanja/clanak%20\(17\).pdf](file:///D:/Korisni%C4%8Dki%20podaci/Preuzimanja/clanak%20(17).pdf),
<file:///D:/Korisni%C4%8Dki%20podaci/Preuzimanja/Stru%C4%8Dne%20informacije.pdf>,
[file:///D:/Korisni%C4%8Dki%20podaci/Preuzimanja/clanak%20\(19\).pdf](file:///D:/Korisni%C4%8Dki%20podaci/Preuzimanja/clanak%20(19).pdf)

Tablica 3. *Popis djelatnosti prema NKD - u.* Odluka o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2007. - NKD 2007. Narodne novine. Dostupno na: https://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_06_58_1870.htm

Tablica 4. *Rezultati poreznog klina prikazani u apsolutnim iznosima i u postocima za djelatnika samca i za djelatnika s dvoje uzdržavane djece (obitelj) na razini bruto 1 plaće od 6.328,98 kuna tj. 840 eura, na razini bruto 1 plaće od 13.750 kuna tj. 1.824,94 eura te na razini bruto 1 plaće od 52.000 kuna tj. 6.901,59 eura*

Grafikon 1. *Porezni klin za djelatnika samca i za djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 840 eura tj. 6.328,98 kuna*

Grafikon 2. *Struktura poreznog klina djelatnika samca na razini bruto 1 plaće od 840 eura tj. 6.328,98 kuna od 2013. do 2024. godine*

Grafikon 3. *Struktura poreznog klina djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 840 eura tj. 6.328,98 kuna od 2013. do 2024. godine*

Grafikon 4. *Porezni klin za djelatnika samca i za djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 13.500,00 kuna tj. 1824,94 eura od 2013. do 2024. godine*

Grafikon 5. *Struktura poreznog klina djelatnika samca na razini bruto 1 plaće od 13.500,00 kuna tj. 1824,94 eura od 2013. do 2024. godine*

Grafikon 6. *Struktura poreznog klina djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 13.500,00 kuna tj. 1824,94 eura od 2013. do 2024. godine*

Grafikon 7. *Porezni klin za djelatnika samca i za djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 52.000 kuna tj. 6.901,59 eura od 2013. do 2024. godine*

Grafikon 8. *Struktura poreznog klina djelatnika samca na razini bruto 1 plaće od 52.000,00 kuna tj. 6.901,59 eura od 2013. do 2024. godine*

Grafikon 9. *Struktura poreznog klina djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 52.000,00 kuna tj. 6.901,59 eura od 2013. do 2024. godine*

Grafikon 10. *Usporedba poreznih klinova djelatnika samca na razini bruto 1 plaće od 840 eura tj. 6.328,98 kuna, na razini bruto 1 plaće od 13.750 kuna tj. 1.824,94 eura te na razini bruto 1 plaće od 52.000 kuna tj. 6.901,59 eura*

Grafikon 11. *Usporedba poreznih klinova djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 840 eura tj. 6.328,98 kuna, na razini bruto 1 plaće od 13.750 kuna tj. 1.824,94 eura te na razini bruto 1 plaće od 52.000 kuna tj. 6.901,59 eura*

Grafikon 12. *Usporedba prosječnih poreznih stopa djelatnika samca na razini bruto 1 plaće od 840 eura tj. 6.328,98 kuna, na razini bruto 1 plaće od 13.750 kuna tj. 1.824,94 eura te na razini bruto 1 plaće od 52.000 kuna tj. 6.901,59 eura*

Grafikon 13. *Usporedba prosječnih poreznih stopa djelatnika s dvoje uzdržavane djece na razini bruto 1 plaće od 840 eura tj. 6.328,98 kuna, na razini bruto 1 plaće od 13.750 kuna tj. 1.824,94 eura te na razini bruto 1 plaće od 52.000 kuna tj. 6.901,59 eura*

Tablica 3. Popis djelatnosti prema NKD - u

NKD 2007.	
	SEKTOR
A)	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo
B)	Rudarstvo i vađenje
C)	Prerađivačka industrija
D)	Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacijom
E)	Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnost sanacije okoliša
F)	Građevinarstvo
G)	Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala
I)	Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane
H)	Prijevoz i skladištenje
K)	Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja
M)	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti
N)	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti
O)	Javna uprava i obrana, obavezno socijalno osiguranje
P)	Obrazovanje
Q)	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi
R)	Umjetnost, zabava i rekreacija
T)	Djelatnosti kućanstva kao poslodavaca; djelatnosti kućanstava koja proizvode različitu robu i pružaju različite usluge za vlastite potrebe
U)	Izvanteritorijalne organizacije i tijela

(Izvor: Narodne novine, 2007)